

Gudrun

Spel in vijf bedrijven

Albrecht Rodenbach

bron

Albrecht Rodenbach, *Gudrun. Spel in vijf bedrijven*. Ad Hoste, Gent 1882

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/rode002gudr01_01/colofon.htm

© 2008 dbnl

GUDRUN, het drama van Albrecht Rodenbach verschijnt nu eerst, omtrent twee jaar na het afsterven van den jongen dichter. Hindernissen en moeielijkheden van alle slach hebben ons belet sneller voort te werken.

Heeft de uitgave zich lang laten wachten, toch is de dichter niet vergeten, en wij hopen dat zijn eerste en laatste drama den vlaamschen lezeren zal welkom zijn.

Voorrede.

Zekere staat van beschaving heeft onder andere dit in, dat het meestedeel der menschen zoodanig gewoon worden in alle zaken een zeker oorgedacht als eenig mogelijk criterium te beschouwen, dat zij *a priori* alles doemen waar hun criterium niet op en past. Het en komt hun nooit te binnen dat het toch misschien wel mogelijk ware, alsdat er een oorgedacht besta waar hetgene zij beoordeelen heel en gansch regelmatig uit volgt, en dat men eigenlijk dit oorgedacht diende te beoordeelen, in stede van zijne gevolgen te doemen als gemiste toepassingen van een ander.

Daarom begeert de schrijver sommige eigene gedachten in dit werk veropenbaard hier uitdrukkelijk uiteen te doen.

Voor wat zijn gedacht over kunst, dichtkunst en dramatische dichtkunst in het algemeene, en vlaamsche kunst, dichtkunst en dramatische dichtkunst in het bijzonder betreft, deze onderwerpen hoopt hij eens met tijd en stond op hun eigen te verhandelen.

Intusschentijd verwittigt hij den goedwilligen lezer dat zijn afwijken hier end daar van de gewone wijze onzer tooneeldichters in het opvatten en ontwikkelen wetens en willens uit een afwijken van hun standpunt volgt, en dat hij, onder andere, meent, alsdat men sommige zoogezeide tooneelvereischen, wegens des volks huidige vooringenomenheden den

schrijvers als wetten opgeleid, geenszins en mag laten opwegen tegen sommige aesthetische wetten uit het wezen zelf der dramatische dichtkunst gesproten.

Hetgene hij hier bijzonderlijk denkt te moeten te berde brengen is zijn gedacht over hetgene men, met een zeer slecht woord, de letterkundige tale noemt.

* * *

De geschrevene tale ontstaat uit eene keuring in de volkstale gedaan. Zoo zegt elkendeen.

Naar het volk tot wien hij zich richten wilt, bepaalt de schrijver de stoffe dezer keuring. Wilt hij slechts tot een enkel gewest spreken, zoo en kan hij niet beters doen, en zoo zal het ook natuurlijk geschieden, dan zijne tale uit dat gewest zijne sprake te kiezen.

Naar deze wet ontwikkelt, in evenredigheid met de letterkunde eens lands, eene algemeene tale door heel dat land verstaan en uit eene keuring geboren waar alle de gewestsspraken van dat land hunne stoffe behooren bij te brengen.

De eene of de andere gewestssprake in het bijbrengen van haar deel verhinderen, ware, niet alleenlijk onrechtveerdig, maar daarbij uitnemend dwaas en der tale noodlottig. Eene tale is immers eigenlijk en eerst ende vooral *vertolking*. Dus is zij goed en schoon in evenredigheid van hetgene men pleegt haren *rijkdom* te heeten.

Uit de bonte verschilligheid dus van eens lands gewestsspraken wordt tot het vormen eener algemeene tale het beste gekozen.

Het beste, het is te zeggen, dewijl de tale eigenlijk en eerst ende vooral vertolking is, eerst ende vooral het meest verstaanbare en het meest schilderachtige; doch ook, ingezien de tale de eigenaardige tolk eens volks is, het meest oorspronkelijke, het is te zeggen, hetgene meest naar den aard der tale is, uitvloeisel en wederspiegeling van den aard des volks.

Het verstaanbaarste dus, het schilderachtigste en het oorspronkelijkste uit alle de gewestsspraken eener tale gekozen, alzoo luidt de echte formula eener geschreven tale. En naar deze wet bezit elk land eene algemeene tale in evenredigheid met de ontwikkeling eener algemeene letterkunde, en ontwikkelt deze algemeene tale in evenredigheid met de ontwikkeling van letterkundige beschaving en volkstale.

Ja maar bijzondere omstandigheden kunnen deze regelmatige ontwikkeling wijzigen. En wij zijn van gedacht dat het bij ons alzoö gelegen is, en dat wij onder het opzicht van tale, gelijk onder menig ander opzicht ten anderen, in den vreemdsten toestand verkeeren waar ooit een volk in verkeerde.

* * *

Sinds drij eeuwen is Noordnederland van Zuidnederland gescheid en ontwikkelt het op zijn eigen. Sommige menschen besluiten daar zeer geern uit dat Noord- en Zuidnederland twee gansch verschillige volkeren geworden zijn in wezen en werkzaamheid en tot in der tale toe. Wij en gelooven er niets van. Wel is waar moeten wij bekennen dat onze gemeenschap met Holland, onder andere op het gebied van kunst en kunde, betrekkelijk gering is, hetgene zeer te betreuren is. Doch redens daarvan en zijn niet moeilijk om vinden, al ging men slechts de kluchtige wijze na waarop sommige onzer mannen in den tijd de 'verbroedering' ondernamen. Nu, dat en doet hier niets ter zake.

Voor wat Zuidnederland betreft, of vlaamsch Belgie, zoo men wilt, sinds eeuwen is er het fransch binnengedrongen, en dat zoo gestadiglik, en langs zooveel monden, en zoodanig door alle slach van omstandigheden begunstigd, dat wij in der waarheid een taai volk mogen heeten, om zoolang dien gedurigen invloed genoeg wederstaan te hebben, dat wij toch nog iets, hoe gering het ook weze, bewaard hebben van onze tale en eigenschap.

Wel is waar zijn ten huidigen dage deze onze laatst bewaarde eigenschappen snel aan het wegsmelten.

Hier bidden wij den goedwilligen lezer te willen gelooven dat wij er geenszins op uit zijn den pessimist te spelen. Dat en zoude onder andere onze oudde geenszins afkomen.

Doch der zaken echte toestand slaat ons genoeg in de oogen opdat wij ons met sommige uiterlikheden niet en zouden laten paaien.

Dat ons volk eenen gedurig verbasterenden invloed ondergaat, en zal niemand loochenen die een wenig het gaan en het staan onzer huidige beschaving gade wilt slaan. Dus kan slechts een krachtig en gedurig wederwerk nog redden

wat ons van eigenschappen overblijft, en het volledig her bloeien onzer eigenaardigheid bereiden en bezorgen voor de toekomst.

Waar is dat wederwerk? De vlaamsche Beweging? Arme vlaamsche Beweging! Wij hebben een kollegie geweten waar het meestedeel der studenten vlaamsche jongelingen waren. Doch voor wat de vlaamsche Beweging betref verkeerden zij, uiterlik ten minsten, in dezen toestand van velen - noch goed noch kwaad - dien men gewoonlik uitdrukt met te zeggen dat men 'voor het vlaamsch is.' Ja maar op eenen zekeren dag gaf de overheid van dat gestichte, op de botste wijze, der vlaamschgezindheid eenen kaakslag. Aanstonds was heel het gestichte flamingant. Alles bleef er op regel gaan gelijk te vooren, want er zijn geen betere bloeden ter wereld dan de westvlaamsche studenten, doch men studeerde vlaamsch, men wilde onze aloudheid kennen: tale, schrijvers, kunst en kunde, geschiedenis, enz., men dichtte en redevoerde in den flamingantschen zin, kortom men was flamingant gelijk studenten flamingant zijn. En hoe meer de overheid raasde hoe beter het ging. Wat deed dan de overheid? Zij legde alles op den rugge van eenen *bouc émissaire*, eenen armen opziener die geen schuld in de zake en had, speelde zelf flamingant, voor zooveel zulks met de waardigheid eener overheid kon samengaan, stond toe alhier en aldaar, en wiegde zoo allengskens hare dolle flaminganten zoetjes zoetjes in slape.

Heel onze vlaamsche Beweging is juist alzoo gevaren. In der waarheid gedurende eenigen tijd heeft zij sterk gestaan. De Staat en wilde niet mede, en, onder politiek opzicht, verkeerden de Vlamingen, meerderheid des lands, in dien schandaligen toestand moedwilliglik geschapen door mijnheer Rogier, geboortig van Arras, en Cie. Doch in hun midden leefde en wrocht eene begeesterde en werkzame schare geleerden en dichters: Willems, David, Bormans, Snellaert, Blommaert, Serrure, Conscience, Ledeganck, Van Duyse, enz., en hij ging er door, die vlaamsche *Culturkampf*, en, was de Staat kwaadwillig, het volk *begon* mede te willen, ja zelfs de hoogere beschaafde klasse, en dat was de zake!

Wat heeft de Staat gedaan? Bij middel van eenthoeveel dingen die wij hier moeilijk met name en toename kunnen

noemen - hetgene overigens niet en hoeft - heeft hij allengskens die vlaamsche Beweging in slape gewiegd.

En nu?

Ha! nu is er nog iets anders bijgekomen, en ten huidigen dage gaat de vlaamsche Beweging, met al het overige, verloren in dien tragikomischen chaos van maskerend eigenbelang, wild mennende dweepzucht en blindelings gemende latenschap, dien men hier de politike heet.

Ik wete het wel, en zal het noch loochenen noch verzwijgen, hier end daar bewijst het vlaamsch bestanddeel in Belgie nog krachtiglik dat het niet dood en is, en uit het de overblijfsels zijner zelfstandigheid in betrekkelijk machtige kunste en in allerbest gemeente pogingen. Te midden de algemeene onverschilligheid, en spijs het verdoken tegenwerken van het officiele, heeft Peter Benoit zijne vlaamsche musijschole gesticht, en onze vaderlandschgezinde toondichters zijn met eene heele bende: Tinel, Blockx, Wambach, Vangheluwe, Mestdagh, Antheunis, en nog! Op het gebied der beeldende kunste hebben wij de De Vriendts, Verlat, Van Beers, en zooveel andere wier namen wij elke stonde met lof hooren vermelden tot in den vreemden toe. Nog andere feiten in dien zin zouden wij kunnen aanhalen, en, niemand en zal het betwisten die de zake wat nagaat, het en zijn de krachten niet die ons ontbreken tot den volkherkwikkenden *Culturkampf* bij middel van kunst en kunde. Doch wat er schilt is, dat het volk niet meer medewilt en dat, naar hetgene wij zooeven zeiden, deze die aan het hoofd zijner verschillige strevingen staan, uitsluitelik met de zoogenaamde politike bezig, hoegenaamd alles dezer politike onderwerpen, en, zijn zij der vlaamsche Beweging niet vijandig, ze toch in het algemeene slechts voor zooveel behertigen, of gebaren te behartigen, als dat zij hunner politike deugd kan doen.

Men ga slechts op sommige plaatsen, waar men zoogezeid flamingant is, bij kiestijd der kandidaten redevoeringen aanhooren, het zij in *Cercle Catholique*, het zij in *Association liberale*.

Ontbrekende overtuiging vervangt opgeblazen onzin. En daar zal men ze mogen hooren, die declamatien in de lucht over 'de vlaamsche grieven' en over 'het voorbeeld onzer vaders.' De eene zeggen: 'ons godsdienstig voorgeslacht,' en de andere: 'onze vrijgezinde vaders.' Doch in den grond komt het overal op de zelfde rechtzinnigheid uit wegens

den spreker, die, terwijl hij, deerliker wijze, in gebroken vlaamsch, zijne vlaamschgezinde komoedie speelt, uit den grond des herten die arme dweepers van flaminganten vervloekt, ter wier eere, en om wier stemme te winnen, hij aldus veroordeeld is vlaamsch te radbraken, en met die versleten naïfheden voor den dag te komen, waar het meestedeel zelfs niets van verstaat, en waar elk *serieus* man de schouders bij opsteekt.

Zoo geraakt ook allengskens alle vlaamschgezinde propaganda van haar doel af, en komt ten langen laatsten op een politiek werk uit, in den zin van het een of het ander kamp. Zoo gaat het met alle gilde of vereeniging, met het meestedeel onzer tijdschriften, met alles. De uitnemingen zijn zoo zeldzaam dat zij er vermaard bij worden.

Is het dan te verwonderen dat onze belgische filisterschap, zoo niet van der vlaamsche Beweging wars, toch in deze naïve dweeperij of belachelike komoedie van langsom geruster wordt? Het meestedeel heeft reeds vergeten dat er, over tijd, alhier eene vlaamsche Beweging in gang was, en, komen zij, bij gevalle, ze in de eene of de andere harer uitingen nog aan te treffen, het innig gevoel waarmede zij ze bejegenen ligt in de wijze uitgedrukt waarop men dien zeldzamen vogel onthaalt dien men eenen flamingant heet; namelijk, in dat bijzonder glimlachje, dat tevens een beetje verwondering, een beetje greterij, en ook, bijzonderlik bij damen, een beetje, modelijden bediedt, en waarmede men hem als eene soorte van gesteriotypeerd *compliment de condoléance* toestuurt: *le flamand est une bien belle langue, monsieur*.

Echter zoo wenig pessimist zijn wij, dat wij gereedelik willen bekennen dit alles en zoude niets zijn, ware het niet van een feit bij zulken toestand veroorzaakt, en wiens wezenlikheid noch noodzakelike gevolgen niemand ernstiglik en kan betwijfelen, te weten het volgende.

De opvoeding, die, op haar eigen, genoeg ware om, spijs alles, onze zelfstandigheid nog te redden, en zonder dewelke, van eenen anderen kant, alle andere middels, hoe krachtig ook, te dien einde vergeefsch zijn, de opvoeding is gedurig bezig de vlaamsche jeugd te ontvlaamschen.

* *

Over tijd wierd deze bijzonderste, deze eenigst doodelijke, en toch in het algemeen verwaarloosde grievde des vlaamschen volks in hare volle waarheid verhandeld in een artikel in het tijdschrift *The Academy* verschenen en wat later in het *Belgian News* overgenomen. Doch dit mishaaide zeer den schrijver eener beoordeeling daarop in het onlangs gesticht *Athénaeum belge* verschenen, die, in zijn antwoord, scheen te willen doen doorgaan alsdat de opvoeding in Belgie beide talen op den zelfden rang stelt.

Met recht zoude men veronderstellen dat de schrijver die zulks gelooft ievens in een ander land leeft en op zeer slecht ingelichte getuigenissen voortgaat. Zoodanig schreeuwen de feiten zijn gezegde tegen.

Niet alleen en laat de opvoeding onzer tale haar recht niet wedervaren, maar op menige plaatse verklaart zij haar in der waarheid den oorlog.

Er zijn gestichten waar men den leerlingen de vlaamsche brieven hun geschreven niet en bestelt. Zoo gaat het - zoo ging het ten minsten over tijd nog - in het gestichte van Turnhout S.J.

Er zijn gestichten waar men den jongvrouwen verbiedt in het vlaamsch te antwoorden op de vlaamsche brieven hunner broeders. Zoo gaat het - zoo ging het ten minsten over tijd nog - in het gestichte van Hemelsdael te Brugge.

Ik hebbe eenen mijner studiemakkers, enkellik omreden van vlaamschgezindheid, uit het gestichte weten verbannen, en dat onverhoeds, zonder verwittiging, ja zonder de gewone voorzichtigheden die men, naar het reglement van dat gestichte, 'in deze pijnlike noodwendigheid gebruikt, om der familien eere ongedeerd te waren.' Dit schandaal is gebeurd op 25 Juli 1874 in het klein-seminarie van Roeselare.

Wij zouden eene menigte dergelijke feiten kunnen aanhalen, en wij hebben nog al goesting om eens, met tijd en stond, eenen heelen reegsem zulke staaltjes in het licht te geven, al en ware het maar tot betere onderrichting der heeren correspondenten van het *Athénaeum belge*.

Voeg daarbij het misprijzen waarmede men, in sommige gestichten, den verfranschten stedeling den jongen van te lande bejegenen laat, hetgene den armen bloed allengskens het gedacht doet indrinken dat zijne sprake te misprijzen is; de schandelike propaganda van antinationalism bij mid-

del sommiger boeken waarmede men de bibliotheken der gestichten opvult, en die de prijsdeelingen onder de leerende jeugd en in de huisgezinnen verspreiden; ja het verbieden van vlaamsche boeken, bijzonderlik van nationale werken, als bij voorbeeld den *Leeuw van Vlaanderen*. Belet wel, al deze dingen *hebben wij weten gebeuren*, en dat in het herte van het vlaamsche land.

Doch die eigenlike vijandschap sommiger gestichten tegen het vlaamsch en doet zooveel geen kwaad. Integendeel. Soms baart zij, als zij te verre gaat, allernuttigst wederwerk. Ten anderen, in het algemeene ware eene eigenlike vijandschap het beste dat wij den vlaamschen lande zouden kunnen wenschen, en uit den grond des herten zeggen wij soms: God gunne ons allicht nog eens, in stede van eenhoeveel officielen rimram, en eene wet op het vlaamsch om er mede te lachen, eenen kaakslag van hooger hand, gelijk mijnheer Rogier, geboortig van Arras, ze den Vlamingen nooit en spaarde! Dan zoude het vlaamsche land misschien nog eens recht staan en spreken.

Het ergste dat ons gebeurt is dat men, zonder veedte noch wederkamp, het vlaamsch zijne dood laat sterven. En alzoo gaat het in het meestedeel onzer opvoedingsgestichten.

In het meestedeel der scholen onzer steden, en ja zelfs in dorpsgestichten, bestaat het eerste dat men het kind doet leeren, als het naar schole komt, uit eenige fransche fabelkens, 'complimentjes,' *bonjour papa, bonjour maman, bonjour masoeur*, en zijne gebeden in het fransch. Allicht geraakt het in de fransche klassen, waar het gewoonlik *min of meer* leert vlaamsch lezen en schrijven en, waar het wel gaat, den katechismus in het vlaamsch. Alzoo komt het in de middelbare scholen, het meiken in ievers een pensionaat en de knecht in ievers een kollegie. Het maximum vlaamsch dat er daar geleerd wordt, nog eens, waar het wel gaat, is een uurken vlaamsch te weke, dikwijls, als *cours facultatif*, op den zelfden rang geplaatst der lesse van engelsch en van duitsch, gewoonlik veel slechter gegeven, dewijl de professor zelf soms geen vlaamsch en kan, en ook, in het algemeene, veel nooder bijgewoond.

Verders wordt alle wetenschap in het fransch onderwezen, en is elkendeen, *op straffe van boete*, verplicht *gedurig* fransch of, ten minsten, geen vlaamsch te spreken; want men mag engelsch en duitsch spreken, en tot waalsch toe -

voor nieten, maar in de kollegien van het vlaamsche land kost een wordeken
vlaamsch tien centimen

ter plaatse zelf misschien waar Breydel menigen Waal
der maceclieren bij den kop heeft ingewrongen,
hen kennende aan hun tale en waalschgewone tongen!

Ook, de jongvrouw verlaat het pensionaat en kan juist nog vlaamsch genoeg om
later desnoods met werkvolk te kunnen handelen. Een deel der jongelingen gaat
naar het seminarie, waar zij voorts fransch moeten spreken, doch waar het hun
toegelaten is, onder het toezien van eenen bestuurder, die somtijds zelf geen
vlaamsch en kan, al het vlaamsch dat zij uit eene opvoeding gelijk wij komen uiteen
te doen hebben kunnen versamelen, van tijd tot tijd, als oefening, tot een sermoen
te 'shakelen,' gelijk de directeur zegt van het groot-seminarie van Brugge.

Het meestedeel komt ter hoogeschole.

De groote meerderheid en kan van toen reeds geen vlaamsch meer, of heeft ten
minsten heel en gansch de gewoonte van het vlaamsch verloren. Doch sommige
hebben het geluk gehad, misschien, het zij ievers eenen flamingant voor professor
te hebben, het zij eenen schoolmakker, omreden van vlaamschgezindheid, uit het
gestichte te hebbe zien verbannen, of iets anders tegen te komen dat bij hen
wederwerk gebaard heeft en ze soms ja tot eigen werk en vlaamsche studie heeft
aangespoord. Welnu, zij moeten schromelik hard staan, opdat er, na hunne jaren
hoogeschole, nog iets dezer gezindheid of genegenheid hunner eerste jeugd
overblijve. Ter hoogeschole is het al fransch dat zij hooren en zien, en, bijzonderlik,
het zijn de jaren dat men 'praktisch' wordt! Men 'vaart met den stroom' en laat de
gedachten schieten welke iemand die logiik woude zijn tot een al te lastig wederwerk
zouden verplichten. Ter nauwernood vinden eenige zeldzame knapen den moed
en de gelegenheid, het zij - te Leuven ten minsten - den koers van vlaamsche
letterkunde te volgen, het zy, door eigen werk in ergens eene vlaamsche
genootschap, een vonksken vlaamsch in het leven te houden.

Doch ja, zij zijn er dunne gezaaid, en hoe menig talent en gaat er daar voor het
vlaamsch niet verloren, dat tot machtig werk bekwaam ware geweest!

Zoo gaat het en zoo blijft het gaan.

Wat moet er daar noodzakelijk uit volgen?

Is het niet natuurlijk dat het vlaamsch aldus van langsom meer zakke en dale om, ten langen laatsten, heel en gansch bij de lage klassen verbannen te wezen? Ja tot op de dorpen toe dringt het fransch binnen, en zoodanig heeft ons volk dat gedacht reeds ingedronken dat al het hoogere hier fransch moet zijn, dat men het fransch gebruikt bij alles wat men er een beetje publiek, buitengewoon of solenneel wilt doen uitzien: de deftige maatschappen van Velthem, bij voorbeeld, eene parochie alhier, zouden het beneden hunne weerdigheid achten hunne avondfeesten bij middel van een vlaamsch programma aan te kondigen, en de gemeente Blauwput hadde zeker gemeend over tijd haren nieuwen pastor in zijne weerdigheid te krenken met zijne inhaling in het vlaamsch te beschrijven.

Alles wat beschaafd, en geletterd is spreekt fransch. Alle uiting van kunst en kunde en hooger leven geschiedt in het fransch - tot bij de flaminganten toe. Sommige menschen in het vlaamsch aanspreken zoude voor eene onbeleefdheid doorgaan. Wie zoude kunnen een wetenschappelijk onderwerp in het vlaamsch verhandelen? Wie zoude zich durven verbinden in salon of gezelschap eenen heelen avond vlaamsch te spreken? Hoeveel zijn er die eenen vlaamschen brief kunnen schrijven? Hoeveel zijn er bekwaam uit eenen vlaamschen boek genoeg te scheppen?

En, na zich eene halve eeuw te hebben laten smeeken, met een gezicht gelijk men zoude zeggen: 'ziet toch eens hoe ik medegaande ben,' staat des lands bestuur den Vlamingen wetten toe, waarbij het den advokaten, tot een zeker punt, toegelaten is eenen Vlaming te verdedigen dat hij het verstaat. Is dat in den huidigen staat van zaken niet eene bittere spotternij? Hoeveel advokaten zijn er die vlaamsch kunnen? Het ware kluchtig indien het zoo pijnlik niet en ware.

Alzoo gaat het en zet het voort gelijk een kanker. Alzoo zal het vlaamsch allengskens zijne dood sterven indien men niet allicht en krachtdadiglik en begint

in onze knapenschap
het kiemend zaad te strooien van der Toekomst mannenschap.

Dat de opvoeding slechts in den zin des vlaamschen

kamps wierde ingericht, en alles, ware gewonnen. En dan mocht de Staat nog een tijdeken krokodilentransen storten om de voorgestelde wetten op het vlaamsch te doen verminken tot dat zij ons een spot worden. De naderende Toekomst ware daarom het laatste woord te zeggen!

Ik hebbe dezen staat van zaken wat in het lange en het breede willen uiteendoen, omreden dat het van die dingen zijn die men allengskens moede geworden is te herhalen en die men, in het algemeene, maar meer vermelden hoort, met de andere 'vlaamsche grieven' in eenen ronkenden volzin vervat, op het einde eener geloofsbelijdenis bij kiezingtijd, waar zij met het overige doorgaan, even rechtzinniglijk voorgedragen en even ernstiglijk aanveerd. Mocht hetgene ik kome te schrijven de aandacht verwekken van ergens iemand die het uitsterven, ik zoude mogen zeggen het vermoorden, eener nationaliteit niet als eene zake in de lucht en beschouwt, ik zoude zeer blijde zijn, en er mij lichtelik in getroosten, mits dezen prijs, bij eenhoeveel filisters er wat naïf uit te zien om met deze versletene dingen nog voor den dag te komen.

Ik hebbe hel ook willen doen, ten tweeden, omdat men des te beter in dezen staat de gevolgen zoude zien die ik er aanstonds uit zal trekken. Men heeft immers meermaals die gevolgen betwijfeld of geloochend.

* * *

De tale van kunde en kunst en wellevendheid is dus meestendeels het fransch. Dus is onze huidige tale als letterkundige tale ontoereikend geworden.

Ten tweeden, daargelaten nog den onloochenbaren eeuwenouden franschen invloed, en kan het huidig overheerschen van het fransch in Belgie niet nalaten op het vlaamsch eenen invloed uit te oefenen, die, naar mate dezer overheersching, zeer groot moet zijn, en, ingezien beider talen zeer verschilligen, ik zoude bijna zeggen, tegenstrijdigen aard, zeer noodlottig. Dus is onze huidige tale schromelik verbasterd.

Sommige vinden dat het aannemen van dit gedacht hun eenen al te grooten last zoude opleggen om hunne tale te kammen en te zuiveren, en daarom, want ten huidigen dage volgen de oorgedachten uit der praktike, doen zij wat

zij kunnen om het van kante te werpen. En zij zeggen en schrijven: 'dat onze taal *zich* geenszins zoodanig verbasterd heeft, dat eene taal *zich* moet ontwikkelen, en dat het toch met de gezonde rede strijdt te vergen dat wij, in volle negentiende eeuw, nog zouden spreken en schrijven gelijk in vader Maerlants tijd.'

Wij en zijn het niet die het ontwikkelen eener tale zullen bestrijden. Maar ontwikkeling en verbastering is twee. Ontwikkelen is een organisch telen, gelijk het groeien en bloeien en vruchten-dragen eens booms. Het rotten der vruchten en het verdorren der takken en is geen ontwikkelen. Even min mag in eene tale ontwikkeling heeten wat met haren aard strijdt, wat niet natuurlijk en organisch uit hare oorsprongen spruit. Dat onze tale onder sommige opzichten ontwikkeld heeft en zullen wij niet loochenen. Doch, vooreerst, zouden wij kunnen bewijzen dat zij soms in kwade richting ontwikkeld heeft, en bijzonderlik houden wij staande dat die ontwikkeling geenszins en belet dat zij ter zelve tijde schromelik verbasterd heeft.

Aanveerd men des het bewijs *a priori* niet dat wij zooeven gaven, zoo gelieve men de feiten na te gaan. Zet uwe ooren open in vlaamsche vergaderingen, bij vlaamsche voordrachten; lees het meestedeel onzer vlaamsche dagbladeren en ja weleens tijdschriften; lees het, overigens zeldzaam, vlaamsch geknoei onzer officiele ambtenaars en pennelekkers; lees bijzonderlik onze vlaamsche 'spraakkunstleeren,' en ja sommige onzer letterkundige werken: in der waarheid eene tale waar het slechts mogelijk, ik late varen, waar het gewoon en alledaagsch is, dergelijke uitheemschheid en te dulden, moet wanhopiger wijze verbasterd zijn. Hoeveel vlamingen hebben genoeg hunne tale in den kop om te verstaan dat 'iemand het hof maken' geen vlaamsch en is en 'een indrukwekkend schouwspel' onzin?

Armoede en bederf zijn dus de twee kwalen onzer tale.

Wat volgt daaruit?

Dat de vlaamsche schrijver, vooreerst, een criterium moe hebben om in onze huidige tale en in hare verdere ontwikkeling het eigene van het verbasterde te onderscheiden, en, ten tweeden, eene bronne waaruit hij putten kunne hetgene zij aan vormen en uitdrukkingen te kort heeft.

Beide dingen levert ons natuurliker wijze onze oudere tale, onze tale voor den tijd van haar bederf. Ook zijn

steeds onze hedendaagsche schrijvers in dezen zin naar ons wonderlik oud dietsch gegaan, en alzoo hebben wij, te midden ons bederf, mannen gehad, en hebben wij er nog, God zij gedankt, die, op eene wonderbare wijze onze tale machtig, spijs verbastering en alles, kunst en kunde vlaamsch deden spreken.

Eertijds waren het onze geleerde, nu zijn het sommige onzer dichters. Men leze Willems en David en Gezelle en Van Beers en Hiel en De Coninck.

Ja maar, bij gevolg, besluiten daar sommige menschen uit, hebben die waarlik verdienstige mannen ons aldus eene klassike tale achtergelaten, en hoeft de jonge schrijver zich om de verbastering en ontoereikendheid onzer gesprokene tale niet te bekreunen: hij bestudere de werken dezer meesters, en zoo verschaft hij zich eenen deftigen, zuiveren, zoetvloeienden stijl. *Zoetvloeiend* is typiik in den mond dezer heeren.

Hier hebben wij de pedanten bij den kraag.

De pedanten zijn van alle landen en streken, slacht het onkruid, doch nergens en zijn zij beter te huis en hebben zij meer te zeggen dan alhier. Ons landeken heeft, zoude men zeggen, het officialism van zijnen oorsprong ingedronken, neigt gedurig alles officiëler wijze te centraliseren, en scheidt er het meeste genoeg in alle zaken, spijs nature en recht en rede, in eene voorbedachte, van te vooren gesmeedde forma te dwingen. Breng deze neiging op het gebied van kunde en kunst, en gij hebt den pedant. Deze neiging volgt de didaktische neiging in die den Nederlanders, zeer ongelukkiglik, schijnt ingeboren te zijn; en, geen wonder dus, hier is het dat zij tronen in hunne kortzichtige onfaalbaarheid, vol naïf betrouwen op hunne schoolwetenschap, bestaande uit eenige regels, onder de gedaante van formules, bij onderwijs en overlevering als evangelie ontvangen, en wier zij noch redens noch oorzaken... vermoeden; alles aan het criterium dezer onfeilbaar vaste regels onderwerpente, zonder dat het ooit in hun gedacht kome hun zelve te ondervragen tot hoeverre zij eigenlijk, met hunne mechanische wetenschap, als rechters bevoegd zijn! O aangaande hunne bevoegdheid en hebben zij nog nooit den minsten twijfel mogelijk verondersteld! Twijfelen ten anderen en ligt in den aard des pedants niet. Hij heeft zijne regels. Van waar zij komen, dat is hem eender, of beter, daarop en petst hij

niet. Zij zijn de regels, die zijn omdat zij zijn. Wat volgens de regels is, is 'korrekt,' en verdient de eere onderzocht te worden tot hoeverre het den regels getrouw is, opdat de schrijver, tevens berispt en aangemoedigd gelijk een schooljongen, heel en gansch getrouwig de regels leere nakomen, hetgene in alle zaken de volmaaktheid is. Wat naar de regels niet en is, is *slordig*. - Dit is ook typiik. - En zich met *slordige* zaken onledig houden, anders dan om ze tot des leerlings onderwijs te gebruiken, gelijk de Spartaners den dronken Heloot, ware beneden de weerdigheid hunner schoolvossigheid.

En dat die pedantenschap nog, al ware zij ook talrijk, maar eene bijzondere verscheidenheid onzer letterkundige wereld ware, die men, benevens zooveel andere komoediefiguren onzer belgische beschaving, eens op het tooneel zoude kunnen brengen om heel Belgie in eenen lach te doen schieten! Doch neen, hare name is legioen, en zij heeft, dank aan den staat onzer wetenschappelijke en aesthetische beschaving, zooveel te zeggen, dat men harer overmacht antwoord schuldig is, waneer haar heel wezen in zijn zelve slechts weerd is dat men, als zij spreekt, de schouders opsteke.

De geschevene tale ware dus, volgens hen, eene min of meer volledige versameling van woorden en spreuken en wendingen, die men bij de vorige schrijvers zoude opdoen, en, naar mate zijner bekwaamheid tot onthouden en van zijnen vlijt in het bestuderen hunner werken, vollediger zoude bezitten!

Waarom niet? In hun gedacht immers, dat nooit anders dan de parodie der groote zaken vat, en is ook de dichtkunst in den grond niets anders dan eene min of meer volledige versameling van gedachten en gevoelens op de zelfde wijze bij de groote meesters opgedaan.

Ha ja! dat kan een pedant gelooven, of beter, gelijk alle andere zaken, naar het geautoriseerd hooren-zeggen, als evangelie aanveerden en voortverkoopen, doch nooit en zal het in den zin komen van wie ooit een eigen gedacht of een eigen gevoel in den levenden stroom van het woord gegoten heeft. Ja, deze kan het gelooven wiens doode wetenschap in alle dingen niets anders dan eene wijze van doen ziet, die hij maar te ontleden hoeft en den onderdanigen leerjongen voort te leeren: 'Alzoo bestaat het ding en alzoo

wordt, de toer gespeeld.' Alzoo geneert zich Forkyas-Mefistofelês, waneer het wonderkind Euforiôn, van Faust, de denkende kracht, en Helêne, de begeesterende schoonheid, geboren, de wereld ontvlicht is, met ten minsten zijne liere en tunika te bewaren, bij middel derwelke hij nieuwe Euforiôns te vormen hoopt. Alzoo beproeft Wagner de filister zijnen afwezigen meester na te doen en gebruikt zijn heel laboratorium om levende wezens te scheppen, en verblijdt hij ja in zijnen al met eens geboren Homunculus, zonder ooit te vermoeden dat het zoogezeide kind zijner filisterkunde aan het bijzijn van een machtiger wezen zijn fantastisch leven te danken heeft. Ontleed het koorgraantje en schrijf het in formule, verschaf u, bij middel der almachtige kunde, zijne bestanddeelen, en versmelt ze in juiste mate en gewicht: ja een nieuw koorgraantje zult gij bekomen dat op het ander trekken zal, doch plant het, en beproef of zijne verrotting in de eerde de levende kieme zal baren wier wonderbare heimelijkheid de plante bevat! Het leven, ziet gij wel, dat heimelijk onvatbaar dingen, en staat uwer kunde niet te gebode.

Weg dus met die doode en doodende wetenschap in zaken waar men een organisch ontwikkelend leven hoeft!

Weg met poesis van reminiscenzen! zoo zal het elkendeen zeggen, doch, even krachtiglijk en naar dezelfde wet, weg met reminiscenzentale! Weg met dichters die hunne poesis als eene collectie uit hunne voorgangers opdoen, al zijn hunne meesters nog zoo bewonderenswaardig, doch even krachtiglijk en naar dezelfde wet, weg met die taaldichters bij wie de taalkennisse niets anders en is dan eene doode versameling bij ontleding opgedaan; kennisse valsch, al en ware het maar door onvolledigheid, en, in het algemeene, ja, valsch en bedorven in haar eigen, omdat die enkellik ontledende werkzaamheid niet machtig en is, uit de verschilligheid de eenheid te lezen en de bezielende levenswet uit die bonte vormen.

Anatomiren magst du die Sprache, doch nur ihr Kadaver:
Geist und Leben entschluft flüchtig dem groben Skalpel!

zoals Schiller zegt, sprekende tot de pedanten van zijnen tijd die hij en Göthe plat gelegd hebben.

Ja zeker en kan de dichter uit het verkeeren met de

groote meesters niets anders dan goed trekken, en verschaft het bestuderen hunner werken zijner ziele eene gezonde én deugddoende spijs. Zoo zeggen het vele. Doch vele vergeten daarbij, dat spijzen een ontwikkelen en vermeerderen van krachten is waartoe eene normale vertering hoeft der spijzende stoffe. Derwijze ook dient de dichter deze spijs te gebruiken, dat zij, natuurliker wijze geteerd, in zijne werken *als kracht* zich veropenbare en niet, ongeteerd, als *ontvangene stoffe*. Alzoo met des meesters poesis, alzoo met dat uitwendig deel ervan, hunne tale.

Met natuurlike taalkennisse begaafd, hetgene een deel der dichtergave uitmaakt; door het bestuderen der meesterwerken, ja, doch ook en bijzonderlik door eigen werk, studie en oefening, ontwikkelt de dichter deze natuurlike kennisse tot volle wetenschap, en zijne tale eindelijk verstaande, in haar eigen wezen en aard en historische ontwikkeling, tot den huidigen vorm waaronder zij hem ingeboren wierd, scheidt hij zelf den vorm zijner gedichten, levendig en, als zoodanig, gedurig ontwikkelend, uit de steeds borlende bronnen der volksprake.

Voor wat onze tale betreft, hoeft hij daarbij nog uit de oude tale te putten, gelijk wij zooeven gezien hebben. Alzoo deden alle meesters, en, al mochten zij soms ja, den aard hunner eigene werkzaamheid onbewust, anders leeren, alzoo doen zij nog. Want wie anders doet en is geen dichter of is, ten huidigen dage toch, in het vlaamsch, slechts onvollediglik dichter.

Hij scheidt uit de volkstale, komen wij te zeggen, dat is, gelijk wij reeds uiteengedaan hebben, uit de verschillige vormen der gewestspaken kiest *het beste*. En zoo ontwikkelt in een land, tevens met het ontwikkelen zijner letterkunde, eene algemeene tale.

Dat is een natuurlik en noodzakelik feit dat niemand en kan betwijfelen en dat het onnoozel ware te willen tegengaan. Doch hetgene niet min onnoozel en is, en nogtans, zoo niet als leering voorgedragen, toch zeer dikwijls in het werk gevoerd wordt, is het gedacht die algemeene tale te willen vestigen.

Hier toont nog eens het pedantisme de oore!

In het gedacht der pedanten en is dat ontwikkelen eener algemeene tale met het ontwikkelen van eens lands letterkunde niet een natuurlik en noodzakelik feit. Zij beschouwen

het als het gevolg hunner onfeilbare regels, die eene waarheid *a priori* zijn. Nu die regels zijn tevens even vast alsdat zij onfeilbaar zijn. Bijgevolg, zoodra eene tale 'zich' zoodanig beschaafd heeft dat zij regels heeft, en woordenboeken, en 'spraakkunstleeren,' en pedanten, is zij *gevestigd*, en dat voor goed. Alles wat, op deze stonde, in hare collectie niet geboekt staat is alsof het niet en bestond, of en heeft geen recht tot bestaan. En zij zullen het, in hunne onfeilbare schoolvossigheid, als barbarism doemen, archaïsm of neologism, of ander ding op ism.

Veronderstel dat iemand de lijst opstelle der werken van zekeren dichter. Later ontdekt men een gedicht, dat deskundige mannen beweren en bewijzen van den zelfden dichter te zijn. Doch, 'niet te doen,' zegt de lijstemaker, 'ik hebbe eene lijst gemaakt van alles wat die dichter gedicht heeft, en dat gedicht en staat op mijne lijst niet.' Het is dom nietwaar? Doch veronderstel dat die dichter nog leve, en gedurig voortdichte, en dat onze man met zijne lijst hardnekkiglik weigere alle andere gedichten te erkennen als van dezen dichter komende dan deze die hij, op zekeren dag, in lijst versameld heeft: dat ware nog veel dommer, nietwaar? Welnu onze pedanten doen juist alzo met de tale, en met hunne woordenboeken en 'spraakkunstleeren.' De tale immers leeft ook, en zij spreekt en dicht gedurig, en, gedurig ontwikkelend, naarmate volk en persoon ontwikkelen, gedurig teelt zij, gelijk alles waar leven in zit.

Daarbij heeft zij, gelijk alles wat menschelik is, ter volmaaktheid te streven. Welnu, voor wat zijne sprake betreft gelijk voor het overige zijner werkzaamheid, moet, naar recht en rede, de menseh eene rechtmatige vrijheid eischen, al en ware het maar omdat zij hem beter in state stelt de oorbeeldige volmaaktheid te zoeken en te vervolgen. Mist hij, in hare gevolgen, zal hij de misse erkennen; en, wilt hij ze niet zien, zoo krachtiglik zal ze hem de gang der zaken rond hem doen gevoelen, dat hij, op het einde, wel zal moeten verstaan en besluiten. Van eenen anderen kant, en het ware onnoozel daar tegen op te komen, recht is het en redelik dat men meerdere kunde en rijpere ondervinding aanhoore, en elkendeens gedacht naar mate des persoons te schatten wete. Doch *beide* principen zijn waar en kunnen, bij gevolg, niet tegenstrijdig zijn. Rechtmatige onderdanigheid is plicht, doch rechtmatige vrijheid is recht. Hecht en plicht

sluiten harmonisch, ineen. Vrijheid eins! Het vrije woord voor het vrij gedacht! En bijzonderlik en kenne niemand zijner *willekeurigheid* of eener *overeenkomst* het recht toe regels uit te vinden, en men lache met overeenkomst en willekeurigheid, al gave er de zeer onbevoegde Staat tien keeren en nog zijnen zegen over!

Er wake ja eene wacht op de tale, dat is natuurlijk, nuttig, rechtmatig, noodzakelik, en ja wij zullen de eerste zijn om deze wacht streng en onverbiddelik te wenschen. Doch, bovenal, zullen wij eischen zij weze bevoegd en zij weze rechtveerdig.

Zijn onze taalrechters alhier altijd bevoegd en rechtveerdig?

Duizend maal neen!

* * *

Ziehier wat er, *onder andere*, gebeurt.

De vlaamsche Beweging was reeds eenigen tijd in gang waneer Westvlaanderen op zijne beurt ontweek. Zoo was er, onder andere, reeds in andere deelen des vlaamschen lands, tevens met eene jonge letterkunde, eene nieuwe letterkundige tale ontwikkeld, waar de westvlaamsche gewestsprake natuurlijk weinig of geen deel in had.

Jamaar Westvlaanderen ontweek op zijne beurt en ging aan het spreken en aan het dichten. En Westvlaanderen heeft eene tale wonderschoon - bij deze die ze nog kennen onvervalscht en onverbasterd, bij onze boeren: wij, slachtoffers der verfransching, en kennen ze niet meer zoo het behoort. Doch, oorspronkelik gelijk zij is, en dat zoodanig dat wij, Westvlamingen, beter onze oude dichters verstaan dan sommige nieuwerwetsche, steekt zij wat meer af op de overige dietsche gewestspraken dan deze gewestspraken op elkander.

Daarbij was het een der oorspronkelijkste dichters welke Dietschland ooit bezat die eerst in Westvlaanderen het vlaamsche lied aanhief en wetenschap en poesis vlaamsch deed spreken. Geen wonder dus dat die oorspronkelike tale in eenen oorspronkeliken mond er wat vreemd uit zag. Doch, met wat toegevendheid van den eenen kant, en voorzichtigheid van den anderen, hadde het toch gegaan, en allengskens en harmonischer wijze, ware die zoete en sterke tale van Kerlingaland in de geschrevene tale van Dietschland overgevloed,

tot haren meerderen bloei en sterkte, in der waarheid, en ook tot hare meerdere zoetvloeiendheid, indien het den pedanten kan plaisir doen. Doch neen, brutaal genoeg riep men: 'Provincialism!' En de Hollanders moesten er tusschen komen om Westvlaanderen gelijk te geven en de schreeuwers van alhier te doen zwijgen. En sedert zwijgen zij, ja, doch de westvlaamsche schrijvers behandelt men als *parias* in onze letterkunde. Niemand en zegt dat, men beweert het ja anders, doch alzoo gaat het in der werkelijkheid, en allengskens drinkt men alom die gewoonte in, zoodat men er zich, met den besten wille van de wereld, niet aan onttrekt, en alles doeme wat een beetje westvlaamsch klinkt. En wat volgt daaruit? Daargelaten nog de schade die ons dietsch erbij lijdt, den wonderbaren schat van oorspronkelijke woorden en vormen en wendingen te missen dien Westvlaanderen bewaard heeft, begint allengskens de westvlaamsche letterkunde op haar eigen te ontwikkelen, en dagelijks groeft dieper en dieper de klove tusschen haar en het overige onzer letterwereld. Gelukkigig dat zij met eenige schakels vaster aan Holland houdt dan die andere die gedurig het woord 'verbroedering' en 'taaleenheid' op de lippen heeft! Wij en strekken in der waarheid van nu reeds zoo wijd niet meer, dat het nog noodig zij ons te verdeelen; en het is ons reeds doodelijk genoeg, dat, in het algemeene gesproken, in zaken van kunde en kunste, Holland en Belgie op hun eigen leven. Daarbij en is het waarlik ook geen zoo misprijsselijk dingen dat men wegwerpt, indien men volstrekt wilt dat Westvlaanderen zich van het overige scheidet.

Men moet weten dat nergens misschien in heel Belgie vlaamsche kunde en kunste sterker staan dan in dat misprezen Westvlaanderen, en dat er voorzeker nergens door heel het land, en vooral, spijs bisschop, vervolging en kollegiemandementen, onder de leerende jeugd, een meerdere drift bestaat naar het vlaamsch in zake van aard en tale. Eens schrijven wij daar dingen over die verbazen zullen. Men zie desaangaande, zoo men wilt, *De Vlaamsche Vlagge*, tijdschrift voor het vlaamsch studentenvolk, dat spijs den vloek der pedanten, kollegie- en seminariebazen, reeds in zijn vijfde jaar is en rond de duizend inschrijvers telt. Westvlaanderen is ook allengskens bezig in zulken staat te geraken dat het, desnoods beter met zijn zelve en zijne eigene krachten zoude kunnen gedoen dan al de andere deelen des vlaamschen

lands te hoopen. Sommige volkswerken der Vlamingen, als bij voorbeeld *De Doolaards*, *Van den kleinen hertog*, *Jan Onraad*, *Paul en Isabelle*, enz. worden gedrukt en herdrukt gelijk het met geen een ander werk onzer huidige letterwereld het geval is, en dat voor Westvlaanderen alleen. *Rond den Heerd*, het tijdschrift der *Sinte Luidgaardegilde*, is in zijn dertiende jaar en bloeit. Geen enkel der congressen sedert eenigen tijd in onze letterwereld bijeengeroepen en lukte gelijk de eenvoudigste der landdagen van Sinte Luidgaardegilde. Men bekenne dat het misrekenen is dat krachtig landeken van vlaamsch Belgie te willen afzonderen. En hoe meer men aldus voortgaat die blinde vooringenomenheid tegen het westvlaamsch in te volgen, hoe geweldiger de reactie wordt onder de westvlaamsche jeugd. Men zie des het onlangs verschenen drama *Karel de goede*, door studenten gedicht, en dat voorzeker onder meer dan een opzicht te bewonderen is, maar ongelukkig de zeer noodlottige sporen draagt van een al te roekeloos wederwerk tegen het onnoozel stelsel onzer taalpedanten.

En wat zijn eigenlijk de redens en oorzaken dezer vooringenomenheid tegen het westvlaamsch? Een leervol ding om nagaan! Wij leven sedert eenigen tijd buiten Westvlaanderen, hebben alle slag van klokskens hooren luiden, en staan derwijze in betrekking al verschillende kanten dat wij hier bij ondervinding kunnen spreken, en hetgene wij houden staan desnoods met namen en toenamen en feiten mochten bewijzen.

Een kluchtig ding is dat het wederwerk tegen het westvlaamsch eigenlijk in Westvlaanderen zelf begonnen is, namelijk, uit hoofde eener persoonlijke veete tegen den man die eerst de westvlaamsche jeugd wakker dichtte, Guido Gezelle; veete uit eene soorte van wedijver geboren waarin de wedijver gewoonlijk eenen anderen - weinig vereerenden - name ontvangt. Ongelukkig, was Gezelle machtig op het studentenvolk, de 'wedijver' was machtig in hogere kringen, en Gezelle wierd schandelijk van te midden het studentenvolk verbannen en eenige jaren lang vervolgd, tot dat eene openlike vervolging onmogelijk wierd, en men diensvolgens genoodzaakt wierd ze onder den duim voort te zetten. Intusschentijd trachtte men ook van hogere hand het zaad te versmachten dat hij in het ronde gezaaid had, en zij dachten ja zelfs misschien - God vergeve het hun! -

dat zij gelukt hadden. Doch eenige jaren later, waneer Gezellens leerlingen, op hunne beurt, als meesters het woord voerden, begon al met eens in het klein-seminarie van Roeselare, waar Gezelle eertijds als professor stond, die zeer kalme - wat men ook moge beweren - toch tevens zeer machtige beweging ten voordeele van het nationaal principe in alle vakken toegepast, die heel Westvlaanderen door, en zelfs buiten Westvlaanderen, de jeugd begeesterde, en gilden en bond deed sluiten onder den name van *Blauwvoeterie* - namelijk, met het gedacht op de oude *Kerels van Vlaanderen* die men naar den roman van Conscience had leeren kennen. - Of de hooge geestelijkheid van het bisdom Brugge nu eigenlijk voor goed tegen het vlaamsch is, ware moeilijk om zeggen: zij schijnt het immers zelf niet wel te weten. Het is te peizen dat zij er eigenlijk noch voor noch tegen is, al komt zij desnoods, gelijk het de omstandigheden van menigeen in Belgie soms vereischen, met haar vlaamsch uitsteekberd voor den dag. Maar één ding is zeker, te weten, dat zij toch eigenlike vijanden van het vlaamsch onder hare leden telt: gelijk het genoeg bewezen is door woorden in dezen zin: 'liever het Davidsfonds zien in duigen vallen dan in de handen der flaminganten!' En bijzonderlik, het was iemand die ze vertegenwoordigen moet, wiens driftiglik botte handelwijze met vlaamsche jongelingen der *Blauwvoeterie* de gelegenheid gaf in het openbare hare leus en liederen in de lucht te slaan; en men kon toch, dacht men, zoo maar zijn woord niet eten. Zoo, in den eersten drift, bevocht men fel de Blauwvoeterie, vond alle slach van redens uit om ze te verwijzen: vrijzinnigheid, geuzerij, revolutie, enz.; men stak schandelike dingen uit - gelukkiglik dat wij, Westvlamingen, brave jongens zijn die desnoods iets herden kunnen om beterswille; - men schafte brutaal de studenteugilden af, buiten eene fransche en deze die de voorzorg had genomen te dier gelegenheid zich antiblauwvoetsch te verklaren; men dwong alhier, men strafte aldaar; kortom, 'men ging er door met vuile voeten,' en men lukte - een beetje - omdat de Westvlamingen brave jongens zijn. Doch men lukte zooveel niet alsdat men zegevierde, en ten huidige dage weet men heel wel, al zwijgt men het, dat de westvlaamsche jeugd blauwvoetsch is, gelijk zij gaat en staat; dat het groot-seminarie, de schole der toekomstige professors enz., vol blauwvoeters zit, en dat,

wilt men voort de blauwvoeters van het seminarie in ongenade houden, men allicht alle de seminaristen zal moeten geestelike kosters steken. En niets en is krachtiger dan de gesteltenisse der overheid jegens die Blauwvoeterie, daar zij, om haar eerste woord, in drift uitgesproken, niet te moeten eten, en daarbij nog, gedurig met valsche redens door den eersten antiblauwvoet opgestookt, der studenten vlaamschgezindheid naar de mane wensch, en, van eenen anderen kant, toch niet al te veel tegen het vlaamsch en mag roepen, omreden der tegenwoordige omstandigheden, dewijl sommige geuzen ook beweren vlaamsch te zijn, en omdat zij de rechtzinnige en vurige vlaamschgezindheid van het studentenvolk noodig heeft om politike voordrachten en meetingen te doen lukken.

Nu, onder dien heelen reegsem van ketterijen onder den name van Blauwvoeterie verdoemd, was ook, bijzonderlik in het gedacht der doemers, begrepen de reactie in zake van taal- en letterkunde tegen den pedantendwang die de tale verarmt en bederft en eene harer bijzonderste branken poogt af te kappen, te weten het westvlaamsch.

Zoo, *dat* waren de eerste vijanden der westvlaamsche streving. Ik hebbe die zake wat in het lange verteld, omdat het vlaamsche land behoort sommige dingen te kennen die ten huidigen dage nog gebeuren, en ook om te bewijzen dat die vlaamsche 'quaestie' toch *zoo* dood niet en is als sommige het wel beweren en begeren.

Doch, als men voor een snaartuig eene note zingt, trillen in het tuig alle de snaren die deze note dragen. En op de doemende stemmen in Westvlaanderen antwoordden doemende stemmen in andere deelen des lands, te weten, die talrijke pedantenschap die wij reeds beschreven hebben, die haar zelve onfeilbaarheid schijnt toe te geven in evenredigheid met de onbevoegdheid harer schoolwetenschap, en hier te lande alles te zeggen heeft, bij zooverre, dat men tot verstandige en geleerde menschen toe hare orakels hoort involgen en alles wat jury heet zich naar deze orakels ziet schikken. Van de plage van het officialism, verlos ons, Heer! Doch, wat bijzonderlik medehielp om het vooroordeel tegen de westvlaamsche streving te onderhouden, de doemende pedanten vinniger makende en andere vijanden opstokende, is het volgende; een dier dingen die men tracht zoo kortbondig mogelijk te zeggen, en gewoonlik ja in het

heele niet zeggen durft, omdat de schaamte die zij medebrengen dezen die ze zegt en deze voor wie hij ze zegt op hun ongemak zet, te weten:

Na vijftig jaren bestaan is België tot zoo hoog eenen staat van aesthetische beschaving gerocht, dat de kritiek *meestendeels* haar bijzonderste criterium gaat zoeken - in eene politike gezindheid, en dat het publiek zulks toelaat.

De kritiek is, met al het overige, een politiek middel geworden, en het volk is het gewoon gerecht, zoo dat er zich nooit niemand meer over verwondert.

In der waarheid, wij zijn beschaamd als wij soms, na eene of andere kritiek gelezen te hebben, ons zelve vragen: Wat moet men toch in zulk of zulk buitenland van ons denken bij het lezen zulker zoogezeid aesthetische beoordeelingen waar het politiek fanatisme tot de alledaagsche gezonde rede toe verblind heeft?

Dat er, op het gebied der politike, strijd weze is natuurlijk, en ongelukkig, in de hedendaagsche omstandigheden noodzakelijk; en dat de strijd huurlingen bijroepe, die wijds en zijds maar slag om slinger hunner betaalde woede den teugel vieren, is nog jammerliker, doch gemakkelijk uit te leggen.

Maar dat de denkende beschaafde man in zijn streven en strijden, voorbeeld neme op dier gemeene kerels bot fanatisme, dat krijgt men slechts bij de wispelturige Franschen te zien en bij ons, de Belgen, die - ten schoonsten gezeid - hunne apen zijn.

Belet wel, ik en make hier geen onderscheid van partijen. Te allen kante zijn zij zeldzaam, de mannen die desnoods drift en partijveete kunnen vergeten om eene rechtzinnige kritiek te laten spreken. Al dezen kant zal men de Geuzen, niet alleenik a priori als zedeloos doemen, - iets waar sommige menschen ten anderen zeer rap aan zijn, als blijkt uit een ultraonnoozel artikel onlangs in *De Vlaamsche Wacht* verschenen op het *Jongelingsleven* van Pol De Mont - maar daarenboven zal men alle werken in tegenovergestelden zin geschreven onder alle opzichten verwijzen en banvloeken. Al genen kant, zal men eerder trachten andersgezinde werken dood te zwijgen, om ze des te beter, van tijd tot tijd, zonder in de bijzonderheden te komen, met een algemeen woord of eene zinspeling te kunnen misprijzen, en zonder vreeze van wederoordeel, aan het misprijzen van hei publiek

te kunnen overleveren. Van Lodewijk De Coninck heeft men weinig of niets gezegd. Wie heeft er ietwat ernstig het prachtig werk van De Bo besproken? Wat heeft men gedaan met de werken van Gezelle die een meester is? Wie heeft er een woord gezegd op zijne novellen en op deze van Karel Callebert die beide schrijvers in dit vak ten minsten nevens den meesterliken Tony Berghman plaatsen?

Het is meer dan tijd dat wij eens voor goed beschaamd worden van ons zelve, en dat die schaamte ons wat ernstiger leere zijn. Het is meer dan tijd dat er eene bevoegde en rechtvaardige kritike ontsta, die een bekrompen partijgeest niet en belette te verklaren, van den eenen kant, dat Van Beers, de aangenaamste onzer dichters, een meester is, dat Emanuel Hiel een meester is, dat Julius Vuylsteke, Tony Bergmann, Frans De Gort, enz. meesters waren in hun vak; en, van den anderen kant; Gezelle en De Bo als twee onzer beste taalmeesters te begroeten, De Coninck als epischen dichter, Gezelle als lyriker, Karel Callebert als verteller, en die de westvlaamsche schole niet en meent met een algemeen woord van misprijzen te moeten bejegenen - omdat het papen zijn.

Men onderzoekte en men oordeele zonder vooringenomenheid, en men leere toegevend zijn waar eene bijzondere omstandigheid, gelijk het later ontwikkelen der westvlaamsche letterkunde, eene moeilike gesteltenisse te wege bracht.

Dat er in zulk geval ook van den anderen kant voorzichtigheid hoeft, en heeft nooit iemand betwijfeld.

*
* *

Voor wat de palen betreft die deze voorzichtigheid stellen moet in het inbrengen van nieuwe woorden en vormen en wendingen in onze geschreven tale, dat is eene moeilike zake om vaststellen. Ziehier toch eenige regels die, ons dunkens, hun zelve aanwijzen en zonder moeite iedereens goedkeuring moeten bekomen.

Dienen van zelfs, zonder tegensprake, aanveerd te worden de woorden waarmede eene gewestsprake zaken noemt die de andere niet en noemen, om de eenvoudige reden dat zij ze niet en kennen. Bij voorbeeld, het ruischen der brekende baren heeten wij, zeeuwsche Vlamingen, het *zeerot*. In het algemeene, wilt men in het vlaamsch de zaken die zee en

kuste, vaart en zeevangst, enz. betreffen, met een eigen en natuurlijk woord noemen, zoo zal men dat woord bij de Westvlamingen moeten komen zoeken.

Even ontegensprekelijk diende, zoo niet als uitsluitelijk eenigen vorm, toch, ten allerminsten, nevens den gebruikten vorm, aanveerd te worden, de zuiverder oorspronkeliker vorm door de eene of de andere gewestsprake opgeleverd. Bij voorbeeld, den germaanschen open uitgang sommiger woorden bijten eenige onzer gewestspraken af, en zeggen, bij voorbeeld: *taal, spraak, duif*; ongelukkig is die afgebeten vorm allengskens de meest gebruikte geworden.

Jamaar, andere gewestspraken hebben den zuiveren, oorspronkeliken, niet afgebeten vorm behouden, en spreken die woorden nog op zijn aloudsch en op hun geheele uit, tenzij dat de open klanken *a, u* en *o* allengskens tot eene stomme *e* verdoofd zijn: *tale, sprake, duive*. Namens wien of wat zouden de afbijtende gewestspraken het recht hebben hunnen afgebeten vorm als eenigsten vorm op te dringen? Hetzelfde geldt voor den vollen vorm sommiger werkwoorden. Dezelfde gewestspraken bijten af hetgene nog, verzwakt en verdoofd, overschiet van den ouden vorm der vervoeging, en zeggen bij voorbeeld.: ik *heb*, ik *bid*, ik *zeg*. Goed. Maar namens wien of wat moeten andere gewestspraken hunnen oorspronkeliken vorm en volle vervoeging daarlaten waar het volk ze nog dagelijks in den mond heeft en er zijne tale harmonischer mede vloeien doet? Van eenen anderen kant, hoeven, bij voorbeeld, de Westvlamingen zich wat moeite te getroosten om hunnen franschen *het is hij, het is ik, hij heeft geweest*, enz. te ontleeren, toch en zal het hun nooit ernstiglik in het gedacht komen den zuiverderen vorm *hij is het, ik ben het, hij is geweest*, enz., achter te stellen.

Voor wat het wederinbrengen van andere woorden en wendingen aangaat, hierin bijzonderlik dient men voorzichtig te zijn. Doch, in allen gevalle, schijnt het ons nog al onnoozel dat wij een woord zouden moeten verwerpen omdat het in den eenen of den anderen woordenboek als verouderd of in ongebruik vervallen geboekt staat - somtijds met eenen keeraafschen uitleg ernevens, - terwijl het volk van sommige streken er dagelijks nog mede speelt. Namens wien of wat, bij voorbeeld, zouden wij het ontkennend *en* moeten achterlaten, dat nog leeft en bloeit in de volkstale, en dat ons zoo menige korte en krachtige uitdrukking op zijn

engelsch geeft? Namens wien of wat zouden wij het moeten laten ons voegwoord in zijnen vollen en oorspronkeliken vorm te schrijven, daar waar de sprake het nog zoo krachtiglik laat hooren, ten minsten bij wien de gewoonte van fransch te spreken zijn vlaamsch nog en niet heeft leereu neuselen, gelijk men het sinds lang heeft beginnen opnemen? Als bij voorbeeld in: *hier end daar, weg end weder*, enz. Namens wien of wat ook wilt men dat wij *bachten, binst*, enz. doodboeken en begraven, waneer wij het nog dagelijks in den mond hebben, en terwijl verwante en gelijkvormige woorden zonder tegensprake geschreven worden?

Eindelijk plegen wij ook, waneer wij mochten te kiezen hebben tusschen twee gelijkzinnige uitdrukkingen die beide in hun zelve even goed zijn, deze te kiezen die dreigt in ongebruik te komen. Bij voorbeeld: *het was ne keer*. 'Duitsch,' zegt men daarop. Geenszins! Zoo beginnen alle vertelselkens in Westvlaanderen, en men zal niet houden staan dat onze boeren het van de duitsche afgeleerd hebben. Onze oorspronkelikheden gaan derwijze reeds verloren dat men ze in den vlaamschen lande - en geleerde toen nog! - duitsch waant! Namens wien of wat moeten wij eigenaardigheden wegsnijten? Onze tale heeft in der waarheid reeds genoeg verloren opdat zij haar uiterste beste doe alles te behouden wat haar bederf en hare pedanten haar overgelaten hebben. En, mag zulks in het eerste *vreemdheid* bijbrengen - het *onverstaanbare* immers en is hier niet te vreezen, en nooit en zal het iemand verdedigen, - zoo gelieve men toegevend te zijn, inziende dat andere het ook waren over tijd, en nog dagelijks zijn, en zoo zal het slechts korten tijd kwaad werk wezen, indien men eens daar geraakt, dat alle de deelen des vlaamschen lands in *normale* betrekking met elkander leven.

Ons dunkt dat de strengste voorzichtigheid met deze regels moet overeenkomen. Het zijn de bijzonderste waar de schrijver in dit zijn werk zijne tale naar gericht heeft, en hij bidt den goedwilligen lezer, die zich daar gelieft mede bezig te houden, naar deze regels zijne tale te beoordeelen. Waar hij zijne regels te buiten ging, doemt hij zijn zelve, en, in allen gevalle, is hij inniglik overtuigd, en houdt eraan het hier te bekennen, dat hij, onder het opzicht van tale, nog veel te leeren heeft, gelijk elkendeen ten anderen in vlaamsch Belgie, daar hij, gelijk zooveel andere, een slachtoffer der

verfransching is. Het is enkellik zijn gedacht over de tale en over wat er in verband mede staat, dat hij hier heeft willen uiteendoen en verdedigen.

Men zal het misschien kwalik vinden dat de filoloog alzoo nevens den dichter uitkome.

Wij zijn heel en gansch van het gedacht dezer die zulks kwalik vinden. Doch daartoe bracht ons, en men gelieve het in te zien, de staat onzer taal- en letterkunde en kritiek, sommige omstandigheden, sommige redetwisten en de raad van andersgezinde lettervrienden.

Vinden sommige ons te jong, of ik en wete niet wat, om sommige dingen te mogen zeggen gelijk wij ze gezegd hebben, rechtuit, plataf en zonder doekskens, dezen antwoorden wij, dat er omstandigheden zijn die tot spreken dwingen, dat men het gezegde behoort in te zien, en niet den sprekenden persoon, en dat wij ten anderen bereid zijn, wat men niet genoeg bewezen mocht achten zooverre te bewijzen als dat het den tegenspreker believeen mocht.

Nog een enkel punt. Wij verhandelen het hier op zijn eigen, omdat het eigenlijk der gestelde taalquaestie niet en behoort. Sedert eenigen tijd is het onder het meestedeel onzer dichters de gewoonte geworden desnoods, om wille van het vers, den regel van uitsprake te buiten te gaan volgens denwelken het bijzonderste woord eener samenstelling, dat wij eerst zetten, den bijzondersten zwaarsten klemtoon voert. Zoo meten zij, bij voorbeeld, desnoods *wānhopīg* in stede van *wanhōpīg*. Daar kan voor en tegen gesproken zijn. In allen gevalle behoort men zich, in deze gelijk in andere zaken, van al te uitsluitelike en algemeene regels te wachten. In dit gedicht hebbe ik nog al dikwijls het woord *zeekoning* moeten bezigen. Welnu, wat men er ook op zeggen moge, ons dunkt, alhoewel wij daar juist niet mordicus aanhouden, dat, ofschoon geen een van beide heel en gansch juist en slaat, van twee een *zeekōnīng* juister is dan *zeëkonīng*: *zee* met den harden klemtoon als bijzonderste woord der samenstelling dunkt ons zwaar genoeg om tegen *koning* op te wegen en op de laatste lettergrepe des woords te werken. Men hoore slechts de uitsprake van het woord in de volkstale. *Zeëkōnīng* zoude ook wat al te veel met den regel des klemtoons in de samenstelling lachen; en, van eenen anderen kant, waarom en zouden wij ons niet toelaten hetgene de zeer gestreng Latijnen van Augustus tijd zich toelieten,

wanneer zij, van tijd. tot tijd, den steert van hun heldenvers onder de gedaante van eenen zwaren spondaik lieten vallen?

*
* *

Dit dramatisch gedicht, of beter, het drama erin vervat, en dat er, hij middel van eenige sneden, gemakkelijk kan uitgesleggen worden, dong mede verleden jaar in den tooneelprijskamp door het gemeentebestuur van Antwerpen uitgeschreven, en verwierf er, met een gouden eermetaal als bijzonderen prijs, eene eervolle melding in het verslag van den jury, en, benevens eenige terechtwijzingen, wien gegrondheid de schrijver erkent, eenen aanmoedigenden lof die hem als jongen beginneling deugd deed. Voor deze aanmoedigingen is hij gelukkig hier openbaarlijk zijnen welgemeenden dank te kunnen betuigen, en dat wel bijzonderlijk jegens den achtbaren Heere Van Beers, voorzitter van den jury, die hem, te dier gelegenheid, den grootsten dienst bewees dien men eenen jongen schrijver bewijzen kan, met hem, tevens met zijne welwillende aanmoediging, den raad te verleenen zijner meesterschap en kunde en rijper ondervinding. Des meesters raad en heeft hij niet vergeten bij het overzien van zijn werk te dezer uitgave, en hij houdt eraan het te belijden, als erkentelijke hulde tot eenen onzer lievelikste en grootste dichters.

*
* *

Nog een enkel woord. In deze reeds lange voorrede heeft de schrijver omtrent heel onze letterkundige wereld doorloopen en wat er in verband mede staat. Hij en kan niet nalaten op een reeds aangeraakt punt weder te keeren, en, hoe stout deze eigenpersoonlijkheid er ook moge uitzien, hier een pijnlik gevoel uit te drukken dat reeds menigen vlaamschen dichter bij het uitgeven zijner werken moet bedroefd hebben.

Werken van politike propaganda verspreidt de allesoverheerschende politiek. Mystike bespiegelingen en andere dergelijke trekt de betrekkelijk zeer vlaamsch geblevene priesterschap. Zekere soorten van poesis, eerstelingen enz. trekt de jeugd der kollegien - voor zooveel zij het door eene vlaamschhatende overheid niet verboden wordt. Volkswerken,

voor zooveel er ten huidigen dage echte volkswerken geschreven worden, ontvangt gretiglijk het leesgierig vlaamsche volk. Doch waar heeft hogere poeesis in het vlaamsch ten huidigen dage haar publiek te zoeken?

Ter nauwernood bij eenige kunstbroeders ziet de dichter zijne werken verspreiden, en het is slechts bij een klein getal menschen die dezelfde krachten in geest en herte dragen, dat hij zijne scheppingen, met het uitgelezenste van zijn eigen wezen gevoed, kan mededeelen, hij, voor wien mededeelen eene onwederstaanbare noodwendigheid der ziele is.

Hoe lange nog zullen de hogere klassen, ofwel onbekwaam zijn onze poeesis te genieten, ofwel er moedwilliglik den rugge naar keeren omdat zij in de nationale tale gedicht is, de echt nationale, wat mijnheer Rogier, geboortig van Arras, en Cie, ook mogen gesmeed en gewrocht hebben en wat men ook nu nog moge zeggen en doen? Ho elange nog zal de opvoeding de dietsche vrouwe buiten state stellen, en den natuurliken lust in haar dooden, te oordeelen of een vlaamsche dichter, omdat hij in het vlaamsch dicht, waarlik de moeite niet weerd en is, ten minsten onderzocht te worden, of hij inderdaad niet, zoowel als een franschman, bekwaam is, haar te bevallen, hare ziele te roeren en soms hare ledige uren te vervullen met deugdoende levenkwikkende bezighouding? Hoelange nog en zal er geen eigenlik vlaamsch tooneel bestaan, omdat het wars-zijn en het achterblijven van het beschaafd publiek hem alle eigenaardigheid en bijzonderlik alle hogere streving verbiedt, en hem dwingt zich te vergenoegen met de wansmake van een onbeschaafd publiek in te volgen, te voeden, te onderhouden en te ontwikkelen, bij middel van flauwheden onzer achttienhonderddertigsche tooneelschole, wier veel te vergeven blijft, van onnoozele vertalingen, uit het fransch, en van kunstdoodende sensatiemachines van parijsche melodrama's? Mocht Peter Benoits onlangs gedane voorstel aanveerd worden, het ware een groote stap in de goede richting. Doch...!

Welk eene menigte beklagensweerdige dingen en liggen er in dien 'doch' niet besloten!

Die toestand is in der waarheid een pijnlik dingen voor den vlaamschen dichter en eene doodelike dere voor onze vlaamsche letterkunde. Eene letterkunde hoeft immers tot hare volle ontwikkeling, buiten de kracht harer beoefening, den stillen en onvoelbaren doch machtigen invloed van een

beschaafd en kunstgerend publiek, onder andere en bijzonderlik, gelijk Schlegel het uiteen doet in zijne algemeene geschiedenis der letterkunde, den deugddoenden invloed der fijngevoeligheid van het vrouwelik gemoed.

God betere het, maar ik en wete niet hoe hij het zal aanvangen.

Leuven, april, 1879.

Gudrun, Spel in vijf bedrijven.

Het spel speelt rond de Noordzee of het einde der derde eeuw. De personen zijn:

Gudrun, Carausius dochter.
Herwig, zeekoning.
Wate.
Carausius, roomsche veldheer.
Allectus, tribunus.
Camillus, tribunus.
Ortwin, Gudruns broeder.
Horand, Herwigs broeder.
Claudia, Allectus moeder.
Gellia, Allectus zuster.
Hilde.
Fabianus, tribunus.
Geiserik, tribunus.

Een bode, wikings en schildmeiden, soldaten van Carausius en van Allectus, hovelingen, jongvrouwen, slaven en slavinnen.

Prologus.

De Dichter droomt en pegelt door de nevelen der tijden,
en ziet een groot volk stijgen soms uit wilde reusenstrijden,
en wen dat volk in kampen bloeit, dan roept hem naar 't Tooneel
een Dichter en herschept hem in een reusig tafereel,
tot voorbeeld en begeestering, der Vaderen grootsche kampen.
De Dichter droomt en ziet rond zich uit eeuwenlange rampen
een volk herleven, *zijn* volk, dat, spijs hoon, verraad en nijd,
met stille, ja, maar taaie kracht, om zijn herworden strijdt.
Hij ziet, al is de stonde ook vol teleurstelling en dreigen,
in zijn gedacht ter kimme soms een blijden dagraad stijgen,
vergeet te roeken of hem wel de kracht gegeven werd
tot hooger schepping, baart allengs en voedt in geest en hert
een gansche wereld Helden met hun raad en daad en streven,
herschep't zich het verleden, voelt de tijden in zich leven,
en dicht. En 't is een spel, een wild en krielend Heldenspel.
Och! treft, begeestert, plet het niet genoeg, hij vreesde 't wel,
maar, is zijn spel niet machtig, nu de herten toe te wringen,
verzuchtend, dan de scharen in begeestering te doen zingen,
vooruit toch! 't Is een poging, 't is een wenk, een voorspook van
hetgene aan 't stijgend dietsche volk de Toekomst schenken kan,
en zal, waneer zijn Schouwburg eens, zijne echte stem hervonden,
synthesis aller Kunst, den roem van Dietschland zal verkonden.

Eerste bedrijf.
De noordzeekust.

Komen twee roomsche soldaten.

1^e soldaat.

Hier zijn wij ver genoeg. Het zwaard getogen,
Romein! Waarom kijkt gij zoo angstig rond?

2^e soldaat.

Wij zijn te wege ons krijgswet te overtreden,
Barbaar.

1^e soldaat.

Ha! welke wetten zouden vrijmans
beletten eene veete te vervolgen?
Gij suft, Romein! Ofwel zijt gij verveerd?

2^e soldaat.

Kom toe, gij lompe boer, en ondervind het!

Zij vechten Komt Camillus.

Camillus.

Hoe zoo! Wat is dat hier? Die wapens weg!
Gij kent de straffe; gaat en ondergaat ze.

1^e soldaat.

Wat zegt gij, straffe? Trek naar Rome weder,
indien gij maar alzoo's lands wetten kent.

Camillus.

Herinner u, soldaat, dat onze krijgswet
de doodstraf stelt op wederspanningheid.

1^e soldaat.

Indien ik mij niet inhield...

Komen andere roomsche soldaten.

De toekomers.

Wat gebeurt er?

Men dreigt, men twist. Een makker met een hoofdman!

Camillus.

Leidt dezen man naar het quaestorium.

1^e soldaat.

Houd uwen mond! Ik voel mijn bloed aan 't koken.

Soldaten.

Welhoe, maat? Dat is wederspanningheid.

Andere.

Let op dan, maat, gij spreekt aan een tribunus.

1^e soldaat.

Ik lach met dien tribunus die een vrijman
beletten wilt een twist te slechten.

Camillus.

Mannen,
ik heb gezegd: naar het quaestorium.

Soldaten.

Hoe zoo? Is hier ons recht op 't spel?

1^e soldaat.

Ik hebbe
een veete met dien bloodaard van Romein.,
en deze daar beweert mij des te straffen.

Camillus.

Een derde maal: naar het quaestorium.

3^e soldaat.

Die man heeft recht, tribunus.

Eenige.

En de krijgswet?

3^e soldaat.

Bij Woên! wat kan ons uwe krijgswet schillen!

Camillus.

Mij helpe Mars! gij staat hier aan het muiten.

Eenige.

Het blijkt zij spannen samen tegen ons.

Camillus.

Dat woude ik zien. Naar het quaestorium met dezen man, en gij, geen enkel woord meer!

3^e soldaat.

Daar zullen zij met velen op staan kijken. Indien een enkel uwer 't hert durft voeren dien man te raken...

Camillus.

Dat heet muiterij.

3^e soldaat.

Zijn recht gebruiken heet hier muiterij dus?

Camillus.

Wat rechten hebt gij tegen onze krijgswet?

3^e soldaat.

Nog eens, wat schilt ons uwe krijgswet? Wij zijn wij vrijgeboren Noorderlingen die Rome vrijlik dienen, geen Romeinen.

Camillus.

Gij zijt soldaten van het keizerrijk.

3^e soldaat.

Wij zijn gezellen van Carausius.

Camillus.

Carausius is onderdaan der keizers lijk ik end gij.

Eenige.

Wij iemands onderdanen!

Camillus.

Uw vaders, sloeg de goddelike Caesar,
 en dwong hen, spijs een wilden wederstand,
 den nek te buigen onder zijnen voet
 en Romes wet.

3^e soldaat.

Onze ouders waren vrij.
 In 't vrije Noorden wierden zij geboren,
 Romein, waar men der keizers naam niet kent,
 noch jok noch slavernij. Bij gansche zwermen
 dwong hen de nood uit 't lieve vaderland.
 Hier landden zij met hunne kromme snekken
 en kozen hier een tweede vaderland
 met woud en duinen ook en wilde zee.
 Zij waren vrij, en wij zijn vrij geboren,
 Romein. Wij dienen u, of beter, volgen
 als trouwe wikings onzen zeekoning,
 Carausius, die goed vond u te dienen.
 Maar wij staan hier op eigen erf, Romein!
 Uw goddelike Kaiser, zoo het schijnt,
 heeft het veroverd, ja, maar niet op ons,
 Romein, en, wilt gij in dit land gebieden,
 komt wint het weêr op zijne vrije lieden.

Camillus.

En dit zijn nu de wachten uwer grenzen,
 barbaren tegen hunne stamgenoten!
 Romeinen, door uwe oude macht bedorven
 het zweerd ontwend en uwe zegepralen
 en uwen name onweerdig, uwe grenzen
 laat gij een prooi die uwe aloude slaven
 elkanderen aan het betwisten zijn.
 O Rome, Rome, goddelike Helden

waar zijn de tijden en waar gaan wij heên?

Soldaten.

Carausius hun koning! Alle Goden!

3^e Soldaat.

Carausius is onze zeekoning
en wij zijn vrij. En, ten bewijze, hier,
Romein, indien gij niet een lafaard zijt! -
Kamp, kamp!

Andere.

Kamp, kamp! En niemand zal 't beletten.

Komt Wate.

De overige.

Dat gaat te ver. Wij hebben zweerden ook.

De eerste.

Hoiho, hoiho! Vooruit!

De andere.

Vooruit, Romeinen!

Zij vechten. Camillus springt er tusschen, wijst de Romeinen af en houdt de andere tegen.

Wate.

De wapenkreet op Moerlands heilige duinen,
de wapenkreet en blanke zweerden tegen
Romeinen!

Camillus.

Houdt, bij Mars!

3^e soldaat.

Het zweerd getogen,
tribunus, en verdedig u!

Camillus.

Barbaren,
ik ken mijn plicht en onze krijgswet. Moordt
mij ongewapend, mittersgoed.

Soldaten.

Romein,
voor ongewapenden verbergt men 't wapen.

Camilus.

Zoo volgt mij naar het kamp. Uw zeekoning
zal deze zaak beslissen. - Ik verlange
Carausius zijn tale des te hooren.

1^e soldaat.

Maar uitgesteld en is niet kwijtgescholden,
tribunus.

Wate.

Wikings, is uw zeekoning
in 't leger?

3^e soldaat.

Welk een blik! - Hij is ter scheepswerf. -
Hebt gij dien blik bemerkt?

1^e soldaat.

Een runenlezer.

3^e soldaat.

Ofwel iets meer. Toch geen gewone man.

Camillus.

Mij dunkt ik ken dien blik die den Romeinen
de woede toestraalt van den ouden leeuw
die zijne klauwen loom en machtloos voelt.
Het kookt hier haat, het broedt hier wederstand.

Af met een teeken naar de soldaten die hem volgen al omkijkend naar Wate.

Wate.

Kamp, kamp! Ik heb 't gehoord, gezien. Het is
geen droom. Mijn hand heeft naar het zweerd gegrepen
aan mijne zij, het zweerd ontwend, helaas!
O Moerland, wouden, duinen, heilige zee,

hebt gij den ouden wapenkreet gehoord?
O zalige Helden onder uwe tommen,
o zalige Helden in den grond der zee,
o zalige vader wiense veete ik erfde,
uw dor gebeente heeft getrild nietwaar?
Hoiho! en zweerden schoten schichten tegen
Romeinen, de eerste maal sinds drij lange eeuwen,
lijk op den dag dat uwe laatste schare
hoop over hoop op 't bloedig duinzand stortte!
Heeft uwe geest misschien hier rondgezweefd?
O zalige Helden in die hooge Hallen,
weet gij van ons te midden 't eeuwig maal?
Wen Hetel Etseling, mijn oude vader,
u vond daar hoog, en Etsel zijnen vader
gegroet had, o dan heeft hij u gezeid
voorzeker: 'Helden in den kamp gevallen,
wen Kaiser, 's grimmigen Noodlots bondgenoot
en der verbolgen Goden trawand, eindlik
het bloeiend maar gevloekte Moerland neêrsloeg,
waarom hebt gij uw kinders met een steen
aan hunnen hals niet in de zee geslingerd
en in der moederen schoot de vrucht vermoord?
Nu kruipen hunne kinderen en lekken,
lijk honden dat zij zijn, de voeten dezer
die gij deedt sidderen in hunne zegepraal
en hunnen blik van uwe lijken wenden.
Vervloekt ze nu. Maar gij, o wilde vader,
zij rustig, want den haat, uw erfdeel, met
mijn bloed voelt hem mijn zoon zijn lijf doortrillen,
en voert hem, onzer weerd, in 't hert gelijk
een heete wonde! 'U sprak hij dus, nietwaar,
o Helden? Zijt gij soms dan in den nacht

rond mijne sponde komen zweven? 'k Zag u
in mijne droomen, nevelige schare!
En hebt gij in de halve woorden die
het rusteloos gedacht der loome tonge
deed stamelen, het ontwerp soms gelezen
dat mijne ziel verjongt in 't oude lijf?
En weet gij dat de roomsche dwingelanden
den kusten eenen wachter, wanen zij,
den Moerings eenen wreker, eenen redder,
zegt de oude Wate, hebben aangesteld?
Kent gij Carausius en zijne wikings?
Zijt gij het die, hier in het ronde zwevend,
onzichtbaar, uwen haat voor al wat roomsch is
of walsch in dit geluchte hebt geademd,
dat het dien mannen in het lijf drong en
hen al met eens deed op Romeinen botsen?
O eens, verhope ik, doet mijn woord hen toornen
voor goed, herschept ze met Carausius
aan 't hoofd in wrekers. En de worsteling woelt,
en zuiverend overstroomt het bloed die duinen
en den onteerden grond van 't heilig Moerland.
En in en door een volk van vrije wikings
wordt 't vrije volk der Moeringen herboren.
Dan treffe mij de dood, mij sla het zweerd
te midden mijne vreugde en onze wrake,
o zalige Helden, dat ik 't hoofd omhoog
ter Waalhalle in uw eeuwig Maal verschijne! -
Wen komt de dag? Wen komt de dag? Want mij
verteert de haat in koortsige afwachting.
Indien mij eens die oude kracht begaf,
indien ik viel voor dat mijn haat de ziel
der wrekers heeft ontstoken? Eeuwig Noodlot,

gij blinde kracht, wees dan vermaledijd!
 Hoe beeft mijn haat bij 't angstig twifelen!
 Ofwel indien Carausius mij niet
 verstond? Indien hij zijne dienstbaarheid
 soms geerde? Want 't gevoel verstompt gewoonte.
 Wie weet? hij mint misschien zijn gulden ketens.
 Zijn slavernij haar teeken is een staf
 op wiens gebod een vlote, een leger wacht.
 O bittere twijfel, spot des Noodlots met
 't beramen van het rusteloos gedacht!
 Zoo dikwijls poogde ik 't onverbiddelijk Schiksel
 te lezen in de duistere taal der runen.
 Maar 't pretend Noodlot schiep ons droom en rune
 en leerde hun ons naar zijn voorbeeld tergen.

Hij ijdelts in zijne hand een zaksken vol stokskens dat hij om den hals draagt.

En toch steeds trekt een 'k weet niet wat ons aan
 uw vreemde tale u nogmaals af te dwingen,
 gij menschentergende onverbiddelijkheid!

Hij verdeelt de stokskens in beide hand en heft se hemelwaarts.

O wilde kracht die het Heelal omzweeft,
 blind schikkende Almacht voor wie Woden beeft,
 beziel een stond die levenlooze stalen
 en laat ze blind uw blinde schiksels talen!

Hij werpt de stokskens en bestudeert hunne teekens. Gudrun verschijnt op de duinen.

Gudrun.

Hoe glanst in 't zonnelicht de blauwe zee
 onmeetbaar! O hoe groot, hoe schoon, hoe schoon!

Wate, de teekens lezend:

Laat stijgend storten zelfs den Uitverkoren,

uit houwe Trouw wordt Moerenland herboren. -
 Den Uitverkoren zelfs. Carausius?
 Of Wate soms misschien? Laat stijgend storten.
 Ik stijgen? Storten hij ? En toch herboren
 wordt eens het land der zalige Etseligen
 uit houwe Trouw! O duistere runentale,
 een afgrond baart gij van onzekerheden,
 waardoor des menschen gierige twijfel grijpt,
 gelijk een blindeman die meent te vallen
 en eenzaam staat. En toch... er schuilt een zin.
 een dreigen, een beloven, in die tale.

Hij zit en denkt.

O blijf mij bij, gedacht, en staak uw zwerven,
 een peil doorpeil die goddelike sprake.
 Laat stijgend storten zelfs den Uitverkoren,
 uit houwe Trouw wordt Moerenland herboren...

Gudrun.

Och waarom weene ik nu? De lucht is rein,
 de zee is blauw, hel glimt het duinezand
 in bakerenden zonneschijn, 't is alles stil,
 de bare alleen der rustelooze zee
 zingt zoet en vreemd in zwijgende eenzaamheid.
 En moete ik daarom weenen? Ben ik droevig?
 Neen. Vreugdig ook niet. 'k Weet niet hoe ik ben,
 noch hoe de ontroering heeten die mijn kele
 beklemt, en daar iets snikken doet, terwijl
 de tranen in mijne oogen perelen.
 Welk een vreemd schepsel ben ik toch geworden?
 Mijn speelgenoten zijn mij even vriendlik.
 Zij spelen nog dezelfde spelen eertijds
 mijn meesten lust en eenigen wensen. Waarom dan
 verzoekt mij nu zoo dikwijls de eenzaamheid

en 'k weet niet welke zoete droomerijen
 die mij den tijd zoo haastig doen vervliegen?
 Waarom beschaamt mij wen ik zit te droomen
 de lach die mij eensklaps verschieten doet?
 Waarom beschaamt mij dan mijns vaders blik?
 Och ja, ik ben een aardig ding geworden!

Zij daalt langzaam de duinen af.

Zij is mij toch zoo zoet, die eenzaamheid.
 Het dunkt mij soms daar ben ik min alleen
 dan in het midden mijnen speelgenoten.
 Het wordt lijk iemand dan bij mij... Ik woû wel
 dat iemand hier aan mijne zijde ware,
 mij sprake, mij in de armen sloote. Ik zoude,
 mij dunkt, hem zoo erkentlik wezen, zoude
 van hem niet kunnen scheiden dag noch nacht,
 hem alles jonnen wat hij wenschen mocht,
 al wenschte hij al wat ik hebben mocht,
 al wenschte hij mijn lijf en leven. 'k Droom soms
 het roept mij iemand minzaam, daar, voor mij...
 Ik beve, sta beschaamd, en kan niet weg,
 en, tevens vol ontzag en zalige vreugd,
 omarme ik hem, en voel zijn lippen op
 de mijne, en schouwe in 't vonkelen zijner oogen,
 en drinke als 't ware zijne blikken... oh!

W a t e .

Mijn wilde geest door 'tkoortsig werk verwarmd
 jaagt mijn gedachten woelig door elkander
 lijk dorre bladeren in den wervelwind,
 en toovert mij slechts schimmen die hij, moedloos
 en afgemat, onmachtig is te grijpen.

G u d r u n .

Een oude Moering die de runen, leest!

Wate.

Maar zie welk goddelik beeld daar voor mij rijst,
in blank gewaad, niet gulden harenkrone! -
Hoe heet gij, maged?

Gudrun.

Gudrun Hegelinge.

Wate.

De dochter van den seekoning misschien?

Gudrun.

De dochter van Carausius.

Wate.

Ik groete u,
gij perel van het arme Moerenland,
gij schoonheid uit een reine macht geboren. -
Hoe oud zijt gij ?

Gudrun.

Wat meer dan zestien winters. -
Ik weet niet wat mij voor dien man doet beven.

Wate.

Hoor. Ziet gij soms Romeinen?

Gudrun.

Welk een blik! -
Ja toch. Zij legeren steeds rond vaders halle.

Wate.

En spreken zij u aan?

Gudrun.

Nog eens die blik!

Wate.

En spreken zij u aan?

Gudrun.

Zij groeten mij.

W a t e .

Eerbiediglik? Met neêrgeslegen oogen?
 Bezien zij u in de oogen niet, mijn kind?
 Zie. Zoo zij ooit in de oogen u bezien,
 sla hen in 't open van hun aangezicht,
 en zeg het uwen vader, schoone maagd. -
 Indien ons een Romein dien perel stoo! -
 Och, ziet gij wel, u zouden uwe vaders,
 die zalige Helden uit der Waalhal, vloeken,
 indien gij ooit...

G u d r u n .

Welk een benauwlik man
 met zijnen vreemden blik en vreemder tale!

W a t e .

Helaas, hem vlucht de levenslustige jeugd
 wien 't grootsch en streng gedacht het voorhoofd rimpelt. -
 Waarom zijt gij verveerd van mij?

G u d r u n .

Hij is
 een runenlezer, kan de toekomst spellen.
 Indien ik hem maar ondervragen dief!

W a t e .

Waarom zijt gij aldus verveerd van mij?

G u d r u n .

Zeg, grijsaard, laast gij daar de runen niet?

W a t e .

De runen? Spot des blinden Schiksels!

G u d r u n .

Grijsaard,
 men heeft mij steeds geleerd de runen eeren
 als goddelike tale. Ik bidde u, grijsaard,
 werp eens de runen. 'k Heb dat nooit gezien.

Werp eens de runen - wegens mij, ik bidde u.

Wate .

Hier zijn ze, kind. Daar gij er aan gelooft,
zoo werp ze zelf. Wacht. Laat mij zebezweren. -
O wilde kracht die het Heelal omzweeft,
blind schikkende almacht voor wie Woden beeft,
beziel een stond die levenlooze stalen
en laat ze blind uw blinde schiksels talen! -
Nu moogt gij werpen, kind.

Gudrun .

Daar liggen zij.

Wate , lezend:

Laat stijgend storten zelfs den Uitverkoren,
uit houwe Trouw wordt Moerenland herboren.

Gudrun .

Wat zegt hij?

Wate .

Wilt gij mij dan zinneloos maken,
gij tergende onverstaanbaarheid? Genoeg
gespot, o Schiksel, en ik terte u en
al wat gij ons voorspellen kunt!

Gudrun .

Waarom
die gramschap al met eens?

Wate .

Verdorre mij
de hand indien zij nog de runen raakt!
Daar, goddelike teekens, ik vertrede u.

Gudrun .

Let op. Gij toornst onredelik op wat
er machtiger dan gij verstaan misschien
en eeren.

W a t e .

Noodlot, menschentergend Schiksel,
 gij streedt met Kaisar tegen mijne vaders.
 Zij hebben niet gedeinsd, nietwaar? Welnu,
 indien gij tegen mij uw krachten proeven
 en uwen strijd volvoeren wilt, ik ook
 ik zal niet deinzen. Gij zijt blind, o Noodlot.
 Zoo is het recht u blindelings te bestrijden.
 Ik dage u uit!

G u d r u n .

Let op, gij blinde woede!
 Der menschen en der Goden dwingeland
 als vijand dagen! - Weg, eer de aarde scheurt!

Af.

W a t e .

En aarde en hemel heeft het woord gehoord.
 Hoe vreemdlik stilt het mijne woelige ziele,
 gelijk een lang vergaârde donderslag
 op eens de vlagenzwangere ruimte zuivert.
 Ik hijge en trille. Maar het is geen vrees.
 Hadt gij een lijf, ik schoot u pijlen, Noodlot!
 Doch, laf in uwe ontzaggelike overmacht,
 gij zijt alom en nieverhands. - O Fruote,
 heldhaftige overwonneling des Noodlots,
 o Heldenschaar rond uwen vorst gevallen,
 o Folke, heldenkind, wiens jonge mond
 des koninkliken vaders doodstrijd troostte
 met schrikkeliken eed hem nagezeid
 en, bij den laai van Kaisars zegepraal,
 al bevend op een bloedig zweerd gezworen,
 o Etsel Folking, Hetel Etselung,
 mijn kloeke vaders, sombere erfgenamen

van 't heilig zweerd en van den heiligen eed,
 o reusige Worm, mijn trots, en gij mijn troost,
 o Zwane, zoete zanger, lieve zonen
 als hoop der wraak geteeld en grootgebracht,
 doch door het eeuwig wederstrevend Schiksel
 verraads in deze stormenzwangere zee
 verzwolgen, hebt gij 't dagend woord vernomen?
 Ik bleef alleen en kamp den laatsten kamp:
 hij zij er naar, en heden vangt hij aan.
 Gij, Helden, schouwt van uit die hopge hallen
 en ziet of de oude Wate falen zal. -
 Dat is Carausius. Zoo droomde ik hem.
 Zoo moest hij wezen ja. - Naar lijf en ziel
 tot groote daad geschapen. Vroedend straalt hem
 het kloek gedacht van onder de edele wenkbrauw.
 Zijn blikken en gebaren voeren vreedzaam
 de macht van het gebod. Hij stapt gelijk
 wie het gewoon is de andere te zien
 eerbiedig groetend voor hem plaatse maken.
 Zoo waart gij ook, mijn koninklike vaders!
 Helaas, waarom is hij geen Etseling
 of waarom zijt gij geen Carausius? -
 Ik woude weten wat dat zeemend schepsel
 hem te vertellen heeft dat langs hem sluikt
 gelijk een katte een leeuw zou streelen. Twi!
 hem hale een nekker! 'k Wil gehangen zijn,
 is het geen Wallier of geen Romein.

Komen Carausius en Allectus.

Carausius.

Ja mijne ziel vaâmt wijder dan de hemel
 en dan de wijde zee, Allectus. Eens
 behoeve ik trouwe mannen rondom mij.

Allectus.

Op mij moogt gij betrouwen, edele veldheer,
als op den pijl die vliegt waar uwe hand
hem zendt.

Carausius.

Een pijl, ja, maar een pijl die denkt,
dat wille ik. Gij bemint mijn dochter, zegt gij?

Allectus.

Gelijk ik nooit een vrouwe heb bemind.
Wie zoude ook, ware hij een keizerskind,
niet fier zijn en zich niet gelukkig achten,
Carausius te mogen vader heeten?
Mijn veldheer, zie, wij zijn reeds bij het kamp.
Ik smeeke u, geef bescheid en maak mij zalig
ofwel wanhopig.

Carausius.

Gudrun wordt uw vrouw.
Bemin de dochter, wees den vader trouw,
Allectus.

Allectus.

Edele veldheer, lijf en leven
zijn mij van dezen stond zoo duur niet als
de erkentelike trouw die ik u zwere.
Gij moogt gebieden lijk aan uwen zoon.
Al stond de gansche wereld tegen u,
betrouw op mij. Mij hooren alle Goden,
mij hoore land en zee!

Wate.

Carausius!

Carausius.

Wie roept mij bij mijn naam? - Wat wilt gij, oude?

Wate .

Ik ben een man en wille u spreken.

Carausius .

Spreek.

Wate .

Wanneer de mannen zich te spreken hebben,
al andere wezens zijn te veel.

Carausius wijst Allectus af.

Allectus .

Ik groete u,
mijn veldheer. - Zie ten hoogen duine droomt
mijn wonderschoone bruid. Mocht ik bij haar
als bij den vader lukken! Deze mannen
met groot gedacht weêrstaan geen vleierij,
maar 't vrouwlik hert is lauter gril. Allectus
is, wel is waar, mislukken niet gewoon.
Betrouwen dus, want niets temt beter vrouwen
dan stout bewust-zijn zijner toovermacht.

Af.

Wate .

Carausius, neen! Hegel Karoling,
van wien zijt gij geboren?

Carausius .

Oude, ik ben wie
ik ben, van wien ik ook geboren zij.
Wie zijt ge om mij mijne afkomst te verwijten?

Wate .

Een enkel woord verraadt een heele ziele.
Carausius ware liever kind geboren
van eenen roomschen consul of dictator! -
Carausius, ik weet het wel, aw vader
was slechts een visscher op de kust bij Boonen,

doch ik verwijte u niet de zoon te zijn
van wien ik grooter acht dan u. Uw vader
en diende niet, was vrij in zijne hutte.

Carausius.

En diende niet, was vrij in zijne hutte.

Wate.

Ik wilde u slechts herinneren dat gij
een Moering zijt.

Carausius.

Waar wilt die oude heên? -

Een Moering, ja, en zelfs een roomsche burger,
sinds keizer Caracalla alle vrijmans.
tot burgers schiep.

Wate.

O wanhoop, heeft ons jok
ook deze ziel geknakt, mijn laatste hope! -
Zie, kind van Moerland, Hegel Karoling,
hier laaide het eens hemelhoog en galmde
een luide noodschreeuw over land en zee.
En grijsaards, vrouwen, kinders vluchtten duinwaarts.
Vol sombere wanhoop volgden hen de mannen
het weer in hand en, spijs hun minderheid,
nog sloegen zij des vijands dikke drommen
en hielden ze achteruit. Maar bloedig dunde
der helden schare en week, week, duinwaarts, zeewaarts,
en angstiger sloeg 't noodgeschrei de lucht.
Die blanke hillen dronken zich aan bloed
zat. Bloedig rolde de ebbe zeewaarts weder.
De helden vielen een voor een, en juichend,
alover hunne lijken, greep de vijand
de vrouwen en de kinders, die, de handen
ten hemel, hen van op die duinen vloekten.

Welnu, Carausius, romeinsche burger,
 daar viel een man, die, voor dien laatsten slag,
 zijn kind zoude in de zee geslingerd hebben,
 had hij voorzien dat eens een afstamling
 van hem het roomsche slavenjok zou dragen
 gelijk eene eer!

Carausius.

Leer duiken, Karoling. -
 In andere woorden, Moerland wierd veroverd
 door Caesar over ongeveer drij eeuwen.

Wate.

En na dien tijd wordt slavernij eene eer.

Carausius.

Ja soms - voor wie er toe geboren is. -
 Zie rondom u.

Wate.

Carausius, ik weet het.
 De Moerings jonen zich. Bij Woên! zij zijn
 romeinsche burgers, sinds hen Caracalla
 tot deze weerdigheid verhief. De hutten
 en hallen worden villa's met der tijd.
 Wat is een man die eene hut bewoont,
 een boer? De burger bouwt zich eene villa,
 gelijk die waalsche en roomsche burgers die
 men herwaarts zond om Moerland te beschaven.
 Hij draagt de toga, spreekt latijn - van 't zijne.
 Eens hiet hij Hegel, en zijn vader Karel:
 hij was dan nog geen burger. H e g e l i n u s
 C a r a u s i u s , dat is een burgername!
 Hij dient de keizers, wordt legatus, staat
 aan 't hoofd van legioenen, hoedt de kusten
 van 't roomsche rijk. En innig twijfelt men,

of al de vrouwen niet van Moerenland
 en van Menapia hunne echtgenoten
 bedrogen hebben, en als hunne kinders
 de kinders hebben aangeboden bij
 Romeinen en bij Walliers gewonnen!

Carausius.

Bij Mars! die mag een felle dweeper heeten.

Wate.

Er leeft een man nochtans, Carausius,
 die zelfs geen eeuwenoude slavernij duldt,
 die geen romeinsche burger is noch zijn wilt,
 en, daar die man bij fame een anderen kende,
 die, op het strand der vrije zee geboren,
 van eenen armen, ja, doch vrijen man,
 van zijne jeugd, aan 't hoofd van vrije wikings,
 de zee doorploegde en stormen leerde temmen,
 al hiet men dezen man ook eens legatus,
 toch meende de andere niet alleen te zijn,
 en, nauwliks wist hij deze vrije Moering
 was aan het hoofd eens legers aangeland,
 of vol verlangen kwam hij met hem spreken....

Carausius.

Doch spreekt wat duister ongelukkiglik,
 en zoude zijn gedacht verklaren, meene ik,
 indien hij platafzeide: Karoling,
 gij zijt de man om Moerland vrij te vechten.

Wate.

Mij heipe Woên! hij lacht mij uit, geloove ik.

Carausius.

Ik vrage u is dit uw gedacht niet, oude?

Wate.

En ware 't mijn gedacht?

Carausius.

Bij alle Goden!
 Een keizerrijk beheerscht de gansche wereld.
 Een man staat recht en spreekt: o wereldmacht,
 ik wil dat landeken daar langs de zee
 in vrijheid. - Neen? welnu ik vecht het vrij.
 Ik ben een man, gij zijt de gansche wereld.

Wate.

De wereld met een rottend leed aan 't herte.
 En deze wie het aangaat passen op
 het kankerend leed dat 't godlik Rome heet.
 Maar ondertusschen woelt het op de marken:
 de volkeren, eeuwen lang verdrukt, staan op,
 of het vervangt een vrij volk oude slaven.
 En niemand is er om het te beletten.
 De Franken spotten tusschen Skalde en Rhijn
 met Rome dat, onmachtig hen te weren,
 hun vrede biedt, hen bondgenoten heet.
 De vrije wikings vliegen langs die zee,
 en scheren links en rechts die kusten kaal
 van al wat strandroofheeten kan, en zouden,
 naar 't voorbeeld hunner stamgenoten die
 u sinds uw wilde jongelingsjaren volgen,
 op deze kust hun vrije stammen planten,
 zoo niet een zekere zeekoning bestond,
 dien zekere Karel vrijen zeeman schiep,
 maar zekere Caracalla roomschen burger,
 en zekere God Maximianus wachthond
 om, op die kusten aan zijn kot geketend,
 te bassen en te bijten naar de dieven
 van 's meesters goed, Carausius!

Carausius.

Genoeg! -
 Zou deze dweeper in de zielen lezen,
 of drage ik mijn gedachten op mijn voorhoofd?

Wate.

Hij heeft geglarieoogd, zijn stemme trilde.
 Betrouw! en steek hem waar de borstweeer gaapt! -
 Gij antwoordt niet, Carausius.

Carausius.

Ik denke
 hoe tegen eene wereldmacht een heethoofd
 te weer zoû staan aan 't hoofd van honderd wikings
 en benden wier genegenheid en plicht
 zou zijn den keizer zijnen kop te zenden
 in eenen zak en merkelijk gekoeld.

Wate.

Ha! waar het flauw gevogelte te hoog
 gedreven te vergeefs zijn vleugels rept,
 stijgt onvermoeid de koninklike gier.
 Die opstandling ware een Carausius.

Carausius.

Zoo hem die naam daarbij de gave schonk
 al stampend uit den grond een heer te baren!

Wate.

Uw heer, Carausius? Het voert op zee
 een broedermoordend kampen.

Carausius.

Wat beduidt gij?

Wate.

Ha! zend ze naar de keizers, naar de nekkers,
 uw roomsche benden Dacen, Goten, Spanjaards,
 Alanen, Walliers, wat wete ik al!

Gij hebt uw Noorderlingen: uwe Moerings,
de wikings u sinds uwe en hunne kindsheid
getrouw, de wikings waar uw roomsch bevelwoord
hen dagelijks op stuwt, terwijl ginds hoog
de zalige Helden, onze en hunne vaders,
vol toorn en vloek i aanschouwen hoe hun kinders.
in blinden kamp elkanderen verdelgen!
Weet gij hoe 't volk der Moerings is ontstaan?
Met Kelten die uitwist en krijg en onheil
verstierven smolt een overrijnsche stam
uit Saksenland door Etsel aangevoerd.
De Moerings stammen uit die volksherkwikking,
en waren groot en vrij tot Caesar kwam.
De Moerings heeft de slavernij verbasterd,
zij sterven uit. Maar uit het wilde noorden
snelt hun herboorte met de snekken toe
der zeegewone wikings. Eenmaal reeds
verkoor een wikingsstam op deze kusten
zijn tweede vaderland - spijs Rome. Trouwens.
't verhinderde hen geen Carausius.
Carausius hiet Hegel Karoling
en, kind der duinen, speelde met de kinders
dier vrije wikings die zijn taal verstonden.
Met hen wies hij tot eenen wiking op,
tot hunnen wijd geduchten zeekoning.
Zij bleven hem getrouw waneer de keizers,
hun vrees verduikend en bedriegend, hem
tot hun legatus schiepen, procurator,
dictator, praetor, of wat wete ik al.
Maar zij toch wierden geen Romeinen, zij.
Zij volgden u als hunnen zeekoning,
en lachen wel met uwe burgerschap

van Caracalla. Hier, Carausius,
op deze plaats, en nauw een uur geleden,
zag ik uw mannen met getogen zwaard
en luiden wapenkreet Romeinen dreigen.

Carausius.

Wat zegt gij? hier? mijn mannen? zwaard in hand

Wate.

Hou zee! de straal die uit uwe o ogen blixemt
schept Karoling weder uit Carausius.
Ik heb mij niet bedrogen. Karoling,
wees koning aanhef hoofd dier Moerings en
dier Saksen. En dat geen Carausius
de vrije wikings van die kust meer houde,
maar dat hen koning Hegel wijd geducht
als stam- en bondgenoten herwaarts roepe.
Herworde Moerland, tweeder werf herboren,
en heersche er grootsch een nieuwe koningstam.
Want ja allengs verstijft het vorstlik bloed
der Etseligen in een grijzaardslijf.

Carausius.

Voorwaar, die man is groot. Wij zijn met tweên.
Hij heeft gezien, verstaan, bevroed, berekend.
En leefde deze ziel in dat oud lijf niet,
mij ware deze een andere tegenstrever
dan mijne keizers en dan hunne Caesars.

Wate.

Gij zwijgt en denkt, Carausius. Wat zegt gij?
Wilt gij dat ik den wikings melde: wikings,
ik spreke als bode van Carausius:
sluit bond met hem of hij verdelgt u?

Carausius.

Eindlik

is het de stond misschien, de langverwachte.
 Die man is groot en biedt mij trouwe hulp.
 Doch Moerenland, Menapia misschien,
 genoeg dit uwe hemelbreede geerten?
 Ha neen! ik wil Britania 5 ik wil
 zuid Wallie, ik wil oost en west, ik wil
 de wereld, 'k Wil mijn wikings op de zee,
 mijn legioenen op het vaste land.
 'k Wil alles zeker zijn. Hij waagt niet, wien
 het eeuwig Schiksel tot beheerscher schiep.
 Blijf koel, gij denker, bij den dweeper. Sluit
 uw aanzicht, houd uw ziele in hare diepten,
 en wees uw zelve meester, die de wereld
 wilt meester wezen...

W a t e .

Antwoord, Karoling.

C a r a u s i u s .

De roomsche veldheer dankt u, oude dweeper,
 om uw verwittiging en goeden raad.
 En, in zijn dankbaarheid, in stede van
 u als gevaarlijk man te kerkeren, schenkt hij
 u wijzen raad: leer uwe tong beteugelen.

W a t e .

Mag ik mijn oor gelooven? Ha, voorwaar,
 Carausius, gij hebt gelijk te boffen
 dat gij Romein zijt, want gij zijt beschaafd.
 Gij kunt de tong doen klappen lijk gij wilt,
 uw aanzicht, als een duizendvoudig masker,
 veranderen lijk gij wilt, en met die kunst
 ons tonge pelen, even goed, legatus,
 als een spioen! Wij trouwens zijn barbaren,

nietwaar, legatus, bot en onbeschoft?
 Wij meenen dat een man zijn hert rechtuit spreekt,
 en liegen en bedriegen schande heet.
 Voorwaar, gij zijt Romein, Carausius.
 Welnu ik vloeke u in den naam der Helden
 die bloedig op die duinen stortten voor
 de vrijheid en het oude Moerenland!
 Ik vloeke u, en mijn stem besluit de stemmen
 der vorstlike Etseligen mijne vaders. Blijf,
 Romein, op die romeinsche kusten waken;
 met vrije wikings kome ik ze u betwisten,
 ik, Wate Heteling!

Af.

Carausius.

O warme koppen,
 tot onderhoorigheid geboren en
 des denkers dienst! Hoe hem een enkel woord
 den vloek ontrukte na de zegening!
 Ik had hem beter toch behouden, want
 hij kon mij dienen, schaadt mij nu misschien,
 al vreeze ik minst een dweeper nog. Nu, dat hij!
 Hem bleef ik meester en mijn eigen zelve,
 en maagdik rust mijn ontwerp in dien kop,
 en in dien kop alleen. Dat is de zake.
 Wen breekt het eens, na dagen en na nachten,
 ja nachten, schikken en beramen, los
 en vliegt, ontzettend nieuws, de wereld door,
 te samen met den name en fame van
 Carausius! 'k Verlang. Want het weegt
 en pijn't de wereld in zijn hoofd te dragen
 krioelend en onmeetbaar.

Komt Gudrun.

Gudrun.

Vader.

Carausius.

Gudrun.

Gudrun.

Ik stoere u zeker niet?

Carausius.

Neen toch, mijn lieve.

Gij blanke lelie in die wilde wouden,
 wat zijt gij schoon! Hetlevend beeld van Ortrun,
 de blonde wikingsdochter uwe moeder.
 Helaas, het was een diepe slag voorwaar
 wen mij de dood het zoete wezen roofde!
 Maar goed en schoon leeft Ortrun in haar dochter:
 bij haar nu komt mijn rusteloos gedacht
 ontspannen en verkwikking scheppen. Zalig
 de man wiens leven gij verkwikken zult!

Gudrun.

Waarom hebt gij hem reeds gekozen, vader?

Carausius.

Gij hebt het dus vernomen? O die jeugd!
 Nu ja, mijn kind, ik heb hem reeds gekozen;
 Allectus, wiens getrouwigheid ik loonen
 en sterken wil - met duren loon voorwaar,
 den duursten schat dien ik op aard bezitte!
 Allectus staat u aan nietwaar? Waarom
 verzucht gij?

Gudrun.

'k Weet niet, vader.

Carausius.

Eeuwig raadsel.
 dievrouweziel! Men kiest der meid een man,

een edele jongeling, dapper, schoon, die eens
als veldheer legers zal doen tiegen,
die haar - gij moet daarom uw blozend kopken
in uwe hand niet duiken - ja die haar
bemint lijk men bemint waneer men jong is,
ik weet het wel, en zij verzucht erbij!
Waarom dan?

Gudrun.

Ik bemin hem niet.

Carausius.

Wat weet

gij daarvan, kind? Eens zult gij hem beminnen
alsof ter gansche onmeetbaarheid der wereld
slechts hij bestond. De vrouwen zijn alzoo.
Neen? Waarom, niet?

Geschal.

Wat wilt dat zegeschallen?

Het juicht een blij gewoel van uit het kamp.

Komt Allectus.

Allectus, wat gebeurt er?

Allectus.

Edele veldheer,
des leeuwen welp is leeuw, des adelaars jong
is adelaar, Carausius zijn zoon
een held. Aan 't hoofd van zijne kleine bende
komt Ortwin zegevierend in het kamp toe
en voert een zeekoning gevangen mede.

Carausius.

Mijn zoon heeft een gevecht bestuurd?

Allectus.

Een zege
gewonnen.

Carausius.

Ortrun, danke u om den zoon!
Ik wacht hem hier met zijnen krijgsgevangen.

Allectus.

De weigere schoone heeft van mij gesproken.

Af.

Carausius.

Welnu, mijn dochter, is hij zoo afgrijselijk,
uw bruidegom, dat gij hem liefde ontzegget?
En zie hoe welgezind mij zijne trouwe
genegenheid een blijde maar komt melden.
Hij is mij duurbaar.

Gudrun.

Ik bemin hem niet.

Carausius.

Ik hoop gij hebt toch buiten vaders wete
geen jongeling aanhoord en hem uw hert
geschonken?

Gudrun.

Neen. Het is te zeggen, 'k weet niet.
Ik voel wel ja dat ik beminnen kan,
ik voel wel ja dat ik beminnen moet.
Och zie, ik woude wel, mijn lieve vader,
doch hem niet, neen, ik bidde u, hem niet, vader!

Carausius.

En waarom niet?

Gudrun.

Den man dien ik zou minnen
verbeeldde ik mij steeds anderszins. O neen,
hij is geen man. Hij vleit u, die Allectus.
Hij vleit mij ook, schijnt steeds in woord en daad
te kruipen en te sluiken. Neen, hij is

geen man. De man heeft macht en weet het.
Des boft hij met zijn zelven niet noch kruipt
voor iemand anders.

Carausius.

Eigenzinnig kopken,
dat, vooraleer het vaders schikking goed vindt,
eerst wat met vrouweredens dingen moet!

Gudrun.

Mijn lieve vader, hem niet, neen, nietwaar?

Carausius.

Ik hebbe hem mijn woord verpand, mijn dochter.

Gudrun.

Het ware dus onwederroepelik,
mijn lieve vader?

Carausius.

Kent gij mij dan niet,
mijn lieve dochter? Zie, dat is niet wel:
uw vader heeft gekozen en beloofd,
en gij blijft tegenspreken en vergeet
dat gij hem woudt, voor de eerste maal zijns levens,
zijn woord doen eten. Neen nietwaar? Een stonde
vergetelheid en vrouwelike gril,
mijn Gudrun lief. Gij kent uw vader, weet
alsdat hij vroed is en zijn dochter lief heeft;
vertrouw u zijnen keus en wees gerust.

Gudrun.

Helaas, helaas, het vonnis is gesproken.

*Kermen Herwig, gevangen, Ortwin met de scherven van een zweerd in hand, Allectus,
Camillus, soldaten.*

Ortwin.

Mijn vader en mijn veldheer, ik heb heden

voor de eerste maal een zeegevecht bestuur d.
Een snekke is zwaar beschadigd en verloor
den helft der manschap, maar ik brenge
u dezen zeekoning gevangen.

Carausius.

Ortwin,
ik ben te vreden over u, omdat ik
mag zeggen voor al wie het hooren wilt:
dat is mijn zoon.

Gudrun.

Ik durve u bijna niet
omhelzen, schrikkelik broederken. Is dat
die koning? - Nog zoo jong, zoo ongelukkig!

Carausius legt zijne chlamis op eene hille en zit er op, Gudrun nevens hem.

Carausius.

Vertel mij dat gevecht, mijn zoon.

Gudrun, op Herwig:

Helaas!
het deert mij om zijn stil en stom verdriet.

Ortwin.

Wij vischten in die lange diepte tusschen
den Broederbank, den Snelbank en den Stroombank,
toen al met eens de mastwacht wikings seinde.
Zij kwamen noordschuw af, de Kwinte door.
Reeds langen tijd verlangde ik eens te mogen
een zeegevecht besturen. Daarom liet ik
den wikings snekken weinig schuwheid blijken,
zoodat we allengskens tamelik dicht gerochten,
juist waar de Stroombank in het Westdiep punt.
De zeekoning beroept om, wij aanveerden
en halen onzen haal, de snekken botsen,

en spere en sakse krijgen bezigheid.
Die koning - ik en weet zijn naam niet -

Herwig.

Herwig.

Gudrun.

Zijn name is Herwig.

Ortwin.

is een held. Op eens
valt hij te midden onze snekke. Doch
de schrikkelike bots doet de onze waggelen
en haakt ze van de zijne los, de zee
werkt grillig mede, scheidt de beide snekken,
ons tweede schip schiet toe gelijk een pijl
en scheidt den zeekoning van zijne manschap.
Dan ging het wild. Ons tweede snekke kraakte
alsof zij bersten wou. Doch schrikkelikst
ging het op mijne snekke, waar de koning,
lijk door een pletterend blixemen omgeven,
bij 't gonzend wederlichten van zijn zweerd,
de schilden grad in spaanders sloeg, de helmen
vergruisde, en manschap velde.

Gudrun.

Dappere koning.

Ortwin.

De wikings dreigden ons van alle kanten.
Ik daag den koning tot den tweekamp uit
en heet mijn manschap onzen boord ontzetten.
Wij vochten. Al met eens springt op mijn schild
zijn klinkend zweerd in tweên. Een ongeluk
komt nooit alleen: hij stronkelt op een lijk
en valt: ik werp mijn zweerd waar 't vliegen wilt,
wij worstelen te samen langs den grond.

Doch ondertusschen wordt ons tweede snekke,
 verwoest en bloedig, tot den wijk gedwongen,
 en rept ter vlucht met haar gescheurde zeilen,
 gelijk een vogel met gekneusde vlerken.
 Mijn manschap ziet het, draait den steven, schiet
 een vlage pijlen uit, en, traagzaam deinzend,
 beschermt zij hare vlucht, in statigen wijk
 het bloedig slagveld meester. Tierend pogen
 de wikings ons op 't lijf te zitten, doch
 vergeefs. Zij blijven in de banken steken.
 Maar ik en koning Herwig vochten voort.
 Wij hijgden. Mijne mannen schieten toe,
 en rukken ons vaneen, en binden hem,
 daar hem de krijgsdolheid uitzinnig maakte.
 De heele bende kon er nauw in slagen.
 Doch 'k weet niet of dat boeien eerlik is:
 wij hadden ons heropen ons getween,
 hij waa ontwapend, en op 't onverwachtsche
 besprong hem mijne manschap. Neen, bij Woên!
 die boeien moeten af.

Gudrun knikt hevig ja.

Carausius.

Mijn zoon, vergeet niet
 dat ik hier ben, uw vader en uw veldheer.

Herwig.

Gij zijt een eerlik man, gij jonge wiking. -
 Indien gij mij voor een gevangen houdt, -
 uw wetten en gebruiken kenne ik niet -
 mij wacht de dood waarschijnlijk.

Gudrun.

Red hem, vader!

Herwig.

Uw wetten en gebruiken kenne ik niet. -
 Doch zoo de dood mij wacht, gij edele koning,
 mij treffe een dood die mijner weerdig zij.
 Der kindsheid nauw ontgroeid voerde ik het zweerd
 en leerde op zee de wilde stormen temmen.
 Ik ben een wiking, ben een zeekoning.
 Ik sta aan 't hoofd der honderd wikings die
 gij tot nu toe nooit overwonnen hebt.
 Mijn vader heerschte in Denemarken over
 de Saksen, en mijn broeder heerscht er nu.
 Mijn vader Hagen hiet *der vorsten vorst*.
 In zijne kindsheid doow hij eenen grijfen
 en zijne jongen dood, de vrouwe reddend
 die zijner zeven zonen moeder wierd.
 Twee hunner voeren wikings op de zee,
 en een der twee staat hier uw krijgsgevangen.
 Nooit had men mij, te lande noch te zee,
 een lafheid te verwijten. Sta ik hier
 gevangen, 't liegt aan mijnen moed niet.

Ortwin.

Neen het!

Gudrun schudt ook van neen.

Herwig.

Des eische ik u de krijgersdood. Mij treffe
 het blank metaal, mij zij de zee een graf.
 Indien men mij geen zweerd wilt toevertrouwen.
 zoo niemand het gevecht met mij aanveerd, -
 uw wetten en gebruiken kenne ik niet -
 zoo geef mij, wen het edel staal mij treft,
 de scherven van mijn goede zweerd in hand,
 en laat mij van die zandige duinen storten

in 't leutig wentelen der luide zee.
 Zijn zweerd, zijn zee, des wikings vreugde en liefde,
 hun blijft hij trouw in leven en in dood!

Gudrun.

O vader, red hem, red hem.

Carausius.

Zwijg, mijn dochter.

Herwig.

Die wonderschoone jongvrouw sprak ten besten
 voor mij. Zij ziet op mij, geloove ik, en
 hare ooge smelt in tranen. Goddelik beeld,
 hoe lieflik boeit gij mijne ziele en zinnen!

Carausius.

Nu mag die grimmige oude tegen mij
 de wikings hitsen. Hij en heeft de kanse
 niet meêgerekend die het gunstig Schiksel
 mij hier gebonden overlevert. - Koning,
 zeg, woudt gij niet met Rome vrede sluiten?

Herwig.

Des, koning, kan de zeekoning u niet
 bescheiden. Willen mag hij en gebieden
 op zijne snekken in het varen en
 in storm en wilden kamp. Maar vrede en oorlog
 besluit de meerderheid der vrije manschap.

Carausius.

En zoo ik leven u en vrijheid schonk,
 woudt gij mij niet beloven hen daartoe
 te brengen?

Herwig.

Koning, hun gedacht is vrij,
 en niets woude ik beloven wen de dood
 mij dreigt. Ik woude trouwens niet dat gij,

en dat mv dappere zoon en deze manschap,
en allen die hier zijn, soms denken mocht
dat Herwig Hagening de dood gevreesd heeft.

Carausius.

Voorwaar het is eene edele ziele. Op hem
mag ik betrouwen ja lijk op mijn zelve. -
Ga, edele wiking, vind uw manschap weder:
ik schenke u vrijheid.

Herwig.

Vrijheid!

Gudrun en Ortwin.

Danke u, vader.

Eenigi soldaten mompelen.

Camillus.

Zwijgt!

Allectus.

Zwijgt! - Bij Ma-rs! een vreemd besluit voorwaar!

Herwig.

Ik danke u, koning, edele vijand.

Ortwin.

Koning,

laat mij de scherven van uw zwaard behouden,
want kostbaar achte ik dezen heldenpand.
Aanveerd het mijne in ruiling, zoo gij wilt,
en eeuwiglik zal ik u dankbaar wezen.

Herwig.

Ik wille, dappere jongeling, want dit zwaard
gebruikte heden eene heldenhand.
Behoud die scherven, zij zijn kostbaar ja:
dat zwaard gebruikte Hagen *vorst der vorsten*.
Hersmeed mijn Laaing, en hij diene u wel.
Vaarwel.

Gudrun.

Helaas, en hij gaat aan - voor altijd!

Zij kraakt haars vaders staf, waarmede zij speelde, en werpt er een deel van naar Herwig die het opraapt.

Carausius.

Mijn staf! Wat doet gij, Gudrun?

Herwig.

Danke u, jongvrouw.

Camillus.

De Goden keeren 't al te klare voorspook!

Herwig vertrekt. Eenige soldaten, mompelen. Gudrun volgt hem niet den blik. Hij kijkt om naar haar, groet ze, en verdwijnt in de duinen.

Carausius.

Soldaten, voor den eersten keer mijns levens
hoorde ik gemompel onder mijne manschap.
Ik wil het zij meteen de laatste keer.
Bij Mavors, den soldaten voegt het niet
des veldheers raad noch daad te onderzoeken.
En mochten sommige uwer het vergeten,
herinnere het hun bitter klein getal:
hen immers laakt al wie een goed soldaat heet.

De soldaten juichen toe.

Betrouw, Carausius, gij zijt ze meester.

Af met Gudrun, Ortwin, Allectus en de soldaten.

Camillus.

Romeinen en barbaren juichten toe,
Romeinen en barbaren is hij meester,
nu moeten hem de wikings dankbaar zijn,
barbarengeerten woelen onder zijne
romeinsche chlamis, en hij voelt zich machtig
en is het in der daad: o Goden! ja,

een voerspook was het en een zinnebeeld,
 wen die barbaarsche held een stuk behield
 van des legatus staf.... O zij bemint
 den wiking, mijne vrees had wel geraden!
 Geheel den tijd had hem haar blik vervolgd,
 hare ooge en oore en mond en ziele en zin
 dronk zijnen blik en woorden en gebaren,
 en hij en kon niet roeren of zijn roeren
 weêrspiegelde op het maagdlik aangezicht.
 O zij bemint hem! bitter minneleed!
 Allectus, 't weze uw straf, die harer liefde
 onweerdig zijt, die hare liefde steelt!
 O Gudrun, Gudrun, hadde ik maar geweten
 dat een tribunus op u schouwen mocht!
 Ik dierf niet, en hij heeft gedurfd. Te laat,
 te laat! Camillus, gij zijt ongelukkig
 lijk wenige zijn: uw heele wezen lijdt:
 het kind van Rome ziet niet eigen oogen
 barbaren naar het rijk zijn palen grijpen,
 te wege het vaneen te scheuren, is
 onmachtig, en ziet Rome machteloos;
 de trouwe des soldaats bedroeft een voerspook
 van meineed en geschonden veldheerstrouw;
 den man verscheurt het opperst minneleed.
 Te laat, te laat! En ik moet zwijgend lijden.
 Gij zijt een man, Camillus: lijd en zwijg.

Komt Gudrun.

Zij is het, in haar slepend blank gewaad,
 door 't roode licht der avondzon beschenen,
 in goddelike pracht: Dianas geest
 in Venus lijf! Camillus, arme droomer,
 aanbidding past den hemelschen goddinnen,

geen heiligschendig dondertergend minnen.

Hij blijft ze beschouwen als in geestverrukking.

Gudrun.

O eeuwig Schiksel, zijt gij waarlik dan
 zoo wreedelik onbermhertig in uw blindheid!
 Gij doet een minnelik wezen mij verschijnen,
 een man zoo schoon in zijne manlikheid,
 zoo edel, zoo rechtzinnig, zoo rondborstig,
 zoo dapper, zoo eenvoudig onversaagd -
 zoo manlik - en gij zendt hem weg voor altijd,
 verre over zee, en kommert u niet eens
 of zij geen tedere banden losrukt! - Banden?
 Och ja, waarom zoude ik het mij ontlieden,
 en zeggen 'neen' waneer het herte 'ja' klopt?
 Ja, gij bemindet hem, gij arme Gudrun,
 en hij is weg, voor altijd weg, aldaar,
 aldaar! Vaarwel, heldhaftige zeekoning!
 Gij hebt een stuk uit mijne ziel gescheurd
 en voert het mede op zee en door de stormen.
 Gij weet het niet, helaas! maar de arme Gudrun
 gevoelt het des te smerteliker. - Och!
 indien hij soms nog in de duinen zwerfde,
 indien hij al met eens hier voor mij stond!
 Hoe vreemd klopt mij het hert, zoo angstig,
 en tevens zoo wellustig, wijl mijn bloed
 zoo warm mij naar het blozend voorhoofd optrilt,
 lijk of ik mij dier zaligheid zou schamen!
 Vreemd schepsel dat ik ben! Indien ik dierf
 wat verder gaan. - Helaas! onnoozel meiskin,
 wat droomt gij, en hoe gij lichthopig zijt! -
 En toch, wie weet? - Wat zoude het mij baten?
 Och niets! hem nog eens zien, en daarmee uit;

hem nog eens zien - van ver, hem nog eens groeten
 vaarwel hem zeggen, zijnen blik nog eens
 ontmoeten, zijne stemme nog eens hooren -
 O mocht ik, kon ik, dierf ik - Arme Gudrun!

Komt Allectus.

Allectus.

Ik had mij niet bedrogen. Zeewaarts zucht
 het tortelduifken naar den verren zeegier. -
 Camillus gansch in haar verslonden! - Ei,
 tribunus!

Camillus.

Hij op deze stonde! - Zwaard,
 bekoor mij niet! - Allectus, gij zijt zeer
 gelukkig. Alle vloeken over u!

Af.

Allectus.

Bij Mars, voorwaar het regent medevreiers!
 Doch de ergste is over zee nu, meene ik.
 Neptunus, schenk hem eene goede reis!
 Gij, Venus, sta mij bij, of beter, neen,
 kom gij, Diane, ik vrei hier deftiglik.

Gudrun.

Hij, nog eens hij, en hier, op deze stonde,
 de hatelikste aller mannen die mijns helds
 voortreffelijkheid in 't donker krielen doet!

Allectus.

Blijf, Gudrun.

Gudrun.

Wat begeert gij, heer tribunus?

Allectus.

Ik zag u in dien schoonen rooden avond
 alleen op deze duinen droomen, en

ik dacht: de tooverige avond ademt liefde
 uit elk gesuis van 't slierend windeken,
 uit elke plante, uit elke pinkeling
 en uit elk wolksken aan dien blauwen trans:
 wie weet? misschien vermurwt nu medelijden
 de koele wreedheid mijner schoone bruid,
 en smelt des avonds tedere droomerij
 het maagdlik ijs haars herten.

Gudrun.

Gij vergeet
 tot wie gij spreekt, tribunus: eene meid,
 uws veldheers dochter.

Allectus.

Neen, ik weet tot wie
 ik spreke, en anderen voerde ik andere tale.
 want anders sprake de verborgen tale
 des herten. Ja, ik weet tot wie ik spreke:
 tot de edele dochter van Carausius,
 de reine Gudrun, schooner dan een godheid,
 die ik beminne en die ik mag beminnen,
 die weet hoe zeer ik haar beminne, maar
 onmededogend tot nu toe behagen,
 behagen ja, geschept heeft in het hert
 dat voor haar klopt te tergen en te kwetsen.

Gudrun.

Allectus, neen, ik woude uw hert niet kwets en.
 Eerst dezen achternoen bracht gij mij konde
 gij haddet vader mijne hand gevraagd
 omdat gij mij bemint. Ik dankte u zeer
 voor uw genegenheid. Doch als gij mij
 van wederliefde spraakt, mocht ik u dan
 bedriegen? Neen nietwaar? Gij haddet mij

met recht misprezen.

Allectus.

Gudrun, u misprijzen! -
 Zij is ontroerd, de liefde kittelt reeds.-
 Ach, wistet gij wat in dit hert geschiedt?
 Gij zijt nog jong en rein, en weet niet wat
 het jongelingsherte lijdt waarin de liefde
 haar smertlik terend vuur ontstoken heeft!

Gudrun in haar eigen:

Ik weet het beter van een vrouwenhert.

Allectus.

O Gudrun, u misprijzen! Ach, hoe meer
 een vrouw in dezen gloed haar koelheid werpt,
 hoe vuriger hij laait - hoe smerteliker!

Gudrun.

Houd op, ik bidde u.

Allectus.

'k Heb den weg gevonden!
 Wat heimlik raadsel is het vrouwenherte!
 Geschapen voor den man, die zich voor haar
 geschapen voelt en haar zoo teêr verzoekt,

Gudrun verzucht en blijft verstrooid zeewaarfs kijken.

toch blijft de vrouwe koel, en weigert, weigert,
 zoo hard, zoo wreed, zij, liefderijk gaboren,
 zij weigert, en zij scheidt een zoet behagen
 in hem te pijnigen, en kiest dat wreed genot
 ver boven 't allerzoetste dat op aarde
 bestaat, het zaligste der Goden zelve,
 dat hen zoo dikwijls uit den hoogen hemel
 op aarde riep, het heimlikste, het schoonste,
 het lustigste, het weeldigste, de liefde -
 de liefde, schoone Gudrun! Wistet gij

al wat de man der vrouwe kan verschaffen!
O wonder schepsel, ik beminne u....

Gudrun.

Ha!

uw handen weg van mij, gij onbeschaamde!
Zijt gij een man, is dat een mannentale?
Acht gij de vrouw zoo nietig dat gij haar
zoo nietig eenen man verbeeldt, of weet
gij zelf niet wat een man is? Laat mij door,
tribunus!

Allectus.

Goddelik rijst zij in haar gramschap,
nog schooner bij dat vonkelen harer blikken.
En haar op deze stond verliezen! - Neen!
al moeste het mij duizend levens kosten! -
Bekoorlik schepsel, tooverende vrouw,
blijf hier! Gij hebt den wilden lust in mij
doen blaken. Blusch hem dan. O schoone vrouw,
ik sta hier zinloos, ik beminne u, ik
beminne u. In mijne arms, ik wil het!

Gudrun.

Herwig!

Herwig schiet toe van tusschen de duinen.

Herwig.

Bij alle nekkers! laat die jongvrouw los,
ontuchtige Romein! - Zij is het!

Gudrun.

Hij!

Allectus.

Ha, wildeman!

Hij bespringt Herwig verraads met getogen zweerd.

Gudrun.

O wee!

Herwig.

Gij zijt een lafaard! -

Hij smijt Alleectus in het zand.

Ik doolde door de duinen, schoone maagd,
om u nog eens te zien, u te bedanken.

Gudrun.

Ik ben het die u dank verschuldigd ben.

Alleectus.

In vaders name, die mij uwe hand
geschonken heeft, verlaat op staanden voet
dien man en volg mij, jongvrouw!

Gudrun.

U!

dat ik u volge! Durft gij?

Alleectus.

Des verloofden
hebbe ik het recht. Gij zult mij volgen, jongvrouw.

Herwig.

Indien hij uw verloofde is, schoone maagd,
zoo volg hem dan.

Gudrun.

Hem volgen? ik? dien man
bekwaam mij onderwege te onteeren?
Ha, liever storte ik mij in zee! Ik smeeke u,
blijf bij mij, koning.

Alleectus.

Ha, voorwaar zij staat u,
die schuchterheid, o maagd, die naar het hoofd
eens vreemdelings u werpt!

Herwig.

Een vrouwe honen
komt uwe reeds bewezen lafheid af.

Allectus.

In name uws vaders, ga!

Gudrun.

Raak mij niet aan! -
Bescherm mij, koning!

Allectus.

Machteloze woede
is bitter. - Ei, Carausius! uw dochter,
Carausius!

Af.

Gudrun.

Vlucht, koning, vlucht, want ditmaal
zou vader geen vergifenis u schenken!

Herwig.

Ik vluchten? En wie zal u dan beschermen?
't Is waar, beschermers hoeft gij niet, nietwaar?
Gij zijt verloofd.

Gudrun.

Ha, tegen dien verloofden
hoeve ik bescherming, arme maagd!

Herwig.

Gij hebt
uw vader, uwen broeder.

Gudrun.

Vader? - Och,
is hij het niet die mij, rampzalige, dwingt
dien hateliken man te huwen?

Herwig.

Smeek hem....

Gudrun.

Ja smeeke waneer Carausius besliste!

Herwig.

Wat wilt gij dat ik doe?

Gudrun.

Vertrekken, koning!

Zij bedekt haar aangezicht.

Herwig.

Vaarwel, gij schoone maagd, vaarwel - voor eeuwig!

Gudrun.

O Herwig - blijf!

Herwig.

Ik ben een vijand, jongvrouw.

Gudrun.

Een vijand!

Herwig.

O die blik, die tedere stemme!

Ja, zij bemint mij; onheil wacht haar hier;
haar hier verlaten ware een schelmstuk.

Gudrun.

Blijf!

Herwig.

Mij wachten trouwe wapenbroeders. Blijven
en mag, en kan ik niet. - Wilt gij mij volgen?
Ginds ligt een visscherschuitje aan strand.

Gudrun.

U volgen!

En vader? Vlucht, o Herwig, spreek niet meer! -
Ik mag hem niet bezien! - O vlucht! - Vaarwel!

Zij wendt zich af.

Herwig.

Vaarwel dan, Gudrun, schoone maagd. Vergeet
den armen wiking, wees gelukkig!

Gudrun.

Herwig! -
Ik volg u.

Herwig.

Kom. - Bij Rane! een donderslag.
De nacht rijst stormenzwanger uit de kimme;
en slechts een brooze schuit! Haar leven wagen
in 't gruwel van den nachteliken storm -
zoo jong, zoo schoon! - De zee kent geen erbarmen.

Gudrun.

Indien ik stert, zoo sterve ik in uwe armen!

Herwig.

Voor de eerste maal benauwt mij 't stormend water.
Godin der zee, bescherm ons brooze kiel!

Naderende stemmen.

Hoiho, hoiho!

Gudrun.

Zij zijn daar!

Herwig.

Haastig, kom!

Zij vluchten over de duinen. Komen Carausius, Ortwin, Allectus, Camillus, soldaten.

Carausius.

Die geile maagd en die ontaarde dochter
waar is zij, waar?

Allectus.

Hier liet ik beiden.

Ortwin.

Gudrun!

Camillus.

Moete ik verblijden, moete ik woeden, of
moete ik te samen woeden en verblijden?

Carausius.

Geschaakt! O schande mijner grijze haren!
Geschaakt! Ontvlucht, onteerd!

Ortwin.

Ei, Gudrun, Gudrun!

Hij stijgt op eene hooge duine.

Ha! ziet, daar zijn zij, daar: een schuitje danst
op 't wentelen van de baren. Ja, zij zijn het!
Ik zie haar blank gewaad! - Ei, Gudrun, Gudrun! -
Ha, zuster, gij hebt eenen broeder en
die broeder heeft een zweerd!

Carausius.

In zee!

Hetnoodklaroen roepe onze manschap samen.
Ik wil hen achtervolgen met de straffe,
al vluchtten zij tot aan der wereld palen,
al stortten zij met hunne schande schuil
in Ranes killen afgrond!

Ortwin.

Hoor, het dondert!

De bare grauwt, onrustig rolt de zee,
de lucht betreft, het waait een felle wind,
en meeuw en zeegier vliegen angstig strandwaarts:
het broedt een ongeweerte. Hoor, het zeerot
begint reeds.

Allectus.

En de doove donder nadert.
Een weêrlicht! Het begint.

Carausius.

De hemel toorn
op eene ontaarde dochter. Toe, in zee,
ik wil het! Steekt het noodklaren!

Allen.

Te wapen!

Tweede bedrijf. **Een romeinsche burg op het eiland Wulpen.**

Wikings liggen rond een vuur te midden balen, kruiken, zeilen, enz.

1^e wiking.

Bij Woên! wat is het hier verdrietig, maten,
waneer het daar zoo lustig grolt en stormt!

2^e wiking.

De storm moet over zijn. Hoort eens hoe matig
en kalm het zeerot langs de duinen slaat,
en langzaam schuift het grauwegelekte schof
het noorden in.

3^e wiking (schildmeid.)

Gij hebt gelijk. De zee
ligt stil, door haar geweld als uitgeput;
en door de ruimte die het onweêr kuischte,
en over het doorweekte zand sliert zachtjes
een vochtig windeken, dat deugd doet na
de logge bangheid waar de storm in broeide.
Het gaat hier wel.

Zij zet zich op de zulle der open poort.

1^e wiking.

Bij alle zeeuwsche nekkers!
Op dezen tocht en mogen wij niet boffen.
Trek dan het gat uit met den besten koning
die ooit op zee voor eenen steven stond,
en met de hoop de gansche roomsche kuste,

gelijk zij gaan en staan mag, kaal te schuimen.
 't Is goed. Ter nauwernood zien wij de duinen,
 of knak! een zeegevecht! Vijf snekken die wij,
 op 't eerste zicht, zoo maar te grijpen hebben
 en, naar verkiezen, meê te voeren of
 met man en muis naar vrouwe Raans te zenden!
 Goed! Wij beginnen met ons in de banken
 te laten lokken. Bloedig leert hun Herwig
 dat wij geen katten zijn om zonder handschoên
 te grijpen. Goed! Zij tooveren hem weg,
 en eezelen. Wij willen hen op 't lijf,
 doch niet te doen! Wij staken in de banken.
 Zij hagelen pijlen, wijken scheutevrij.
 Hoe meer wij pijnen om ons los te maken,
 hoe meer wij in het zeeuwig net vernestelen.
 De prooi verdwijnt en lacht ons bloedig uit,
 lijk pluimgedierte den gevangen vos,
 en opdat ons geen onheil zoude ontbreken,
 staat al met eens de noordsche storrem op,
 wreekt laf genoeg op onze lamme snekken
 zijn schande dagelijks getemd te zijn,
 en werpt ons, dubbel overwonnen, met
 gespleten kiel op vijandliken grond.

3^e wiking.

Toe, zeewolf, toe, vergeestig u en ons,
 en zing een liedje.

1^e wiking.

Laat mijn hoofd gerust.

2^e wiking.

Het ergste is nog van onzen koning.

3^e wiking.

Herwig?

Indien er ooit een betere koning vaarde,
ben ik geen vrouw geboren en geen man,
bij mijnen eed.

Allen.

Dat moogt gij nogmaals zeggen.

1^e wiking.

Hij was de kop van onze heele bende:
wij zijn onthoofd.

2^e wiking.

Ik volg hem sinds zijn kindsheid:
nooit zag ik hem voor niemand onderdoen.
Zijn broeder Horand...

3^e wiking.

Zwijg, daar is de broeder.

Komt Horand.

1^e wiking.

Als men van Loge spreekt...

2^e wiking.

Wees maar voorzichtig.

Horand.

Wat ruit gij daar van Loge?

Allen.

Goeden avond.

1^e wiking.

Goên avond, koning.

Horand.

Zoo ik mij niet inhield...!
Den eersten die mij nog het woord herhaalt,
dien velle ik met den vuist gelijk een os!

1^e wiking.

Dat zoude ik willen zien.

2^e wiking.

Och, laat hem zeggen.
Gij ziet wel dat het wee hem woeden doet.

1^e wiking.

Het is maar dat ik niet...

2^e wiking.

Toe, zet u neder.

Horand.

Waakt iemand op de vuren ginder boven?

1^e wiking.

Zij zijn met tweën.

Horand.

En is er hout genoeg?

De wiking mompelt.

Ik vrage u heeft de wachter hout genoeg?
Of staat u mijne zorg niet aan misschien?

1^e wiking.

Bij Woên, daar zijt gij heer en meester van
en des en keerde ik mijne hand niet om.
Ik denke slechts dat gij uw hout verkwist,
en onzen wachter zijn gezicht.

Horand.

Verplettere
mij Thor! welhoe! mijn eigen broeder! Herwig!
de dapperste onder wie ooit spere voerden!
wij missen hem, en in de onzekerheid
eene arme schiere hout of twee ontsteken,
om nooit te moeten zeggen in mijn eigen:
wie weet? misschien zwom hij den ganschen nacht,
en zocht ons kamp of onze kromme snekken,
gekwetst, en vond ze niet door onze schuld -
en gij... Kom toe, of wel ik heete u lafaard!

Die mijnen broeder deert mij deert! Kamp, kamp!

1^e wiking.

Kom ginder buiten. Het is maneschijn.
Zoowel als gij ben ik er toe gezind
eens met het zweerd te spelen. Klom maar op.

2^e wiking.

Ik had het in mijn hand dat men zou snijden.

Stemmen van buiten en van boven.

Hoiho! hoiho! de zeekoning terug!

1^e wiking.

Wat nu?

3^e wiking.

Men roept en troppelt op het strand.

Allen loopen naar de poorte. Een wiking verschijnt op den steenen torentrap.

4^e wiking, van op den trap.

Hoiho! hoiho! de zeekoning terug!

De wiking.

De zeekoning terug! Hoiho, hoiho!

Horand.

Bij Woden, waker, wacht uw kop zoo gij
met valsche hope mijne wanhoop paait.

Naderende stemmen buiten.

Hoiho! hoiho! de zeekoning terug!

De wiking.

Hij is het inderdaad! Komt laat ons tegen.
Hoiho!

Horand.

Bij Rane en alle nekkers! Herwig!

Hij rukt de wikingen achteruit en stormt buiten. Eenige volgen.

4^e wiking.

Wie had dit durven hopen? Welk een feest!

2^e wiking.

Zie eens wat draagt hij in zijn arms?

4^e wiking.

Het is
een vrouwmensch!

Komt Herwig met Gudrun van haar zelve in zijne arms, Horand wiking.

De wiking.

Welgekomen, zeekoning!

Horand.

Maar hoe toch vaardet gij? Wie is die maagd?
Bij Rane, wij verwachtten u niet meer.

Herwig.

Een stond geduld, mijn vrienden. Laat mij door.
Waar is het vuur? Gij ziet zij is half dood.
Zoo aan vertelle ik wonderbare dingen.
Doch laat mij dit lief schepsel eerst bezorgen.

Hij legt Gudrun nevens het vuur.

Och arm, zij is half dood, ik vreesde 't wel;
schikt deze zeilen dat zij zachter ligge,
en stookt het vuur op. Zoo! Indien zij nu
maar tot haar zelve kwame!

Horand.

Hij vergeet ons.

Herwig.

Och wat geluk u hier te vinden, vrienden.
Het wierd hoog tijd. De storm had onze schuit
verbrijzeld. Uren lang hebbe ik met haar
gezwommen.

Horand.

Maar en laat ons toch alzo
van ongeduld niet branden. Hoe hebt gij

gevaren, en van waar die rijke strandroof?

Herwig.

Stil! zij bekomt.

Gudrun.

O wee! Wie zijn die mannen?

Herwig.

Stel u gerust, mijn lieve; het zijn vrienden.
Deze is mijn broêr.

Gudrun.

En gij zijt daar, nietwaar?

Horand.

Wie zoude het in 't hert ook kunnen vinden
u kwaad te doen, gij wonderschoone meid?

Herwig.

Mijn broeder, niet te dicht. Zij is de mijne.
Geen veete tusschen ons om eene vrouw.

5^e wiking.

Zeg, Haket, hebt gij dat verstaan? Zoo steek het
in uwe mouw, en houd een beetje op
uwe oogen te verkijken, of zooaan
zal men u leeren 's konings goed begeren.

1^e wiking.

Bij Rane en Eeger wat schoon vrouwmensch!

5^e wiking.

Ook

nooit zag men eenen wiking zoo verliefd.
Ik was aan strand wen hij gezwommen kwam,
en wilde hem van zijnen last ontlasten;
doch meende dat hij mij verpletteren woû,
zoo blixemde zijn blik en donderde
zijn stem.

3^e wiking.

Neem, koning. Het is roomsche wijn.

Herwig.

Ik danke u, Rave. - Neem, mijn schoone meid.
Die wijn zal u verkwikken.

Zij drinkt.

Gudrun.

Danke u, koning.

Herwig.

Hoe voelt gij u?

Gudrun.

Ik ben gelukkig, Herwig.

Horand.

Vertel ons toch hoe gij gevaren hebt.

Herwig

Laat mij toch eerst een teugsken drinken. -

Hij giet eenige druppels vooraleer te drinken.

Woden,
voor u! Voor u ook, Rane, en alle Goden!
Ik jon het u, en dat uit volle recht. -
Hoor toe nu, broeder, en gij vrienden al:
Wanneer wij hen van onze snekke sloegen,
sprong ik hen na; gij woudet achter, maar
met vlugge vlerk ontvlood de zeeuwsche vogel
de felle greep des zeegewonen giers.
Aan uw geschreeuw hoorde ik u achterblijven,
en 'in de banken vast' dacht ik al vechtend.
Ik wed het was alzoo?

2^e wiking.

Alzoo genoeg!

Horand.

Ha! zonder dat kortvlerkten wij den vogel

en pluimden hem tot eenen kalen visch.

Herwig.

Gij moet de banken leeren kennen, jongens:
 geen minne schenkt de goddelike Rane
 den overweldigers van haren afgrond,
 maar slaafschen dienst, dien haar verborgen woede
 zoo dikwijls op hen wreekt, als toeval of
 onachtzaamheid der wrake kans verschaffen. -
 Intusschentijd kampte ik een fellen kamp
 met hunnen koning die ten kamp mij daagde,
 graaf Ortwin, zone van Carausius. -
 Dit is zijn zuster en dit is zijn zwaard. -
 Want al met eens sloeg ik mijn goeden *Laaing*
 op zijnen schild in tweeën, en stronkelde ik,
 zoo hevig was de slag. Zeer deftig wierp hij
 zijn zwaard ook weg en, lijf aan lijf gekluisterd,
 hitste ons de woede des hernieuwden kamps
 tot wapenloos maar schrikkeliker worstelen.
 Doch al met eens snelt zijne manschap toe
 en rukt mij achterover in de boeien.
 Gij waart verdwenen en ik was gevangen.
 Gevangen bracht mij Ortwin voor zijn vader,
 Carausius, een koninkliken man. -
 Mij docht ik zag *den vorst der vorsten* weder. -
 Op zijne vraag vertelde koning Ortwin
 zijn heldendaad, gelijk een held vertelt,
 en wilde, in zijn grootmoedige eerlikheid,
 terstond mijne onrechtveerdige boeien slaken.
 Zijne edele zuster sprak voor mij ten besten. -
 Nietwaar mijn goddelike koninginne? -
 En zonder weêrgeld noch voorwaardig dingen,
 met heerlijk woord en vorstelike heusheid,

schonk mij Carausius de vrijheid weder.

De wikings.

Carausius schonk hem de vrijheid weder!

Horand.

Dat is, bij alle Goden! vreemd genoeg.

Herwig.

Waarom verwondert u die edele daad?

Horand.

Omdat Carausius sinds eenige uren
eene andere faam bij ons verworven heeft.

Herwig.

Spreek zoetjes, broeder, als het u belieft,
dat gij haar uit het druilen niet ontwaket
dat haar allicht de deugd des slaaps zal schenken.

Horand.

Voorwaar, mijn broeder, gij en hebt noch oor
noch oog meer dan voor uwe lieve prooi.

Herwig.

Neen toch, ik hebbe u wel verstaan, mijn broeder.
En wie leerde u zoo slecht den vijand kennen?

Horand.

Een drenkling uit de woelige zee gered,
een grijzaard, met ontstelden zin ten anderen.

5^e wiking.

Die zwemmer daar nietwaar?

3^e wiking.

Met zijnen baard
en zijne blikken.

2^e wiking.

Het en zijn geen blikken,
't zijn blixems.

Horand.

Ja het is een gansche sage.
Vertel ze gij, gij die er meest van weet.

2^e wiking.

Hewel, wij weken landwaarts met ons snekken
door krijg en storm gespleten en gekrankt.
Ik stuurde ons tweede snekke, en hoe mij ook
dit zicht beschaamde en innig woeden deed,
en kon noch wind nog geeselende vlage
mijn oogen van de richting dwingen waar
des vijands snekken onze grepe ontvluchtten.
Al met een keer zie ik een man in zee,
die van het *ripzand* onswaart kwam gezwommen,
en, met der wanhoop dollen kramp in de armen,
de laatste zijner uitgeputte krachten
versamelde om den overmachtigen golven
zijn leven te betwisten. Nog een stonde,
en vrouwe Rane ontving een gast te meer.
Ik weet niet hoe ik medelijden kreeg,
want grimmige smart en voelt geen medelijden.
Ik doe hem redden, hij geraakt aan boord.
Het was een grijzaard met een langen baard,
nog kloek en sterk voor zijnen ouderdom,
een wezen dat u tevens eerbied eischt
en ik en weet niet welk een vreemden schrik,
bijzonderlik twee oogen - kolen vuurs.
Hij braakt, bekomt, en kijkt verwilderd rond.
Het woelen van een dol verward gedacht
laaide in zijn blikken. 'Zijt gij wikings?' vroeg hij.
'Ja. - Nimmer vrede met Carausius! -
Carausius? Waar woont die vreemde beest?'
Dan ving hij eene dollen rede aan, waar

wij eindelijk uit verstonden en besloten,
Carausius was een romeinsche *proetus*,
legator, of ik weet niet welken *ator*,
met opzet tegen ons ter kust gelegd.
Bij Woden, Thor, en alle zalige goden,
en bij de zalige helden onze vaders,
was eeuwige veete tegen dien *legator*
der noordsche wikings eerste en eeuwige plicht.
'Is die Carausius de zeeuwsche koning,
zeide ik, wiens vlugge snekken ons zoeven
ten kamp beriepen waar ons koning bleef,
zoo zult gij nimmer van ons klagen moeten,
en mag het schouwspel zijner roomsche snekken
en burgen, vol verwoesting en vol moord
der laaiende vernieling prijs gegeven,
uwe ooge en hert voldoen, zoo leef op hope.'
Zoo zeide ik. Of het wel gekomen was!
De dolle haat baarde even dolle vreugde,
en trillend van begeerte en glariegoogend:
'Hoiho!' riep hij, en lasterde het noodlot,
'de zege voor het moederlike noorden!
Zoo treft u eens zijn toorn, en wreekt op u,
en op de trouwelozen u getrouwig,
en op al wat in Moerenland Romein heet,
de vrijheid en de helden en de vorsten,
de grijzaards en de vrouwen en de kinders,
en Wate, den rechtzinnigen barbaar
waar uw beschaafdheid mede spotte, gij beschaafde
verrader, gij ontaarde, gij meinedige,
gij slaaf, gij huichelaar, gij bastaard, gij
romeinsche *proetus*, gij *legator*, gij
carausius, gij waal, gij roomsche hond!'

Zoo raasde hij terwijl wij overstaken,
 zoo bleef hij razen bij de legervuren,
 en ja der moede leden slaap en stilde
 de woede dier ontstelde ziele niet,
 want ginder waar hij nu te slapen ligt,
 wringt hij van tijd tot tijd zijn leden op
 het strooi, en met onduidelike woorden
 uit zijnen lammen mond vervloekt hij nog
 Carausius.

Herwig.

Ligt hij hiernevens?

2^e wiking.

Daar, zie.

Wij hebben hem wat hooi en strooi gegeven.
 Zijt gij er naar benieuwd, de reis is kort.

Horand.

Neem hier een schiere hout dat wij hem zien.

Allen staan op en volgen Herwig voor wien de 2^e wiking een deurken opent. Een wiking licht met een schiere uit het houtvuur. Na eene stonde beschouwing komt Herwig met Horand weder. De wikings spreiden allengskens weg.

Herwig.

Een aanzicht dat men niet vergeet voorwaar!
 Doch wie of wat hij zij, hij liegt erbij
 als hij Carausius voor slaafschen man
 uitgeeft, of iets onedels hem verwijt.
 Zoo waar, bij Woên! als dat ik grootheid kenne,
 de zone zijnde van *der vorsten vorst*,
 Carausius is een rechtschapen vijand,
 een edele rik en koninklike degen,
 wiens lijf en ziel, wie ook tot hem mag naderen,
 iets goddeliks omstraalt dat eerbied eischt,

en wiens grootmoedige vorstelike daad
voor altijd mijne dankbaarheid verwierf.

Horand.

Maar zeg eens i Herwig broeder, hij en schonk
u toch in zijne vorstelike mildheid
zijn dochter niet?

Herwig.

Ik schaakte zijne dochter.
Ja, Horand, die godin, die koningin,
de liefderijke almachtige maagdlikheid,
bezieling dezer goddelike schoonheid,
hebbe ik geschaakt. Ik heb gedurfd. O zie,
ter nauwernood had haar mijne ooge ontwaard,
of hare schoonheid, neen! haar 'k weet niet wat
onzeggeliks en bovenmenscheliks,
voelde ik, bij stroomen, mijn heel wezen drenken,
en in die zalige zieletronkenschap,
bewustloos, dwong mij overmachtige drift
te durven wat mij nu beschamen doet
en beven. O ik heb het mij verweten,
waneer, gelijk de winden met een loof,
de donkere storm met onze schuite speelde.
Voor de eerste maal benauwde mij gevaar.
Daar lag zij, bleek en bevend, in mijn arms,
doch loech mij telkens zich onze oogen
ontmoetten. O begrijp mijn lijden, Horand!
Zoo jong, zoo teder, en zoo goddelik schoon,
door mij der woede prijs gegeven der
erbarmenloos, wraakgierige godin!
Al met een keer springt onze schutte in spaanders,
wij tuimelen in de bulderende kolken.
Ik schreeuw en grijp, zij klampt zich aan mij vast,

ik stijge en vliege woedend aan het zwemmen.
 Zoo hebbe ik urenlang met haar gezwommen,
 al worstelend te midden 't reusig worstelen
 van wind en zee en vuur en duisternis.
 Ik voelde haar op mijnen boesem hijgen,
 en voelde leed, noch koude, noch vermoenis:
 al wat ik voelde ging verloren in
 de woedende en bewustelooze wanhoop
 van mijn te laat berouw. Doch al met eens,
 daar voor mij, tusschen bergenhooge golven
 en spattend schuim, doortrilt de duisternissen
 de roode sching van uwe vuren. Hope
 en wanhoop tevens maken mij als dol.
 Een reusige baar werpt ons op eene rotse,
 en schenkt ons eene stonde rust, met kneuzing
 en doodsgevaar betaald. De zee valt stil.
 Doch ruste schenkt ous het bewust-zijn weder,
 en lastiger, met onze moede leden,
 dan wij zoeven met de golven kampten,
 doorzwemmen wij de rimpelende reê.
 En eindelijk sta ik hier, en twijfele soms
 of ik dien dag geleefd hebbe of gedroomd,
 en ligt zij daar, de goddelike bloem,
 door mijne schuld en zonde schier geknakt....
 Och arm! Zij ligt zoo hard hier, en zoo killig
 blaast door de poort de nachtelike zeewind. -
 Ei, vrienden, maakt dier koninklike meid
 een bed gereed in eene dezer kamers.

Komen wikings.

Horand.

Daar langs den trap. Gebruik die drooge zeilen.

De wikings af met pakken en zeilen.

Daar staat hij weêr in zijn schoon lief verslonden,
 zijn prooi ten prooi. Maar is hij wel bewust
 waar hem der stonde blinde drift toe bracht?
 'Carausius is een rechtschape vijand,
 een edele rik en koninklike degen,
 tot welken niemand zonder eerbied nadert,
 die hem *den vorst der vorsten* deed herdenken,
 en wiens grootmoedige koninklike daad
 voor altijd zijne dankbaarheid verwierf!
 En zijnen dank begint hij te betuigen
 met hem zijn eigen kind te schaken, en
 den vader en het kind met zulken hoon
 te ompsatten, dat het kind den vader vlucht,
 en dat de vader weeklaagt dat hij zelf
 het bloed zijns bloeds niet stortte vooraleer
 zijn zuivere stroom met schande wierd bedorven!
 Voorwaar tot eene onweerdige zinloosheid
 drijft blinde min den edelen koning, en
 wat er van kome, ik zal het hem niet zwijgen. -
 Ik hebbe u iets te zeggen, Herwig broeder.

De wikings komen terug.

1^e wiking.

Daar ligt een bed gereed - en breed genoeg.

Herwig.

Wat wilt dat zeggen?

1^e wiking.

Dat er plaats zal zijn.

Herwig.

Bij Helle! nu hebt gij genoeg geleefd!

De wikings vluchten.

Horand.

Mijn wilde broeder, matig uwen toorn.

De groote zeewolf had geen erg in zin.

Herwig.

Geen erg! geen erg! Ha! laat mij los, mijn broeder!
 Geen erg, waneer het *haar* geldt! Laat mij los!
 Ik wil, ik zal... Hij heeft genoeg geleefd,
 zegge ik! Haar schelden in mijn bijzijn! -
 Zijt gij een broeder die mij wilt beletten
 dier godheid eer te wreken? - Och, mijn broeder,
 zij is mijn godheid, ziet gij wel, mijne eere,
 mijn roem, mijn fierheid, mijne deugd, mijn alles! -
 Wat! in mijn biizijn haar bespotten! - Laat
 mij door!

Horand.

O Herwig, zijt gij niet beschaamd?
 Voor eenen koning! voor den zone van
der vorsten vorst!

Herwig.

Laat af - en doe hem zeggen
 dat hij voor altijd uit mijne oogen ga. -
 Haar schelden!

Horand.

Daar zal ik voor zorgen, broeder. -
 Bij Woden! hoe dat nu aaneengeknoopt?
 Hij schaakt wat hij eerbiedigen moest, en schermt
 voor wat zijne eigene oneerbiedigheid
 tot schande en laster doemde. - Herwig broeder,
 ik hebbe u iets te zeggen.

Herwig.

Nu niet, Horand.
 Gij ziet, ik ben er weinig toe gesteld.
 Ga meld der geile beest des konings vonnis.
 Ik ga ze zachtjes op haar bedde dragen,

en u dan bij de legervuren vinden.

Horand.

Goed, broeder lief; daar zal ik u verwachten. -
Bij Woên! wat mag hij in den zin toch hebben!

Af.

Herwig.

Haar schelden en van misbruik mij verdenken,
mij, die ter nauwernood tot haar durf naderen,
mij, die mijn hert van hoogmoed voele zwellen,
al denkend dat zij mijne wilde kracht
tot haar verweer aanriep, mij, dien een woord,
een zucht, een blik, een teeken harer hand,
de zaligste is der zaligheden, dien
een liefdeblijk tot eenen God herschiepe...
Een liefdeblijk! Haar? Neen, ik zou niet durven...
Verdwijnt, gij heiligschendende gedachten,
die eenen drift vol schaamte en vreesse baart!
Ik ben een man, ja, ben een wiking, ben
een koning, en sinds koning Hagen stierf,
woude ik voor geenen man ter wereld wijken,
doch bovenmenschelik is dat teder wezen,
een temmende almacht schijnt uit deze schoonheid...
ik voel ze rond dien maagdeliken slaap,
en, bevend van ontzag en eerbied, zijge
ik neder, en durve u niet raken door
den lichten kring van blanke zuiverheid
en bovenmenschlikheid die u omzweeft,
o Gudrun, schoonheid, reinheid, teêrheid, Godheid...

Gudrun.

Ik volge u Herwig! Red mij! kom!

Herwig.

Zij droomt. -

Zij droomt van mij! Mijn name op deze lippen!
 Mijn beeld voor deze goddelike ziele!
 Wie weet, misschien... O zinnelooze weg!

Gudrun.

O, zie! die baar, die baar! Alectus op
 die baar! Hij grijpt mij! Wee! - Waar ben ik hier?
 Die naakte muren, rooden schemer...

Herwig.

Jongvrouw.

Gudrun.

O Herwig, gij zijt daar? Waar zijn wij hier?

Herwig.

Op 't eiland Wulpen, en in veiligheid.
 Rond gindsche roode vuren ligt het volk
 wiens bijzijn mij te water en te lande
 ter plaatse waar ik sta als koning vestigt.

Gudrun.

Ha ja, nu komt mij alles weêr te binnen.

Herwig.

Hoe voelt gij u?

Gudrun.

Ik ben gelukkig, Herwig.

Herwig.

Men heeft u ginds betamelijker herberg
 bereid, zoo goed wij, wilde wikings, kunnen,
 vorstin: mag ik u naar uw kamer brengen?

Gudrun.

Ik lig hier wel.

Herwig.

Daar ligt gij beter en
 zoo killig niet.

Gudrun.

O zie, wat vreemde nacht!
Een wolk gelijk een zwarte draak drijft langzaam
van voor de zilveren mane, en zilverachtig
glijdt zachtjes een onduidelik wolkenhof
den nevel in, die lucht en zee versmelt.
Een aardig schemerlicht wiegt over zee,
en lijk een reuzenrei aan strand gezeten,
daar rijzen donkere duinen, onbewegelik,
doch rillend soms en trillend als het ware,
wen over hunne donkerheid een lichte schijn
komt zweven van de vuren uwer wikings.
O zie, daar is de maan! De wolk is weg.
Zij schijnt, zij schijnt op ons en op den strande.
O zie, hoe schoon! Kom, zet u hier bij mij.
Hoe zoet, hoe schoon! De wolken trekken weg,
en zilverig zwemt de mane in zuiveren hemel.
De baren dansen, glansend, schitterend.
De zee ligt als met perelen bestrooid
die zij al wiegend tintelen doet. De duinen
staan half verlicht, en werpen lange schauwen
lijk mantels bachten hen. Is dat niet schoon?
Ik zie zoo geern den maneschijn- Gij ook?
Doch nooit en scheen het mij zoo zoet als nu.
Toe, koning, laat mij nog wat liggen in
dit zoet geschijn en in dien schoenen nacht!
Voorwaar, ik heb geen vaak meer, en het doet
mij zulke deugd hier. Daar ware ik benauwd
aleen. Het gaat zoo wel hier nevens u.
Ik weet niet, maar mij dunkt, het spreekt ons iets,
aan ons getween, van uit dien schoenen nacht.
Het overstroomt mijn ziel van vreemd genot,

zoo ongewoon, zoo zalig, dat ik weene...
zoo woude ik uren lang hier liggen - altijd!

Gezang in de verte.

Hoor, Herwig, hoor! het spreekt ons in der waarheid,
het spreekt ons zoet gezang van uit den nacht!

Herwig.

Het is mijn broeder die aan 't zingen is.
Geen tweede leeft er in heel Denemark
die zoo als Horand zingen kan. Hij staat
een stond te denken, droomend, zwijgend, roerloos,
en heft dan al met eens het hoofd, en stralend
schiep hij de blikken hemelwaarts, en trillend
zoo gaat hij aan het zingen. Alles zwijgt.
men zegt de vogels zwijgen in de boomen,
de dieren blijven horken in de wouden,
en in het water staan de stomme visschen
van zwemmen. Alles horkt, verrukt, betooverd.
En wonderlijke sagen zingt hij dan,
van Woden en de blanke speremeiden,
de zalige Goden en de wondere geesten,
den eeuwigen krijg der reuzen en der dwergen,
van alle helden die ooit spere voerden,
van liefde en kamp en wondere wikingstochten,
van alles wat ooit was en wezen moet...
Wille ik hem eens doen zingen?

Gudrun.

Ja, ik bidde u.

Herwig *aan de poorte:*

Ei, Horand! kom wat nader eens, en zing wat!
De jonkvrouw vraagt het u.

Horand *van buiten:*

Wat moete ik zingen?

Herwig.

Wat moet hij zingen? - Zing der Sagen Sage,
 het lied der jeugd van onzen vader Hagen. -
 Een zeer schoon lied voorwaar, van onzen vader,
der vorsten vorst, die heerschte in Denemark.

Horand zingt buiten:

Eene stonde diepe stilte.

Het wies in Denemarken
 een edel koningskind:
 zijn vader die hiet Siegebant,
 zijn moeder Siegelind.
 Het edel kind hiet Hagen,
 dat is ons wel bekend.
 Het wies geen wilder degen noch.
 in 't ronde noch omtrent.

De koning pleegde kortswijl
 met rikken welgemoed.
 Helaas, dat veler blijdschap
 in droefheid keeren moet!
 Terwijl de degens vierden
 in scherts en in boehoerd,
 door eenen grijfen overgroot
 werd 't edel kind ontvoerd.

Hij droeg het door de wolken
 op ver en eenzaam strand.
 In 't nest des grijfens Hagen
 de schoonste maged vand
 Des grijfens jongen reikten
 en dorstten naar hun bloed:
 de held doow al de grijfens dood:
 hij was van hoogen moed.

De maged bloosde dankend,
 hij nam ze bij der hand.
 Zij gingen langs den strande
 tot hij een snekke vand.
 Daar voerde hij haar mede huiswaart,
 het wierd ons dikkens gezeid.
 Des was hem minnelik dankbaar steeds
 die weidelike meid.

Gudrun kijkt op naar Herwig, hij kijkt weder, zij buigt blozend het hoofd.

De hofgezinden zagen
 den watermoeden held.
 Hoe blij wierd deze mare
 den ouderen verteld!
 Hem ziende juichte Siegebant
 en weende Siegelind.
 Zij kuste op het voorhoofd de edele meid,
 en hiet ze mede haar kind.

Toen sprak de wilde Hagen
 der minnelike maagd:
 'ik trouw nooit andere vrouwe,
 indien het u behaagt.'
 De meid zeeg in zijne armen,
 hij hield haar op de borst.
 Van Denemarken Hagen is
 geweest der vorsten vorst.

Gudrun is in Herwigs armen gezegen. De zang sterft weg.

Gudrun.

Mijn Herwig, o mijn Herwig, in uwe armen!
 En Gudrun ook verkeerde in angstig karmen:

Allectus was de grijfen, - zij de held:
 Gij hebt hem voor uw voeten neêrgeveld,
 almachtiglijk! Bewonderend, opgetogen,
 zag ik u prachtig dagen in mijne oogen,
 zoo groot, zoo schoon, zoo goddelik! Gij loecht
 met donder, storm, en wilde zee! gij droegt
 mij machtig door de bulderende baren -
 en nu, nu ligge ik hier op u te staren.
 Gij duldt mijn kloppend hert op 't uwe, en gij,
 zoo groot, zoo schoon, zoo goddelik, lacht op mij,
 bemint mij - oh! en machtloos neêrgezonden,
 ligt Gudrun hier, half zinloos, liefdedronken,
 verstaat, geloof niet, vat niet, trilt en beeft
 in 't al te groot geluk! Helaas, zij heeft,
 och arme! niets ter wereld u te geven
 dan hare liefde, Herwig, lijf en leven,
 haar zelve, maar al wat zij is en kan
 is 't uwe...

Herwig.

Was er ooit op aarde een man
 zoo zalig! Zingt van mij, beruchte sagen!
 Ik ben *der vorsten vorst*, o wilde Hagen! -
 O schoonheid, teerheid, liefde, zaligheid!

Gudrun.

O de uwe, de uwe in aller eeuwigheid,
 nietwaar! mijn man, mijn koning, mijne godheid!...
 Een schaduw valt op ons! Wat staat er daar?

Herwig.

Wat is er?

Gudrun.

Daar! die donkere gestalte!

Wate staat tusschen hen en de poorte.

Herwig *rechtgesprongen.*

Wie zijt gij? spreek!

Gudrun *in zijne arms:*

Ik beve uit al mijn leden.

Och zie, het nadert. Herwig, sta mij bij!

Herwig.

Stel u gerust. - Ik vrage u wie gij zijt.

Wate.

Een koning zonder staf noch koninkrijk,
een kamper zonder scherrem noch verweer...

Bij Woden, ik herkenne deze maagd! -

De dochter van Carausius, nietwaar?

En gij - een wiking?

Herwig.

Ik ben koning hier.

Wate.

En deze vrouw is de uwe?

Herwig.

Mocht zij eens!

Gudrun.

Wat moet hij hebben? O ik sta te beven...

Die blikken, deze sombere stem... hij is het,
de grimmige ouderling! - Doe hem vertrekken,
dien ouden, Herwig, hij maakt mij benauwd!

Wate.

O Goden! grimmig noodlot! Deze vrouw,
de dochter van Carausius, zou hem besmetten,
den vrijen koning, mijne laatste hope!

O ja, de vrouwe is machtig op den man,
zij doet den wilden kamplust in hem blaken,
en dooft hem uit waneer het haar belieft.

Vervloekte schoonheid! kon ik ze verworgen!

Gudrun.

Hij komt!

Herwig.

Wat wilt die dolle blik?

Wate.

Die vrouw,
werp dat van u, gij wilde zeekoning!
Het is een slange, een glibberige snake,
die uwe vrije ziele omklemmen zal
en worgen.

Gudrun.

Hoor hoe hij mij hoont!

Herwig.

Laat af!
Dat zal hij mij betalen!

Wate.

Laat uw zweerd
ter scheede. Eerbiedig grijze haren, koning,
eerbiedig eenen koning.

Herwig.

Houd dan ook
uw tong.

Wate.

Zij is uws vijands dochter, koning,
zij is de dochter eens romeins.

Gudrun.

Gij liegt.
mijn vader is Carausius, en moering.

Wate.

Een moering? Een *legatus* is hij, een
verbasterde, een verrader, een ontaarde,
een waal, een slaaf, een roomsche hond, een...

Herwig.

Zwijg!

Carausius is koninklijk grootmoedig:
Ik ken hem, weet het, heb het ondervonden.
Ik eer hem als een edelen vijand.

Gudrun.

Vijand! -

O lieve vijand!

Wate.

Hoe zij hem bekoort,
en met haar tooverlonken en haar streelen
zijn stalen wil vermurwt! - Uw vijand! en
als vrouwe staat zijn dochter u ter zij!
Uw vijand! en met 's vijands bloed zoudt gij
uw eigen bloed vermengelen! O pas op!
Van deze vrouw scheidt u de heilige bloedveet.
Wat zullen uwe wapenbroeders zeggen.
door haren vader in den slag gemaaid?
Van uit de Waalhal zullen zij u vloeken.
O wiking, vrees der dooden vloek, en wee hem
die trouwe wapenbroërs met ontrouw loont!

Gudrun.

Believe het u, Herwig, zend hem weg!
Hij maakt mij zoo verveerd. Aanhoort gij hem?

Wate.

Onttrek u dat omarmen, wiking, dat u
aan ontrouw schuldig maakt. Voor eene vrouw,
o Goden die des eeds getuigen zijt!
voor eene vrouw zijn trouw verbreken! Wiking,
zijt gij een man?

Gudrun.

O Herwig!

Herwig.

Ik bemin ze.

Wate.

Ha! gij bemint ze, gij bemint ze! Woede,
o bittere woede van wie machtloos is! -
Bij Woên! een straal in mijn geheugen!... Ja,
zoo is het! - danke u, godheid die 't mij ingaaft! -
ha, gij bemint ze, wiking, gij bemint ze!

Gudrun.

O welk een blik!

Herwig.

Wat schrikkelike grijns!

Wate.

Gij moet zoo niet bij elkeen mijner woorden
verschrikken, mijne tortelduivekens. -
Hoor hier eens, maagd, *Carausia legata!*
Gij schijnt zoo zeker wegens uwen snellen
wigant. Ja ja, gij moet hem zoo niet dreelen.
Kijk liever eens naar mij, en zeg mij eens:
zijt gij zijn vrouwe, of zijt gij zijn boelinne
voor eenen nacht?

Gudrun.

Oh!

Herwig.

Hebt gij haast gedaan -
of moete ik u de tong der kele uitworgen?

Wate.

Och, zoetjes, koning, of gevoelt gij soms
nog niet dat *ik* hier nu de meester ben? -
De wiking legert eenen nacht aan strand,
en zoekt vermaak waar hij u vindt, *legata*,
doch 's anderdags verdwijnen over zee

de kromme snekken in den rooden morgen.
 Geen vrouwen zijn aan boord, en stierend, zingend,
 vergeet de wiking zijne nachtboelinne.
 Zeg wist gij dat, *Carausia*?

Herwig.

O wee!

Gudrun.

Die schruwel - en hij stoot mij weg, verwilderd
 en stom! - Men hoont mij, hoort gij niet?
 Och Herwig, zeg toch iets!

Herwig.

O pletterend wee!

O schoone droom! O wanhoop der ontwaking!

Wate.

Het heeft gedaakt, bij Woên, hij heeft verstaan!

Gudrun.

Is hij in zijn verstand geslegen? - Herwig!
 O blijf daar toch zoo strak en sprakeloos
 op mij niet schouwen. Gij maakt mij verveerd.
 Wat is er?

Herwig.

Neen, geene uitkomst meer, geene uitkomst!

Gudrun.

Hij wil mij zelfs geen antwoord geven! - Oude
 raaskaller, grijze tooveraar, gij zijt het
 die hem zijn liefde met zijn zinnen stoo!
 Voltrek uw werk toch, en vergeet mij niet!

Wate.

Kom gij alhier, en maak uw pak en zak.

Herwig.

Raak haar niet aan, bij Woên, vervloekte rave!

Wate wijkend

Voorzichtjes.

Herwig weenend:

Neen! ik heb de kracht niet meer!

Gudrun.

Zeg, waarom, weent gij?

Herwig.

O die arrens weg,
die oogen en dien mond! Maak mij niet zinloos.

Gudrun.

Maak *mij* niet zinloos!

Herwig.

Neen, nooit zal ik kunnen!

Wate.

De kamp is lastig waar gij vijandin zijt,
natuur!

Gudrun.

O Herwig, Herwig, gij bemint mij
niet meer.

Herwig.

Vergiffenis, koninklijke maagd,
indien er nog voor dergelijke wandaad
vergiftenis bestaat! Ik ben rampzalig.
Geschaakt! onteerd! zoo goed! zoo schoon! zoo goddelijk
Het is te veel! O pletterende wanhoop!

Gudrun.

Ik vrees te verstaan. - Ik smeeke u, Herwig,
wat wilt hij, en wat mag u zoo ontstellen?
Hoe schrikkelik het weze, zeg het mij,
want schrikkeliker is de pijn dezer
onzekerheid.

Herwig.

O Gudrun!

Gudrun.

Zeg, wat is er?

Hoe schrikkelijk het weze, zeg het mij,
en ik zal moedig zijn, gij zult het zien,
gelijk het koning Herwigs vrouwe past.

Herwig.

Oh!

Geen woord meer, want gij weet niet wat gij zegt.

Gudrun.

O wat vereend vermoeden in mijn ziele!

Herwig.

'De vrouw bedriegt, de maagd zult gij beschermen,
doch geene vrouw zij op de wikingsnekken!
Zoo luidt de wet, de heilige wikingswet,
onschendbaar zonder heiligschenderij,
door blinde liefde uit mijn gedacht getooverd!

Wate.

Geen vrouwe aan boord!

Herwig.

Geen vrouwe aan boord!

Gudrun.

En scheiden?

Herwig.

En scheiden!

Gudrun.

Neen, dat is niet mogelijk!

Dat is niet mogelijk, nietwaar? zoo wreed,
onmenschelijk is men niet. Ik smeeke u, Herwig,
het is niet waar, nietwaar? O zie, dat ware
te zinneloos, te doodelijk. Van u scheiden!

Wat zoude mij ter wereld overblijven?
 Gij zijt zoo wreed niet, Herwig, gij zijt goed
 van herte, gij bemint mij, hebt het zelf gezeid.
 Gij hebt mij van de dood gered, en van
 de schande, en van afgrijselijk verdriet.
 Zie, over eene stonde loecht gij nog
 naar mij. Gij hebt mij in uwe arms gesloten,
 hier, bij dit vuur. - Het is niet waar, nietwaar?

Herwig.

O Gudrun!

Gudrun.

Neen, nietwaar, gij zoudt niet willen
 mij niet den voet zoo wegschoppen van u?
 Ik zoude sterven. O waneer een vrouwe
 bemint, het is voor goed. Och, ziet gij wel,
 dat kan ik al niet zeggen, weet niet meer
 wat u gezeid. Ik voele hier te veel.
 Doch gij en moogt niet, neen, gij zoudt niet kunnen.
 Nietwaar, gij zoudt niet kunnen? Och ik wete
 het wel, de man is groot en edel, leeft
 en streeft met eigen raad en daad, bestaat op
 zijn eigen, heeft genoeg. Maar is het hem
 zoo onverdragelijk dan op zijne borst
 een vrouw te voelen, zwak en teder wezen,
 dat met zijn eigen niet genoeg heeft, dat,
 zich heel en gansch hem toewijdt, zonder hem,
 o zonder *hem*, den eenigsten van allen,
 niet leven kan? Zeg, is dat u zoo zwaar
 een last, dat gij dat arm gebrekkig wezen,
 dat alles geeft en alles offert om
 wat liefde, wreed en onmeêdoogend wegstoot?
 O neen, nietwaar? gij zoudt niet willen, Herwig,

een vrouwe alzo verslensen, lijk een bloeme,
die kwijnt en sterft als men den stengel knakt!
O neen, nietwaar? Zeg neen dan neen!

Herwig.

O Gudrun!

Wate.

Hij gaat bezwijken, hij, de zeekoning! -
Hier, Horand! Hier, gij zeegewone wikings!

Gudrun.

Wee mij! Hij zwijgt. - O Herwig; antwoord toch!

Herwig.

Zwijg, zwijg! Gij weet niet wat ik lijde. - Noodlot,
o onverbiddelik, menschentergend noodlot!

Gudrun.

Het noodlot? Zegevierend tart de liefde
het noodlot!

Herwig.

Ja, maar geen gezworen eeden.

Gudrun.

Gij zoudet dus, gij zoudet kunnen, gij,
gij moedig, edel, groot! - O steenen hert!
O staal en ijzer als uw koele wapens!
O mannenwoord en liefde! O mannentrouw!
Ik hate u... Haten! Och, wat zegge ik, haten?
Vergeef der zinnelo oze, Herwig, en
der wanhope! Ik beminne u, ik aanbidde u,
gij zijt mij God en wereld, alles, alles!
Verban mij in den grond van uwe snekke,
of laat mij achter haar in 't water slepen,
dat ik u volge slechts! Heb medelijden,
of moete ik knielen, zie, ik kniel...

Herwig.

Het is
te veel! O mijne Gudrun!

Komen Horand, Wate, wikings.

Horand Gudrun van Herwig rukkend:

Achteruit, vrouw! -

Welhoe, zoo was ontheiligend verbreken
des raadsels onvermoedbare oplossing!
O wiking, zeekoning, zijt gij mijn broeder,
of wel het alle zekerheid vernielend
bewijs, als dat vrouw Hilde, uw moeder, eens
het bedde van der vorsten vorst onteerde?
O wiking, zijt gij Herwig, wiens verlies
de zielen dezer trouwe krijgers al
tot weêrgâllooze veeten deed ontvlammen?
Zij gij het, of bergt heden uw gedaante
een wezen dat geen man mag heeten?...

Herwig.

Zwijg!

Horand.

Wiens naam den edelen krijger toegeworpen
de meeste schande hem op 't aanzicht plakt
die ooit een menschelijk wezen dragen mocht!

Herwig.

Ik zegge u, zwijg, en terg dit bevend zwaard niet!

Horand.

Voor niemand moete ik zwijgen, en nog minst
voor eenen...

Herwig.

Horand, spreek het woord niet uit!
wij zijn gebroeders, en het wrekend staal
verscheurde bloedig eenen band wiens wonde

de krachtige nature zou doen huilen
en aarde en hemel sidderend ontzetten!

Horand.

Ha, neen, voorwaar! het edel blank metaal
slecht mannelik de mannelike veeten.

Herwig.

Zoo ondervind of ik een man ben. Kamp!

Horand.

Een trouwelooze en is bij mij geen man.
Hier blijft mijn zweerd. Ik hoû mijn vuist gereed.

Herwig.

O bloedig honen! Hagen, wilde vader,
bezie van uit het eeuwig heldenmaal
hoe deze broeder zijnen broeder hoont!

Horand.

O bloedig honen! Hagen, wilde vader,
bezie van uit het eeuwig heldenmaal
hoe deze zoon zijns vaders name onteert!

Eene lange poze diepe stilte.

Herwig.

Vrouw, ik en kenne u niet.

Horand.

Het woord komt laat.

Wate.

Doch beter laat dan nooit!

Gudrun.

Het is gedaan!
Geschaakt, verworpen, eeuwiglik onteerd!
niets meer ter wereld dan rampzalige schandel!
O Goden, helden, en wie op de wereld
den naam van man en krijger draagt, beziet ze:
dit zijn hier krijgers die hun plichten kennen,

zij zijn heldhaftig, edel, sterk, grootmoedig,
 zij kunnen over vrouwen zegepralen,
 zij kunnen vrouwen in het zand doen kruipen,
 met honderd man te samen eene vrouw
 vertrappelen, als bewijs zij zijn er boven!

Herwig.

Doe uwen dienst nu, edel blank metaal!
 Straf eene misdaad die den hemel tergt
 en der nature aleeuwige heilige wetten;
 wees eenen vorst en eenen held gediensdig,
 en wie de misdaad leed, en wie de misdaad
 bedreef en leed ter zelve tijde! Zwaard
 van Ortwin, wreek zijns zusters oneer!

Gudrun.

Herwig!

Wiking.

Let op, let op! - Zijn zwaard! - Hier is het!

Zij ontwapenen hem.

Herwig.

Hier

mijn zwaard! Ik wil mijn zwaard! Bij alle nekkers,
 den zeekoning het weer de hand uitwringen!
 Hier met mijn zwaard!

Allen wijken lievend.

Mijn broeder, ga ontvang
 dit edel staal, dat heldenhanden slechts
 genaken moeten. - Hebt gij het verstaan,
 mijn broeder?

Eenestemme van boven.

Zeilen, zeilen zuidwest zuid!

Wikings.

De wachter seint van op de torentinnen!

Horand

Hier is uw zweerd. Hoort gij dat seinen, koning?

De stemme van boven.

Te wapen! Vlote zuid west zuid! Te wapen!

Allen loopen ter poorte.

Herwig in zijn eigen:

Carausius!

Horand.

Te midden schemering
en nevel komt een vijandlike vlote
naar hier gezeild.

Herwig.

Het is Carausius!
O schaamte tot nu toe mij onbekend!

Gudrun.

Carausius! mijn vader! - O erbarmen!
en red mij, red mij, red mij!

Wate.

Bij de nekkers,
tot haastige daad, mijn ontwerp tegenstrijdig,
vervoerde mij de blinde drift. Die vrouw,
hier moest zij blijven, schrikkeliker veeten
twistappel!

Herwig.

Alle Goden! wat gedaan?

Horand.

Mijns dunken kan de zaak geen twijfel lijden.
Te passe komt hij zijne dochter eischen.
Het weer in hand, zooals het helden afkomt,
vraagt gij vergiffenis voor uw blinde misdaad,
en schenkt hem zijne dochter weêr.

Wate.

Ha neen.
't en zij gij wilt dat men u lafaards schelde.

Gudrun.

O zoo u nog iets menscheliks overblijft,
zoo u de kamp en uw gezworen eeden
nog niet geheel en gansch tot wilde tigers
vervormden, zoo gij ooit ter wereld iets
bemind hebt - want geen dier en is zoo wild
dat het zijn vrouw en jongen niet en kent -
daarbij bezwere ik u, en smeeke u, wikings
onttrek mij aan des vaders blik en wrake,
en red mij van het sluikend wangedrocht
dat vaders ziel nu aan het serren is!

Horand.

Wat wilt die dolle bede?

Herwig.

Haar begeer
een lafaard wien haar vader ze verloofde,
een dezer lieve jongens met zwarte oogen,
een vrouweleest en eene katteziel,
gelijk wij er in Wallie voor ons voeten
zien krimpen, die haar hatelik is, en die,
waar ik er bij was, zijne bruid dierf honen.
Ja mij verblindde, mij vervoerde liefde, doch
om haar te redden hebbe ik ze geschaakt,
wee mij, rampzaligen! ja, om haar te redden

Gudrun.

O red mij nog van dreigender gevaar!

Horand.

'De maagd zult gij beschermen,' luidt de wet.

Herwig.

Maar achterna, bij Woden, achterna!
 Zal men haar eenzaam op dit strand verlaten
 en het armzalig koningskind beschermen
 om het dan zelf tot hongerlijdend zwerven
 te doemen langs die zeeuwsche wildernissen?

Horand.

Het noodlot is een wreede, blinde, broeder.

Wate tot den 3n wiking.

Kan deze meid u niet als schildmeid volgen?

3^e wiking.

Indien dat lijf van zestien jaren niet
 zoo tenger eene vrouwenziel besloot,
 mocht zij als schildmeid met ons medevaren.

Gudrun.

O dank der goede godheid die 't u ingaf!

Wate.

Ga uwen gang, gij vrouwelike drift, en
 stook veeten in uw blinde zelfsonmacht.

Herwig.

Een schildmeid zij!

Gudrun.

O ja, ik smeeke u, koning!

Horand.

Maar weet gij wat een schildmeid is, vorstin?

Gudrun.

Och, zeg het mij! Moet zij als slave dienen,
 zij is bereid!

3^e wiking.

Wat zegt gij? Eenen man
 zoude op den stond die speer het woord doen boeten.
 Met helm en schild en spere en zweerd en riem,

tot wiking wordt de kloeke meid herschepen
 die hare meidenschap der zee toewijdt.
 Zij wordt een man, een wiking en een kamper.
 Geen man voert ooit de meesterschap op haar:
 de liefde zweert zij af. Zij leert de zee
 haar stormen temmen, en als, op haar beurt,
 het zweerd de kampersdood haar in het lijf jaagt,
 haar voeren ook de blanke speremeiden
 ter waalhalle, en ten eeuwigen, maal gezeten,
 drinkt zij de mede niet de zalige helden.

Gudrun.

En met de wikings vaart zij op de snekken?

3^e wiking.

Door ongeweerte en kamp! Zij *is* een wiking.

Gudrun.

Een helm, een schild, een spere! Ik worde schildmeid!

Herwig.

Zij eene schildmeid!

Wate.

Smeeek dan dolverliefde,
 dat onverwachts de vijandlike bots
 den kamp doe woelen!

Horand.

Zeg, vorstin, zult gij
 de spere kunnen roeien? Zal het schild
 uw zestienjarig lichaam niet doen zwakken?
 En als gij, tusschen land en zee verloren,
 rond u des onweêrs oorverdoovend leven,
 de gansche zee in hemelhooge bergen
 en dreigende afgronden zult zien herscheppen;
 als u de kamp omwoelen zal, en dampend,
 bij der bebloede zweerden dreigend blixemen,

lauw bloed uit duizend wonden guksen zal
 en in het rond de onrustige golven verwen,
 wijl, nevens u, de duizendvoudige dood
 u toegrijnst, en het donderend krijgsgerucht
 u baloorde en bewustloos in den kamp jaagt,
 en, onder het getuimel des gevechts,
 der kromme snekken kielen kraken, bersten..

Gudrun met een blik op Herwig.

'k Zal moedig zijn

Horand.

De liefde zweert gij af.

Gudrun.

Den koning, mijnen heer en meester, zal ik
 door ongeweerte en wilden zeeslag volgen,
 gelukkig, lijk het eener schildmeid afkomt,
 zoo mij de dood aan zijne zijde treft.
 Geef mij dit schild en deze spere. Zie!

Zij neemt het schild en de spere der schildmeid.

Helaas, hoe zwaar, hoe lastig aan den arm! -
 Gij ziet wel dat ik beide handelen kan! -
 O wee, het scheurt mij door het vel! - Gij ziet,
 ik hebbe macht genoeg! - Mijn heer en koning,
 ik wille u als een trouwe schildmeid dienen.
 Gij ziet het, ik ben kloek en mannelik.
 Gij antwoordt niet! Aanveerd mij! Ja, nietwaar?

Herwig.

Ik mag ze niet bezien.

Wate stil tot Gundrun:

Toe, zweer den eed!

Horand.

O liefde, o blinde noodlot!

Gudrun.

Eeger, Rane,
 Gij heimelike kracht der natte kolken,
 u zweert een nieuwe schildmeid duren eed:
 de liefde, het hert der magedingeboren,
 de liefde...

Zij snikt.

Wikings.

Een vijandlike bode!

Gudrun.

Goden!
 Mijn broeder Ortwin! Waar mij arme bergen?

Komt Ortwin te midden wikings.

Ortwin.

O wilde wikings, wilt mijn woord aanhooren.
 Mij zendt een fel gehoonde vader, wien
 een uwer zijne lieve dochter schaakte.
 Den schaker zie ik in uw midden. - Herwig,
 gij vrouwenschaker, trouwelooze wiking,
 die eene weldaad met ondankbaarheid
 en schandeliken hoon beloont, u dage ik,
 in vaders naam, met al wie uwen kant houdt,
 op deze duinen, om met stroomend bloed
 den spot te wisschen waar uw trouwloosheid
 onze eer mede overspatte! Ginder nadert
 Carausius met al wie hem getrouw is.
 Indien gij niet een flauwe lafaard zijt,
 zoo zult gij op het veld den broeder vinden
 der vorstelike meid die gij onteerdet.
 Dit had ik u te melden. Reedt de wapens
 en reedt de zielen, want de veete is erg.

Af.

De wikings.

Kamp, kamp!

Gudrun.

Waar waren mijne zinnen?

Door mijne schuld gaat hier gevochten worden,
gevochten! O afgrijzelike kamp!

Al genen kant, mijn vader en mijn broeder,
al dezen kant... O koning Herwig, wikings,
ontfermt u mijner, ik en wist niet wat
ik smeekte! Schenkt mij maar den vader weder -
het is nog niet te laat! - of liever schenkt hem
mijn lijk! Geen kamp om mij, geen kamp, ik smeeke u
op mijne knien!

Wate.

Welhoe, geen kamp? De vijand
is reeds gestrand.

Herwig.

Sta op, rampzalige meid!

Horand.

Rampzalige, voorwaar! Het is te laat!
Het uitgedaagde zweerd en mag niet zwijgen.

Gudrun. *ineenzinkend:*

Neen, niets meer! hier en zijt, vermoogt gij niets meer
vernietigd schepsel! Als een nietige worm,
zoo wringe ik mij hier neer, te midden dat
onmenschelijk woeden van verbolgheden...
Wie heeft mij toch op zekerden dag gezeid:
'de liefde, jongvrouw, zoetste goed op aarde?'
Hij wist het wel, voorwaar hij wist het wel.
O ja de liefde is zoet, nu wete ik het,
de liefde is zoet, is zoet.... Mijn zinnen dwalen,
ik weet niet meer wat mij omringt, het zweven

lijk spoken voor mijne oogen. O ik dole...

Herwig.

O noodlot, duiselig vereende kracht!
De blikken staal en dom, den zin verbijsterd,
bewustloos, machtloos, in het zand verpletterd,
zij is het, zij, de goddelike meid
uit mijnen zaligen droom!

Horand.

Wat staat gij daar
te lullen als een oude runenlezer?
Ik vrage u, is het wel de stonde, koning?

Herwig.

Bezie dit schouwspel, Horand, en indien
uw harnas nog iets menscheliks omvat,
beken een rotse zoude bij dit zicht
haar marmeren ingewanden teder voelen.

Wate.

De vijand is ontscheept, en dekt de duinen
met zijne wemelende ontelbaarheid!

Herwig.

Het is de stonde! Goden, wat gedaan?

Horand.

Bij Woden, koning, ondervraag uw zweerd!

Herwig.

Te wapen! hoort gij dan den vijand niet?
Te wapen, Horand, en gij vrienden al!
De bloeddolheid doorblaakt mij lijf en ziel!
O Goden, helden, zalige vaders, Hagen,
der vorsten vors! beziet mij uit den Hemel!
nooit hebt gij vreeselikeren kamp gestreden
als dien ik strijden zal! Wees kloek en taai,
gij blank metaal! Gij, Ortwin, vrees uw zweerd! -

Sa! laat de wapens op het klinkend schild
den vijand onze daging tegenzenden!
Vooruit, mijn maten, met den ouden bardit!

Af.

De wikings.

Hoiho, hoiho, hoiho!

Af, al slaande op de schilden en de tuithoorns stekend.

Wate.

Vooruit, mijn wrake!

Horand.

Bewaak die vrouwe, mannelike meiden.

Af. Twee schildmeiden blijven.

Wate.

Gedaagde, noodlot, zeg, wie zegeviert?
Hooft gij dien bardit over land en zee?
Hoiho, hoiho! de legers spreiden, dreigend,
en door de witte morgendampen schieten
de blanke zweerden schichten naar elkander.
Het zwijgt. Het is de stond. Hoiho! Valt aan!
Zij strijden, schitterend, dreunend, tierend, wervelend!
Een duizendvoudig zweerd bezielt mijn wraaklust.
O Helden, vorsten, mijne vaders, met
de vrijheid in den laatsten kamp gevallen,
o Moerenland, o vrijheid, hoort gij hen,
de wrekers? Ziet gij, woelig, lauw en dampend,
het bloed der bastaards en der dwingelanden
bij stroomen deze zandige duinen van
hunne eeuwenlange slaafsche schande zuiveren?
Carausius! wat zei u de oude Wate?
Carausius! wat zegt gij van zijn wikings?
Hoe daagde heden op het onverwachtsche
de langverwachte dag! Uw werk, o Wate,

het heeft voorwaar u ruize en rooi gekost
 en daden wier gedacht eens vorsten geest
 beschaamde, doch bezie, aanhoor, geniet!
 Wie geeft mij toch een zwaard! O zie, o zie!

Af.

1^e schildmeid.

Om eene vrouw hier ledig moeten staan,
 terwijl de mannen aan het kampen zijn!

2^e schildmeid.

Bezie mij eens dat zinneloos gezicht
 met onbewegelijk wijd open oogen,
 bewustloos door den stommen schrik versteend!
 Moest zij geen schildmeid worden?

1^e schildmeid.

Zwane, zie,
 een tweegevecht! Hoe lustig deze twee
 in stuivend zand den bloedigen krijgdsdans dansen!

2^e schildmeid.

Het is de koning met dien snellen kamper
 die ons beroepen kwam, haar broeder, meene ik.

Beiden.

Hou zee voor Herwig!

Gudrun rechtspringend.

Herwig!

2^e schildmeid.

Houd u stil.

Gudrun.

Zij vechten! Herwig! Ortwin! bij de Goden!
 O schelmstuk! Staak dien kamp! O dolle zwaarden,
 komt hier het hert, de schuld dier veete, treffen!
 O stalen hagel, schrikkelike slagen!
 Het klinkt mij dweers door lijf en ziel! Houdt op!

O Goden, zij en kunnen mij niet hooren!
 Ik bidde u, smeeke u, wikings, laat mij door!
 Zij gaan elkaar vermoorden! de eene is Herwig,
 begrijpt toch! en die andere is mijn broeder!
 O wee, die slag! dood! Herwig voor mijne oogen!

Zij bezwijmt.

2^e schildmeid.

De koning wankelt, duiselig, gekwetst...

1^e schildmeid.

Hou zee, hou zee, laat u niet overwinnen!

2^e schildmeid.

Hoiho hoiho! den slag heeft hij betaald!

1^e schildmeid.

De vijand wijkt! Hou zee, hou zee!

2^e schildmeid.

Zij wervelen
 zoo blixemsnel in deze stofwolk, dat
 mijne oog hen niet meer onderscheiden kan.

1^e schildmeid.

Zie eens, zij staken.

2^e schildmeid.

Wel verdiende rust.

1^e schildmeid.

Zij komen herwaarts.

2^e schildmeid.

Zie, zij ligt in onmacht. -
 Neen arme meid, gij moet geen schildmeid worden. -
 Hebt gij geen water, dat wij haar verzorgen?
 Men moet toch eenen man beminnen om
 te lijden wat zij lijdt. Begrijpt gij dat?
 Ik zwoer de minne af voor ik minne kende,
 zoodanig was ik mannenwers. Doch als ik

zoo even deze vrouweliefde aanschouwde,
gevoelde ik ik en weet niet wat onduidelik
verlangen en wat pijnlijk ontjonnen.

1^e schildmeid.

Toe, geen onnoozele redens! Ik voor mij
ben liever man dan ooit een man te laten
de meesterschap op mijne vrijheid voeren.

2^e schildmeid.

Ja ja, hij mocht u soms gebieden wat u
gereedelijk onderdanig zoude maken.
Ik weet het wel en voel het aan mijn zelve.

1^e schildmeid.

Gij zijt een vrouw. Daar zijn die dappere degens.

Komen Herwig en Ortwin, hijgend, bezweet, bestoven, met gebulde en gebetste uitrustingen.

Herwig.

Hier moet er drinken zijn. Ik hebbe er. Wijn!

Ortwin.

Gestolen goed!

Herwig.

Met bloed betaalden kamproef!

Ortwin.

Hoe valt het koel en kwikkend!

Herwig.

Wij zijn vijand,
doch achter eenen held wille ik wel drinken.

Ortwin.

Gij hebt gelijk: nooit was hij trouweloos,

Herwig.

Men scheldt niet, Ortwin, als de zweerden spreken.
Zijt gij gereed?

Ortwin.

Ik stond naar u te wachten.

Herwig.

Zoo laat ons weêr.

Ortwin.

Bij Woden, mijne zuster,
de onteerde medeplichtige onzer schande! -
O vrouwenschaker, nooit meer raakt gij haar!
Kom uwen loon ontvangen!

Herwig.

Antwoord, zweerd!
Hoiho, hoiho!

Zij vechten.

Gudrun.

Geschreenw en stalen blixems!
Zij vechten! Goden! Herwig! Ortwin! doodt mij,
eer over mij het bloed eens uwer spatte!
Terug, gij, Herwig! - Broeder, gij en zult
tot hem niet naderen, zonder uwe zuster
aan uwe knieën in het zand te slepen!

Ortwin.

Vrouw, laat mij los!

Gudrun.

Aanhoor mij, Ortwin broeder

Ortwin.

Ik zegge u laat mij los, dat ik mij niet
herinnere gij waart medeplichtige in
het schandelijk bespotten onzer eere!
Laat mij ze op uwen schaker wreken, of
ik wasche ze af met uw bedorven bloed!

Herwig.

Ei, Ortwin, wacht u deze reine meid

te schelden of te deren! - Koningin,
sta op.

Gudrun.

Hier zal ik blijven knielen tot
die zweerden op elkander niet meer dreigen.

Herwig.

Zoo berg het zweerd dan en aanhoor mij, Ortwin
Nu mag ik zonder schande spreken, want
de zweerden hebben hunne beurt gehad.
Neen, Ortwin, uwe zuster is niet plichtig.
Is iemand plichtig hier, ik ben het.
Voor den gevangen koning sprak uw zuster
ten besten bij uw vader. Op het punt,
met eene schuiter langs het strand verlaten,
mijn manschap en mijn koningdom te zoeken,
gevoelde ik, ik en weet niet welke smerte,
ik weet niet welken zinneloozen drift,
tot eeuwig afscheid, hopeloos vaarwel,
het goddelik kind nog eens terug te zien,
en radeloos doolde ik langs het donkerend strand -
Op eens roept mij een kreet, ik schiete toe,
en vinde uw zuster met een roomschen graaf
die oneerbiediglik ze lastig viel.
Ik hoorde hij was haar verloofde, doch
haar hatelik, en, voorwaar, niet zonder reden,
want in mijn bijzijn schold hij zijne bruid.
Zij smeekte mijnen bijstand at, en ware
het mij niet eene zaligheid geweest
die goddelike schoonheid bij te staan,
daartoe verbond mij heilige wikingswet.
Doch mij verwachtten trouwe wapenbroeders
en tegen 's vaders wille moest mijn raad

onnuttig zijn, mijn wapen onrechtvaardig.
 Zoo hebbe ik ze geschaakt, vergetend bij
 der overmachtige liefde blinde drift,
 dat wikingseed verbood mij haar ten lande
 te voeren waar zij mijne vrouw zou worden.
 te late blixemde dat noodlot mijn
 geheugen bin. Des hebt gij mij gescholden,
 des kletteren op dit strand de bloedige zweerden.
 Doch... Woudet gij mij iets beloven, Ortwin?
 Zoo zweer mij deze koninklike maagd
 van onverdienden smaad en laster te
 bewaren, haar bij haren vader te
 verdedigen.

Gudrun.

O Herwig! O mijn broeder!

Ortwin.

Dat zweer ik u bij Woën en alle Goden.

Herwig.

Ik danke u. Zoo ontvang... Een stonde, een stonde!
 onmenselijk liefdewee, hoe wreed verscheurt
 gij mij het hert! Doch ja, mij dwingt het noodlot.
 Geen andere uitkomst is er. Wees een stonde
 uw zelve meester, wiking, slechts een stonde!
 O Gudrun, mijne Gudrun, u verlaten! -
 Graaf Ortwin, stil de beide legers, en
 breng uwen vader hier.

Gudrun.

O wee, mijn vader!

Ortwin.

Geef mij de hand, grootmoedige, dappere koning.
 Stoow ons het tegenstrijdig noodlot niet
 als vijandlike kampers op elkander,

wij zouden trouwe wapenbroeders zijn.
Doch nader woelt de slag. Kom, laat ons samen
den wapens beider legers ruste geven.

Beide aan de poorte hand in hand.

Ei! veetepone, wapenrust geboden!
Voor eene stonde vrede, bij de Goden!

Ortwin.

De kamp valt stil gelijk een woelige zee,
en duizend oogen en verstomde monden
staan twijfelend en verbaasd op ons gericht.
Daar zie ik vader. Aanstonds zijn wij hier.

Af.

Gudrun.

O Gudrun, wie geeft u de kindsheid weder?

Herwig.

Het is gedaan. De schrikkelijke twijfeling
is uit. Doch ja, voor eeuwig ga ik haar
verlaten - haar verlaten! O maak mij
niet zinneloos, weêrspannige liefde, die,
lijk een wild peerd op zijnen breidel toorn,
geweldig in hare onmacht opstaat tegen
het noodlot! - Och, hoe doodelijk treurig staat
de goddelijke maagd in stommen weedom
verslonden! - Gudrun!

Gudrun.

Kent gij deze vrouw?

Herwig.

Neen, dat niet, Gudrun! O vervloek mij, zoo
gij wilt, doch wring zoo hertverscheurend kalm
de woorden uit uw kele niet die mij
als vliemen scherp en koel het hert doorrijten!

Gudrun.

Zoo zal ik zwijgen opdat niemand lijde.

Herwig.

O dubbele wanhoop! Scheiden, en alzoo! -
 Vorstin, waarom, als ons het lot vaneenrukt,
 zijn blinde gruwzaamheden ingevolgd?
 en nutteloos getracht elkander te
 bedriegen? O geen veinzen tusschen ons!
 Uit haar volledigheid scheidt wanhoop wellust,
 en wij beminnen ons, ik u, gij mij!

Gudrun.

O wee, en het hem niet meer mogen zeggen! -
 O Herwig!

Herwig.

Gudrun!

Gudrun.

Grond, splijt open en
 verzwelg mij met mijn schaamte! Vader komt!

Komen Carausius, Ortwin, Allectus, Camillus, Wate, Horand, roomsche soldaten, wikings.

Carausius.

Daar staat de dochter die de grijze haren
 haars vaders niet eerbiedigd heeft, de maagd die
 zich naar het aangezicht eens vreemdelings wierp.

Ortwin.

Mijn vader!

Gudrun.

Vader, spaar mij!

Carausius.

Zwijg, mijn dochter.

Herwig.

Carausius, en scheld uw dochter niet.
 Ik, Herwig, ben het, is er iemand plichtig.
 Ik, Herwig, hebbe uw kind geschaakt, en mocht ik
 uw dochter op die kromme snekken voeren,
 tot waar zij, blanke koninklike bruid,
der vorsten vorst zijn zoon verblijden mocht,
 bij alle Goden, tot der dood verweerde
 dit zweerd een liefde rein en edeler dan
 de reinheid van zijn edel blank metaal.
 Dat heil verbiedt mij het onmenselijk noodlot.
 En zie, Carausius... O breek, mijn hert! -
 Kom, vorstelike meid! - Vaarwel, mijn schat,
 mijn koningin, mijn godheid, mijne Gudrun!
 Vaarwel, spijs alles blijve ik u beminnen,
 doch niemand wederstaat des noodlots schiksels.
 Vaarwel! - Carausius, hier is uw dochter.
 Ter scheede blijft mijn zweerd. Doch smeekend bidde
 ik u... Neen, recht is recht. Ik vrage u niets. -
 Dat recht en hebbe ik niet, en zou niet durven...
 Uw dochter, neem ze weder: zij is de uwe. -
 een maagd, een bloem, een perel, eene Godheid!

Gudrun.

Helaas!

Herwig.

Carausius, een enkel woord nog.
 En scheld ze niet, geen enkel woord, ik bidde u,
 geen zwarte blik, schenk alles haar terug.
 Zij is het weerd, geloof mij. Zie, o koning,
 gij spaardet mij het leven, schonkt mij vrijheid
 en koningdom terug: ik ben u dankbaar;
 ik eere uw vroedheid en uw dapperheid,

uw vorstelike edelheid en grijze haren.
 En als ik u aanzie ontroert mijn hert,
 al peizend op den koninkliken Hagen,
 mijn vader, dien men hiet *der vorsten vorst*.
 Maar zoo gij uwe goede dochter scheldt,
 onteert uw driftige onrechtveerdigheid
 uw vroedheid en uw vorstlike edelheid
 en grijze haren, en den wilden wiking,
 die hecht en recht is, wordt gij dan verachtlik.
 Carausius, geloof mij, eer uw dochter.

Carausius kust Gudrun op het voorhoofd.

Bij Woên, mijne ooge omnevelt! Aller blikken
 op mij gericht! O weg, ik bidde u, weg,
 gij zilte tranen! Wiking, zeekoning,
 wees toch uwe oogen meester en uw zelven...
 Wie weet? misschien is alle hoop nog niet
 verloren? Ja, misschien woude eens zijn trotschheid
 eens trouwen bondgenoots oodmoedige bede
 aanhooren... O die onverwachte hope! -
 Carausius, ik eere u en bewondere u,
 ik kenne uws zoons heldhaftigheid, en hij
 de mijne: ons bond, scheidde ons geen bloedige veete,
 de trouwe band der wapenbroederschap:
 indien de wikings u de vrede boden,
 Carausius, zoudt gij ze wederbieden?

W a t e .

Wat hoore ik? vrede met Carausius!

C a r a u s i u s .

Carausius, uw leger zijt gij zeker.
 Uw leger en die on verwonnen wikings
 te samen onder uwen standaard, en
 al wat ter wereld macht heet moogt gij trotsen!

Voorwaar, het is de langverwachte dag. -
Ga, koning, stel den wikings vrede voor.

Gudrun.

De vrede! Ik zoude hopen, mocht ik dien
gekraakten stok, de hope, nog betrouwen!

Herwig.

Kom, Horand, blaas het teeken tot den ding.

Af met Horand en de wikings.

Wate.

O zijne wrake alzo ontsnappen, voelen!
Een laatste poging, Wate, eene opperste!
Spreek, wanhoop der teleurgestelde hope!

Af.

Camillus.

De wolken scheuren en het masker valt:
haast schittert deze langgeveesde waarheid
elks oogen blind. Verraden zijt gij, Rome,
doch tot der dood blijve ik u trouw. - Legatus.

Carausius.

Zooaan wordt gij aanhoord, tribunus. - Hoor
Allectus.

Allectus nadert. Gudrun zit op den trap in droefheid verslonaen.

Gij beloofdet mij uw trouwe
en tot der dood. De stonde is daar uw woord
met daden te bewijzen. Menig jaar reeds
weegt mij een reusig ontwerp in het voorhoofd.
Nog eene stonde en met een enkel woord
veropenbare ik het der gansche wereld.
Het schiksel dat almachtig alles schikt
wijst elkendeen zijne eigene wegen aan
en waar hij op zijne eigene plaats zal staan.
Verstaat gij mij Allectus?

Allectus.

Ik versta u,
 Carausius, te groot opdat een hoofd
 ter wereld hooger dan het uwe sta.

Carausius.

Zooaan worde ik dier wikings bondgenoot.
 Der keizers onderzaat, den roomschen veldheer,
 en past die vrije bondgenootschap niet.
 Ga, neem uw deel in eene groote daad,
 opdat ge er de edele vrucht van moget deelen.

Allectus.

Betrouw op mij, en laat mij reeds van nu,
 Augustus, u bij uwen name groeten.

Af met Ortwin. Geschal. De soldaten af.

Carausius.

Tribunus, wij aanhooren u.

Camillus.

Legatus,
 de goddelike keizers vonden goed,
 tot dezer roomsche kusten veiligheid,
 u hunne legioenen te vertrouwen.
 Hun had ik mijnen krijgerseed gezworen:
 nooit hebbe ik luid hun inzicht onderzocht,
 ik hebbe u mijne manschap bijgebracht,
 ik hebbe u trouw gediend, moet gij getuigen.,
 ik zegge meer, steeds hebbe ik u als veldheer
 bewonderd. Doch, ik bidde u, zeg mij of
 wie zijnen keizers houwe trouwe zwoer
 voortaan nog onder u kan blijven dienen.

Carausius.

Tribunus, den legatus vraagt gij rekening.

Camillus.

Legatus, ik niet, maar dit heilig teeken,
des eeds getuige dien legatus en
soldaat den goddeliken keizers zwoeren.

Carausius.

Tribunus, wilt gij eene stonde beiden,
zooaan verneemt gij antwoord kort en klaar. -
Carausius, uw lot beslist men ginds.
Ter weegschaal ligt uw roep en wettige zucht
met der omstandigheden grillige macht.
Hier is mijns levens keerpunt. Zwaard, let op
die opperste beslissing, en staan allen
mij tegen, blijf getrouw, want liever dood
dan nog een wezen boven mij erkend.

Diepe stilte.

Het leger buiten:

Carausius Augustus, steeds Augustus!

Carausius.

Tribunus, hebt gij dezen kreet verstaan?
Eens schiep die kreet tot goddeliken keizer
een boer met name Diocletianus:
Geen man ter wereld kan mij rekening vragen.

Camillus.

O schandelijk verraad barbaren weerd!
Doch in dit leger zijn romeinen nog!

Komen Allectus, Ortwin, soldaten.

Het leger.

Carausius Augustus, steeds Augustus!

Ortwin.

Ik groete u, keizerlike vader, doch
nooit waart gij mij een onderdaan des keizers
noch hebbe ik heerschapp buiten de uwe erkend.

Camillus.

Soldaten, gij ten minsten die Romeinen;
 gij allen die een eed getrouwig zijt,
 beziet dit keizerlike zinnebeeld:
 het wekke heugenissen, doeme meineed!

Soldaten.

Sla dood, sla dood! daar ligt uw zinnebeeld!

Carausius.

Laat af, soldaten, ik gebied het u.
 Geeft hem zijn zweerd terug en eert dien dapperen.
 Dien standaard, onzen standaard, in de lucht. -
 Tribunus, altijd wisten wij den moed
 te schatten die uw lijf en ziel veredelt,
 en daarom ook vergeven wij u geern
 de daad waar u een stonde drift toe dreef.
 Dien standaard kent der legioenen stemme
 ons toe, tribunus: hij ontvange heden
 Camillus eed als dezen eens legatus.

Camillus.

Reeds heeft die standaard mijnen eed ontvangen,
 Carausius, en mijnen eed behoudt hij,
 want ja, al voeren hem nu oproerlingen,
 hij is en blijft der keizers zinnebeeld.

Allectus, soldaten.

Sla dood, sla dood! hij scheldt den keizer uit!

Carausius.

Laat af, soldaten, voor de tweede maal.

Ortwin.

Wat heeft die zwartgehaarde zuiderling
 hier vrij geboren lieden uit te schelden?
 Waartegen zoude hij ooit oproer maken
 die, vrijgeboren, nooit een meester kende?

Carausius.

Ten kampe zal uw zwaard hem dat bewijzen. -
 Camillus, ga, ik schenke u volle vrijheid,
 want edelheid is edelheid en dient
 tot in den vijand toe geeerd te worden.

Camillus.

Vaarwel, mijn standaard, gij getuige van
 meenedigheid, maar ook van houwe trouw,
 Camillus groet u met zijn trouwig zwaard,
 dat van verlangen trilt u eens ten kampe
 den goddeliken keizers weêr te winnen. -
 Vaarwel gij ook, aanbeden beeld, doch gij
 voor altijd, dat in gindschen donkeren hoek,
 stom in een wolk van weedom zit omsluierd!

Af.

Carausius aan de poorte:

Soldaten, laat dien dapperen vijand door.

Het leger.

Carausius Augustus, steeds Augustus!

Carausius.

Soldaten.

Allectus.

Zwijgt, de keizer spreekt.

Carausius.

Soldaten,
 uit uwen mond aanveerde ik grooteren name,
 uit uwe hand den keizerliken staf,
 omdat ik deze houwe trouwe kenne
 die, door zoo menige behaalde zege
 gesterkt, wat zij op heden dierfzal weten
 te staven en te vestigen te allen tijde.

Gejuich.

Doch in den grond en is er niets veranderd:
wat was blijft zijn, doch vaster en onschendbaar:
gij waart der wereld beste legioenen,
ik was uw strenge, ja, doch goede veldheer:
gij blijft der wereld beste legioenen,
en fierder en gelukkiger dan ooit
blijve ik uw strenge, ja, doch goede veldheer.
Want heden vindt gij, en te recht, als dat
het niet betaamde, boven legioenen
gelijk gij zijt, en boven eenen veldheer,
den hunnen, zoo als gij mij leerdet kennen,
een man te dulden, eenen vreemdling schier,
die vadsig ginder in het zuiden leeft,
en die, omdat zijn name *keizer* is,
het recht zou hebben, met een enkel woord,
na zooveel slagen, zooveel zegepralen,
te gaâr doorleden en te gaar gevierd,
dien veldheer en die goede legioenen
te scheiden, hem naar zijn paleis te roepen,
om er den sleep van zijnen purperen mantel
te dragen, wijl de vorige slepedrager
misschien die legioenen zou gaan vinden,
om hen te zeggen in des keizers naam:
'Voortaan ben *ik* uw veldheer, en gij zijt
mijn legioenen.' Dat en wildet gij
niet langer dulden, en gij hadt gelijk.
En zendt hij, die te Rome keizer heet,
k weet niet welken *paarschen* Caesar, of
een anderen zijner slepevoerders, om
met wapens te onderzoeken wie gelijk heeft
of ongelijk, zoo hoeven wij ons slechts,
waneer het ergens op bewijzen aankomt,

zoo menige zege te herinneren die
bewees als dat wij onverwinbaar zijn.

Het leger.

Carausius Augustus, steeds Augustus!

Komt Wate met een zwaard in hand.

Wate.

Carausius, zij stemmen peis en vrede!
Zijt gij voldaan? Zij hebben u betrouwd,
en wien gij noch te lande noch te zee
met wapens overwonnet, overwint hier
uw sluwheid en beschaafde leugentale.
Allicht bedwingt hun vrijgeboren nekken
het jok dat uw verslaafde nek sinds lang
niet meer gevoelt. Ik heb geropen en
geschreeuwd, tot dat het kwijl uit mijnen mond
met 't woord uit mijne heesche kele mengelend,
mijn goede redens onverstaanbaar miek;
en als ik daar te hijgen stond, onmachtig,
mijn woede en wanhoop in een woord te braken,
dan hebben zij mij uitgelachen, mij,
een koning! En gij zegepraalt, Romein,
hoort gij? gij zegepraalt! ik ben verwonnen!
Niets hebbe ik meer in uwen weg te werpen
dan dit oud lijf en dit gestolen staal,
dat ik zijn bevende handhaaf voel bespotten,
doch niet te min dien roomschen kling van leêr,
legatus! op uw hoede! Hoiaho!

Allectus.

Soldaten!

Wate.

Gij, uw kattenpooten t'huis!

Ortwin.

Die man mag niet mishandeld. Laat de koelte
des zeewinds zijn verheete hersens blusschen.

Carausius.

Soldaten, blijf. Voert deze grijzaard veete
met Rome of met Romeinen, recht is het
dat hem de koning van Noordwallie des
aanhoore, om, samen met zijne eigene veete,
de veete eens goeden onderdaans te slechten.

Wate.

De koning van Noordwallie? veete met
Romeinen? Droome ik, dole ik, of bespot
mij nogmaals zijne roomsche arglistigheid?

Carausius.

Ik zei wij zijn bereid u te verhooren.

Wate.

Die blik, die stemme! Spijts mijn zelve zouden
zij nogmaals mij zijn woorden doen betrouwen,
herinnerde ik mij niet hoe argeloos
ik eens dien zelfden blik, die zelfde stemme,
betrouwd heb, om te leur gesteld te zijn. -
Carausius, ik ben een oude man,
een koning: dood mij, maar bespot mij niet.
Doe mij niet dwalen. Zie, ik trille en beve.
Op deze stonde is 't al of niet voor mij:
bijna eene eeuw lang leefde ik den eed
en veeteplicht der Etseligen na:
hier is de zege of wel de nederlage,
der eeuwige veeten opperste beslissing!
Ik smeeke u die mij reeds bedrogen hebt,
bedrieg mij op die plechtige stonde niet!

Carausius.

Ik kan u meester, oude, kan u meester. -
Een stonde, grijsaard: laat den koning eerst
de wikings zijne bondgenooten groeten.

Komen Herwig, Horand, wikings. Gudrun kijkt op.

Herwig.

Dit, koning, antwoordt u de wettige ding:
wilt graaf Carausius ons zooveel snekken
vergoeden als er kamp en storm hier spleet,
zoo willen wij, hem peis en vrede zwerend,
voor altijd deze roomsche kustte ontwijken.

Gudrun.

Voor altijd!

Herwig in zijn eigen.

Doch believeu het de Goden,
mij ziet gij licht terug, Carausius.

Wate.

Zwijg, Wate, liever dan u te misklappen.

Carausius.

Dit, koning, antwoordt u Carausius:
van morgen reeds begint mijn vlijtig volk
een eeuwenouden boschkant neêr te vellen,
en, u ten dienst, de aartsvaderlike stammen
tot eene zeeuwsche drakenvloot te timmeren;
doch hier en is geen roomsche veldheer meer
om in der keizeren naam den eed te ontvangen
dat gij de roomsche kusten zwichten zult:
noordsch is de grond waar wij op staan herworden;
hier staat de keizer van Noordwallia,
en noodigt stamverwante Noorderlingen
ter bondgenootschap, in de veete die
der mare twistenstokend reizen tusschen

de keizers zal doen woeden en den keizer
 wiens jonger recht hun rechten overweegt:
 ons past de bond, want, spijs dit wapenteeken,
 zooals gijlieden zijn wijlieden wikings;
 onoverwinbaarja, al stond de wereld
 geheel en gansch ons tegen, moet de bond
 dier twee onoverwonnen legers wezen,
 en om ons tot heldhaftige wikingstochten
 te wekken, is Zuidwallie rijk genoeg
 met zijne wulpsche roomschbeschaafde steden,
 en opent ons den weg, al de eene zijde,
 naar 't zonnig Spanje, al de andere, naar het land
 te midden wiens-steeds groene en vruchtige dalen
 der goddelike keizers eeuwige stad
 al wat de mensch ooit schoons of edels baarde
 in haren wijden gierigen wal omvat.

Herwig.

Den Goden dank! - Hou zee den bondgenoot!

De wikings.

Hou zee, hou zee!..

Gudrun.

Mijns vaders bondgenoot!
 hij zoude hier aan onze zijde blijven!
 Ontferm u, hoop, bedrieg mij arme niet!

Herwig.

Carausius, gij hoort hun driftig jawoord.
 Wij worden uwe trouwe bondgenoten.
 Geef mij de hand.

Beide *hand in hand*.

De Goden hooren ons.

Wate.

Bij Woden en bij alle Goden, ja

de zege is het, der Etselingeii zege.
 Den roomschen klauw is Moerenland ontrukkt,
 en staat te were tegen zijnen toorn.
 O grijzaard die, van uwe tedere jaren
 tot uwen ouden dag, uw lijf en ziel,
 en raad en daad een enkel doelwit kendet,
 en spijs de zaken en de menschen, het
 wanhopig achtervolgdet, heden treft
 het uwe hand, zoo vreemdelik onverwacht!
 Waarom en juicht gij niet, en staat gij daar
 gelijk het kind dat pijnde om eenen vlinder,
 hem vangt en pootelt - en hem kijsig vindt?
 Daar staat een Moering vorst van Moerenland.
 Ja - doch waar zijn de runen en de draken,
 de tuihoorns en het schild, de statige troon?
 Mijn vaders, zalige Etselingen, zegt,
 erkent gij eenen koning uwen/nazaat,
 in dezen man met roomschen helm en mantel,
 en staf en zweerd en schild en zinnebeeld,
 dien vreemde tongen *steeds Augustus* groeten?
 O wikings, kon de geest uit dit oud lijf
 den geest vervangen uwer jonge lijven!

Carausius.

Mij dunkt gij wachtet op een antwoord, grijzaard.

Wate.

Ik hoorde en zag genoeg, ik heb verstaan:
 U groet der Etselingen laatste telg,
 o eerste koninklike Hegeling,
 en wenscht u wijzen raad en daad: vaarwel.

Carausius.

Hoe, grijzaard, zult gij mij verlaten en
 de plaats aan mijne zijde u voorbeschikt?

Wate.

Hoor, koning, Wate is koninklike man:
er is geen plaats voor hem aan uwe zijde.

Carausius.

En zult gij, vorstlike ouderling, den man
dien de eeuwige Goden met de taak belastten
het oude Moerenland te doen herleven,
uwe ondervindingrijke raden weigeren?

Wate Wate

Indien gij raad hoeft, Hegeling, ik wone
ten Loovenburge, langs de Sinkfale en
de koningstommen. Hegeling, vaarwel.

Af.

Carausius.

Nog baart hem, in den donkeren grond des herten,
der Etselingen edel koningsbloed
de nijdige pijn van koninklike geerten!

Herwig aan Ortwin antwoordend:

Ik had de vrage op mijne lippen, Ortwin. -
Ei, Horand broeder, eene kruike wijn!

Carausius.

Wat wilt gij beide met uw bloote zweerden?

Ortwin.

Op noordsche wijze, vader, worde ik 's konings
getrouwe wapenbroeder. - Vloei, mijn bloed.

Hij schribbelt zich den arm.

Herwig.

Hier vloeit het mijne, houd de kruike, Horand.

Zij mengen hun bloed in den wijn.

Ortwin.

Zoo drinke ik u des wapenbroeders trouwe.

Herwig.

Zoo drinke ik u des wapenbroeders trouwe.

Beide hand in hand:

Woên, Dijs, Thor, alle Goden hooren ons.

Ortwin.

Hoe staan zij al op ons getween te kijken,
die eene blij, die andere verbaasd!
Geen een Romein die niet te gapen staat.
Zie, Herwig, hoe mijn zuster op ons lacht,
gelijk de zonne door gescheurde wolken,
waneer de storm zijn woede heeft uitgeplast!
Laat ons er bij. Kom, Herwig, spreek haar aan.

Herwig.

Ik zou niet durven, Ortwin, zou niet kunnen.

Ortwin.

Toe, kom! Allectus heeft gedaan met zaaien.

Herwig.

O gaven het de Goden, doch zoo groot
een heil voorspelt mij deze hope, dat
ik haar beloften niet betrouwen durve.
Och ik bemin ze, ziet gij, ik bemin ze!
Doch gij zijt jong en weet niet wat het is.
O Ortwin, liefde is leven ja of dood.

Carausius.

Mijn edele bondgenoot, wij zeilen af.
Schoon ware het, langs gindsche wijde bane,
ons beide vloten als een lange reke
gepaarde zwanen te zien reizen, doch
daar gij uw snekken niet betrouwen moogt,
aloude temmers der ontstuijige zee,
als grijze helden in den kamp versleten,
zoo zal u onze welbekende vlote,

zoodra mijn manschap in mijn kamp gevoerd,
 van hier naar gindsche kusten overbrengen,
 opdat de duizendtongige mare, ons legers
 versameld ziende, den vertoornden keizers
 diens bonds onoverwinbaarheid verkonde.
 Tot dan, vaarwel. De scheiding duurt niet lang. -
 Gij, Ortwin, blijf, als goede wapenbroeder,
 uw koninkliken wapenbroeder bij. -
 Allectus!

Allectus.

Goddelike Augustus.

Carausius.

U

bevele ik uwe bruid, legatus.

Herwig.

Goden!

Af.

Ortwin.

Hoe is het mogelijk, vader? - Horand, haastig
 bij Herwig dien de blinde wanhoop drijft!

Af met Horand.

Carausius.

Mij deert des edelen konings wanhoop, doch
 mij dringt mijn bate en mijn gegeven woord.

Gudrun.

Rampzalige Gudrun, leer de hoop betrouwen!

Carausius.

Soldaten, ziet: in rooden vlamengloed
 daagt de edele zonne alover land en zee:
 zoo daagt op heden Noorderwallia
 van uit den langen nacht der slavernij.
 Blind schiksel, wij aanveerden 't gunstig voorspook!

Gegroet, o zonne, glanzend zinnebeeld!
Gaat op, bazuinen, luide krijgersvreugd!
Den ganschen dag dien dageraad gevierd!

Gejuich en geschal.

Allectus.

Hoe, schoone bruid, gij treurt in deze feest?

Gudrun.

Laat mij gerust, Allectus. Mijnen vader
zal ik gehoorzaam wezen tot der dood.

Derde bedrijf.
Carausius komt op de kusten van Britanie.

Soldaten rond eenen bode.

De soldaten.

Eil zege en roem Carausius Augustus!
Carausius Augustus Imperator!

1^e soldaat.

Wat zegt gij daarvan, maten? Bij de Goden,
het zou den keizers wel beginnen spijten
zoo onbezonnen, na gesloten vrede,
den krijg te hebben willen voeren met
Carausius Augustus.

2^e soldaat.

Daartoe bracht hen
Constantius Bagaudicus.

Bode.

Hoe zegt gij
Bagaudicus?

2^e soldaat.

Wel zeker, heeft hij niet.
in Gallia die muiters overwonnen
die men Bagauden hief?

Allen.

Bagaudicus!
zoo moet hij heeten.

1^e soldaat.

Maat, gij hebt het zitten.

2^e soldaat.

'Zie' zegde hij den keizers, laat mij maar
begaan: ik zal ook dien Carausius
eens leeren: ik heb immers die Bagauden
verslegen.

3^e soldaat.

Pedo is erin vandaag!

1^e, soldaat.

En zulk een nederlaag daarop! Bij Mars!
ik denk, de lesse zal den keizers deugd doen.
Allicht sluit men op nieuw de vrede,
doch dezen keer voor goed. Pax Augustorum.
De beide keizers zullen onzen keizer
Noordgallie laten en Britania,
en bovendien hem nog erkent'lik wezen
dat zij hun deel der wereld mogen houden.
Zoo zullen zij verstand gebruiken - eindelijk.
Dat's mijn gedacht.

3^e soldaat.

Zeg, bode, bleef het leger
op zee?

Bode.

Ik ben met 't leger aangeland;
nog heden viert men hier de zegepraal.

1^e soldaat.

Daar komt Carausia, des keizers dochter

2^e soldaat.

De schoone maged ziet er deerlik uit.

3^e soldaat.

Men zegt, zij kwijnt van doodelik verdriet,

omreden van het huwelijk, dat haar vader
haar oplegt met Allectus, den legatus.

1^e soldaat.

Welk een gedacht ook zulk een man te weigren!

2^e soldaat.

Ha! vrouwengril, nietwaar?

3^e soldaat.

Zij mint dien Herwig
zoo 't schijnt, dien wildeman, dien wiking.

1^e soldaat.

Stil.

*Komt Gudrun met hars iongvrouwen. - Zij leunt op Hilde. De bode en de soldaten wijken
groetend.*

Hilde.

O jongvrouw, gij behoortet u te zwichten.
voorwaar het is eene onvoorzichtigheid
dat gij u dus vermoeien wilt.

Gudrun.

O Hilde
verwijt mij niet, ik bid u. Laat mij rusten
op dezen bank.

Hilde brengt ze op eene bank.

Is dat de bode daar?
Ik wil hem spreken.

Hilde

Bode!

De bode nadert. De soldaten af.

Gudrun.

Zijt gij het
die ons de blijde mare kwaamt verkonden
der zegepraal?

Bode .

Om u te dienen, jongvrouw.

Gudrun .

Zoo zeg mij dan, hoe vaart mijn vader, bode,
en Herwig?

Bode .

Zegevierend tiegt de keizer,
uw vader, naar zijn kamp terug.

Gudrun .

En Herwig?

Bode .

Dat hoorngeschal en naderend gejuich,
o jongvrouw, melden dat, na korte stonden,
uwe eigene oogen, beter dan uw dienaar,
u zullen onderrichten wegens dezen
die uwer hoogheid dierbaar zijn.

Gudrun .

O Hilde
wat ben ik blij. - Zeg liep hij geen gevaar?

Bode .

Een vijand spleet het vorstelike schild.

Gudrun .

O wee! mijn Herwig!

Bode .

't Schild van uwen vader
den keizer, jongvrouw, maar het snelle zweerd
des dappren zeekonings kloof op den stond
den vijand, dweers door stalen helm en schedel.

Gudrun .

O dappre Herwig! - Hoort gij, Hilde, hoort gij
mijn meiden? Herwig heeft mijn goeden vader
gered.

Opstaande.

O ziet, ik ben genezen! Hoort!
Zij naadren, naadren! Laat ons tegengaan.

Hilde.

Mijn lieve jongvrouw, wees voorzichtig en
vermoei u niet, ik bid u, smeeek ù.

Gudrun.

Hilde,
waarom toch deelt gij in mijn blijdschap niet?
en gij ook, meiden, deelt toch mijne vreugd.
Gij deelt zoo dikwijls in mijn treuren mede.

Hilde.

O lieve jongvrouw, wij zijn allen vreugdig,
te meer dat wij u voor den eersten keer,
sinds langen tijd, verheugd zien, die zoo dikwijls
getreurd hebt en geweend.

Gudrun.

Mijn dappre Herwig!
Maar hoort toch hoe zij juichend zegevieren.
Hou' zee! Hou' zee! mijn keizerlike vader!
Hou' zee! Hou' zee! mijn dappre lieve Herwig!
Hoe klopt mijn hert van vreugdig ongeduld -
Helaas - een stond vergetelheid - och arme!
Hoe grooter vreugd, hoe grooter bitterheid
daarna.

Hilde.

Welhoe, mijn jongvrouw, nog eens treuren?
en dat bij zulke zegepraal.

Gudrun.

O Herwig!

Komt Wate.

Wate .

Geschal, gejuich, een zegevierend leger
in optocht, blijde kreten door het kamp
van maagden en van krijgers! Viert, helaas!
maar haast u en viert dubbel; want het vieren
blijft soms niet medegaan.

Gudrun .

Wat wilt die grijzaard? -
Nog eens dat grimmig aanzicht dat mij gruwelt. -
Wat komt gij hier verrichten, oude raaf?

Wate .

Ja raaf, gij zegt het wel. Ik ben de raaf
die zwart en krassend stijgt in rooden morgen,
waneer de zonne zegevierend daagt
en eenen schoonen dag belooft.

Hilde .

Ha, grijzaard!
wat komt gij hier de jongvrouw stooren? Weg!
of ziet gij niet voor wie gij staat?

Gudrun .

Hij blijve;
hij brengt ons slechte maar, ik ben het zeker.
Nooit heeft hij andere maren mij gebracht.

Hilde .

Ik bid u, lieve jongvrouw, laat hem gaan.

Gudrun .

Ik wil hem hooren - zeg, gij ongeluksbode,
welk onheil kondigt gij ons aan?

Wate .

De straf
van hem die zijne zending heeft miskend,
die door de heerschezucht meêgesleept en al te wijde

begeerten, om nog landen bij te winnen
zijn eigen land, door hem bevrijd, verliet
en vreemden toevertrouwde - trouweloozen.

Hilde.

Wat wilt hij zeggen? O hij doet mij beven

Gudrun.

Ik vrees dat ik hem maar te wel versta!
Allectus...

De Bode.

Jongvrouw, zegevierend tiegt
Carausius Augustus Imperator
uw keizerlike vader, in het kamp.

Hilde.

Zwijg, oude, stoor dat zegevieren niet

Naderende stemmen.

Carausius Augustus Imperator!

Geschal.

Hilde.

Zie jongvrouw, zie, daar zijn zij. O hoe schittrend!
hoe prachtig rijdt uw vader aan het hoofd,
en nevens hem de jonge zeekoning.

Gudrun.

Wat is hij schoon - o Herwig! - arme Gudrun.

Wate.

De straf van hem die zijnen wikingseed
en trouw den wapenbroeder toegedronken
vergat om eene vrouw! die, liefdeweek,
zijn wapenmakers, zijnen wapenbroeder
alleen ten wilden krijge snellen liet
door vreemden aangevoerd en door verraders.

Komen Carausius, Herwig, soldaten.

De soldaten.

Carausius Augustus Imperator!

Gudrun, haren vader omhelzend.

Mijn keizerlike vader, hoe verblijdt mij
uw zegepraal.

Carausius.

Mijn minnelike dochter,
en mij verblijdt uw blijdschap en de blos
die wederom uw schoone wangen kleurt.

Gudrun.

Ik groet u, Herwig,... O dappre zeekoning
die mijnen lieven vader 't leven redde.

Herwig.

Ik groet u, keizerlike maagd.

Gudrun.

Helaas!
hoe koel die stem en niet een blik voor mij.

Carausius.

Soldaten viert in feest en blijde zangen
die zegepraal. De wijn schuime in de bekers
en spijs en alles weze feestelik.
De roof is rijk en zal ten grooten deele
besteed zijn in den welverdienden loon
van uwe tucht en wondre dapperheid.
Geen hoorngeschal zal voor den rooden morgen
der luide vreugd noch paal noch einde stellen;
maar dan roept u het schetterend klaroen
te wapen en voor ons Proetorium,
ten einde met gejuich en feestelik geldang
de dapperste te groeten uwer dappre scharen
die wij met eigen hand bekroonen willen.

Desoldaten.

Carausius Augustus Imperator!

Gudrun spreekt stil aan Carausius, naar Wate wijzend, die ter zijde staat.

Carausius.

Hoe, oude Wate, Heteling, gij hier?
En welke zijn die slechte maren?

Wate.

Koning,
Augustus voelt de bittere gevolgen
der missen die Carausius beging.
Spijts wijze raden toog Carausius
Britania met keurbenden bezetten,
en liet intusschentijd zijn Moerenland
en Boonen, zijne sterke vaderstede,
het bolwerk zijner macht, aan andren-
aan vreemdelingen - over. Daarom, koning,
verneemt Augustus heden deze maar:
de vijand houdt het sterke Boonen.

Carausius.

Goden!
een donderslag in reine lucht voorwaar,
mijn Boonen, Moerland's bolwerk! ingenomen?
verdelgd misschien?

Wate.

Neen, koning, den Romeinen
geleverd.

Car.

En Allectus? En zijn leger?

Wate.

Een mijl omtrent van hier ontscheepte heden
Allectus, de legatus, met zijn leger.

Gij moogt hem elken stond verwachten, koning.

Gudrun.

Hoe haatlik wordt mij meer en meer Allectus.

Gemurmel in de gelederen.

Wate.

Het is niet al, o koning.

Carausius.

Stilte! stilte!

Herwig.

Zie ginds: een stofwolk nadert langs de duinen
al weemlen en al schittren in de zon.

Het is Allectus met zijn leger, koning.

Carausius.

Hoe stil en stom dier legioenen tocht.

Wate aan Herwig.

Hetgene van zijn leger overblijft. -

O Herwig, o Carausius, bereidt u
verdunde rangen hier te zien helaas!
en plaatsen onvervuld.

Carausius.

Spreek, Wate, spreek,

Wate.

Aanschouw met eigen oogen, koning, zie,
daar zijn zij. Ondervraag Allectus, koning:
hier treedt hij voor den dag.

Komt Allectus met soldaten.

Allectus.

Augustus,
een mijl van hier vernamen wij alreeds
van uit uw kamp een zegevierend dondren
van stemmen en geschal. Het is, helaas!
nog treuriger waneer men bitter nieuws

te midden zegezangen melden komt.

Carausius in zijn eigen.

Mijn zoon ontbreekt.

Gudrun.

Mijn broeder zie ik niet,
ach Ortwin!

Herwig.

Ortwin? Horand? Mijne wikings?

Allectus.

Doch wille het uwe edelmoedigheid
vergeven, zoo een overwonnen dienaar
in 't glansend stralen uwer zegepraal
zijn nederlaag verbergen komt.

Carausius.

Legatus,
gij zegt het wel voorwaar. Veel beter had
een zegezing van uwe legioenen
met 't vierend zegezangen dezer benden
gepaard. Doch wees gerust. Wat 't noodlot stool
herwinnen moed en dubbele dapperheid
door eenen tegenslag geserd, gelijk de leeuw
dien 't bijten zijner wonde, onwederstaanbaar
en zegevierend op de jagers stuwt.
Maar zeg, waar is mijn zoon?

Gudrun.

Mijn broeder?

Herwig.

Zeg, Ortwin? Horand? Mijne Wikings?

Allectus.

Lacy!

Carausius. Gudrun.

Gedood?

Allectus.

Gevangen.

Herwig.

Ha! gij liegt, bij Raan!
de wikings vangt men niet.

Allectus.

En toch, o Herwig,
gevangen nam hen 's vijands overmacht,
gevangen voert hen eene sterke vloot
naar verre kusten.

Carausius.

O een zware slag!

Gudrun.

Ach Ortwin lief!

Herwig in zijn eigen.

En ik, en ik sta hier!
ik ben een niding, ben een lafaard. Twi!
Dat ik ooit deze vrouw zag, die
mij ontrouw miek, mijns wilden vaders naam
en mijnen naam onweerd.

Wate tot Herwig.

Het is uw straf
o wiking, die waneer uw wapenbroeders
ten oorlog togen, u door eene vrouw
liet kluistren aan dit strand.

Herwig.

O woede! o laat berouw
Ontsluiering, ontgoocheling! Mijn wikings
gevangen! Neen, het is onmogelijk.

Wate Stil.

Verraad, o Herwig, laf verraad - Bezie mij
dat wezen, en gij hebt die taal gehoord

een slang, ik zeg het u, die men mistrouwen
en gaslaan moet.

Herwig.

Verpletten wil ik haar.

Wate.

Ik bid u, wees voorzichtig. Zij is glad
en glibbert uit de grepe. Wees voorzichtig;
voorzichtig zijn, heeft ondervinding mij
geleerd en drift en haastig woord beteuglen.
Verwacht den stond. Wij pletten ze te zamen.
Gij weet nog alles niet en ik weet alles.
Verzoek Caurausius mij eenen stond
te willen hooren in zijn tent. U beiden
v eropenbaar ik dan het meesterstuk
van lafheid, loosheid, ontrouw en verraad.

Carausius.

Hoe stil en stom staan onze legioenen.
Een nederlaag vernielt een zegepraal. -
Het hoofd omhoog, schep moed. Caurausius,
gij zijt daar nog, gij, en het is genoeg:
betrouw voortaan op u - op u alleen. -
Soldaten gaat, en viert uw zegepraal. -
Soldaten gaat en viert ons zege mede -
Weest lustig en vermeldt luidruchtig dat
ons tucht en dapperheid Britania
bevrijd heeft door een zege, die, bij Mars!
voor meerdren roem en zege borge staat.
Zoohaast de rust uw krachten heeft verkwikt
wij tiegen, legioenen, van Britanie,
en helpen die van Noordergallia,
dien tegenslag op onzen vijand wreken,
en in de diepte zijner nederlaag.

zijn korte zege smooren. - Gaat, soldaten.
Tribunen, leidt de legioenen af.

Beide legers.

Carausius Augustus Imperator!

Allectus.

Augustus, gij zijt even edelmoedig
als dat gij groot en overheerlik zijt.
Hoe wel, hoe goed en grootsch ter zelve tijde
ontvangt gij eenen armen veldheer die
beschaamd en diep vernederd voor u staat
verslegen.

Wate in zijn eigen,

Toom uw onverduldig woeden,
o Wate, en stop uwe ooren eenen stond,
dat gij niet uitschiet bij die taal.

Allectus.

Ik ware
nogtans zóó geern uw weerdig kind gebleven,
Carausius Augustus.

Carausius.

Wees getroost,
Allectus, voor de tweede maal. Uw moed
en dapperheid herstellen, ben ik zeker,
wat onze zaak en uwe faam des mogen
geleden hebben. Wat beloften aangaat
slechts één woord heeft Carausius Augustus.
Zijn lieve dochter schonk hij den tribunus
die zijnen veldheer houwe trouw beloofde,
zijn dochter blijft hij den legatus schenken
die zijnen keizer trouwlik dient, Allectus.

Hij legt Gudruns hand in de hand van Allectus.

Gudrun in haar eigen met eenen blik op Herwig die zich afwendt.

Koel kijkt hij weg als Gudruns blik hem weeklaagt.

Herwig.

Ik min ze diep, verwijfde die ik ben.

Carausius.

Breng uwe bruid naar hare tente weder,
legatus. Rust dan wat, en dezen avond
beramen wij in mijne tent: vaarwel.

Wate in zijn eigen.

Maar in dien raad zal geen verraad meer zeetlen.

Allectus Carausius hand kussend.

Ontvang den groet uws nederigen knechts,
Augustus.

Carausius wenkt Herwig en Wate hem te volgen. Af met hen.

Hij heeft dezen ouden daar
gewenkt te volgen, en die oude heeft mij
met eenen grijns vlak in 't gezicht gekeken;
en zoo mij mijn geheugen niet bedriegt,
ik heb dien ouden in ons kamp gezien
te Boonen. Nalatig zijt gij, Allectus;
dien ouden mocht gij hier niet laten komen. -
Nu wat te laat is, is te laat: 't is waar,
mijn zaken moeten hier omtrent geschikt zijn,
en, peelt men ieverhands een langtong, en
verneemt men wat men niet te weten hoefde,
men weze toch voorzichtig met Allectus. -

Aan Gudrun.

O keizerlike maged, vond ik maar
bij u de goedheid en het medelijden
waarmede uw keizerlike heer en vader
mijn ongeluk verschoond heeft! maar eilaas!
nog steeds denzelfden strengen blik verneem ik

dien mij uw lieflike oogen onmêedoogend
steeds straalden, lacy! strenger zelfs nu ja.

Hij doet een teeken aan de jongvrouwen die hem met Gudrun alleen laten.

Doch ditmaal hebt gij recht ten minsten. Droevig
en diep vernederd staat een man voor u
dien eene felverbolgen godheid moet
vervolgen, dat hij zoo rampzalig is.
Verneedrend door een lieve bruid verstooten
wen harer hij toch min onweerdig was,
vol hoop en moed en vreugdig zelfbetrouwen
tiegt hij ten kampe om zegepralenvierend
terug te keeren, harer weerdiger: -
en door het noodlot wordt zijn moed bedrogen
en wreed verslegen moet hij wederkeeren,
der schoone bruid geheel en gansch onweerdig,
die strenger ook dan ooit met afkeer en
misprijzen hem verstoot.

Gudrun.

O heer legatus,
hoe kunt gij 't in uw herte vinden, mij
op deze wijs te martelen? misprijzen
zegt gij, verstooten! en gij klaagt uw lot,
en stelt mij hier als uwen rechter aan.
O bittere spot! Gij weet in uw geweten,
gij weet, die arme Gudrun heeft het recht niet
te verstooten, en - een temme bruid. -
zoo moet - en zal zij ook - u volgen.

Allectus.

Dwang dus
en anders niet?

Gudrun.

Uit dwang en anders niet.

Allectus.

Gij handelt wreed met iemand die u mint,
o Gudrun.

Gudrun.

Wreed, legatus? Hoe dan heet gij
de wijze waarop gij met Gudrun handelt?
gij weet dat ik een jongeling bemin
uit al de krachten mijner vrouweziel,
en doet ondanks mijn bidden en mijn smeeken
mij schandlik hertverscheurend, uwaarts dwingen.

Allectus.

Het is te zeggen, keizerlike maagd,
wij weten dat gij op een zeevond
in 't eenzaam dumsteren der noordzeeduinen
in eenen stond van jeugd, van... van begeestring
u naar het aangezicht eens vreemdlings wierpt...

Gudrun.

Hoe zijt gij niet beschaamd?

Allectus.

Wij weten dat;
maar tevens dat in zijn barbaarsch verstand
en onbeschaafde wildheid, uw beminde
genoeg begrip vond van natuurwet, en...
betaamlikheid, om u te laten voelen -
wat gij in uwen geestdrift hadt vergeten -
dat in den man de liefde moet ontstaan,
dat hij, de man, de vrouwe moet verzoeken -
en niet de vrouw den man - haar tergen en
bekoren, tot de minnaar winnaar wordt;
dat zij, de vrouw, die van de Goden schoonheid
en wonderlike toovermacht ontving,
haar macht moet oefenen, koningin zijn,

en ver van zelf slavin zich te verklaren,
 al moet zij ook zich wat bedwingen soms,
 voor hare voeten slaven dient te wachten,
 wie zij haar liefde als eene gunste junt;
 en dat - vergeet zij zulks in hare... haast -
 zij licht weleens haar toovermacht verliest.
 Want, welken bittren scherts en plagen
 hem deze wet ook soms te herden oplegt,
 toch wilt de man de vrouw op hare plaats zien
 en op de zijne, zich. - Nu, wel is waar,
 den onbeschaafden wilden wiking kwam het
 slechts weinig af der keizerlike maagd
 haar les te spellen, doch...

Gudrun.

Legatus, zwijg.

Nog nooit hebt gij mij van iets groots gesproken
 en edels, of 't verlaagde in uwen mond.
 Ha! dat is uw beschaafdheid gallier:
 de vrouwen heet gij koninginnen en
 als slaven wilt gij voor hen knielen. Spot.
 o bittre spot! De rol dier koningin
 is u onwilliglik ontsnapt, waneer gij
 den slaaf die knielt tot overwinnaar schiept.
 Wat spreekt gij mij van eerbied ook, legatus
 die tot dus ver de vrouw eerbiedigt dat
 gij deze hoont en scheldt die gij als de uwe
 wilt nemen?

Allectus knielend.

Ik u honen, schelden, Gudrun?
 ik die u smEEK, aanbid, en voor u kniel,
 ik wien een woord van u een wet zou wezen,
 al zond het mij ter dood. O wreede schoonheid!

Gudrun.

Sta op, legatus, en verlaag u niet;
 gij zijt reeds laag genoeg. Want niet alleen
 de vrouw verlaagt gij tot een nietig ding
 dat men bedriegt al knielend tot den stond
 dat men, den voet op haar, gebieden mag,
 maar ook den man ontadelt uw beschaving
 dien zij niet weerdig acht, als machtig wezen
 tot werkzaamheid en kloeke daad geschapen,
 gerust en vreedzaam zijner macht bewust,
 als minnend' hulp en steun te zijn aanroepen
 door 't wezen, dat alleen niet leven kan
 en zich zoo pijnlik onvolledig voelt,
 tot dat het minnen mag, en, offerend
 zich geven heel en gansch.

Allectus in zijn eigen.

De spreuk is oud
 in mijn geheugen; - doch deze meent het,
 voorwaar het wilde tortelduifken meent het -
 en schoon daarbij - o godlik - mocht ik - kon ik -
 o schoone Gudrun, wil het mij vergeven,
 indien ik eenen stond dat heerlijk oorbeeld
 van vrouw en man scheen te bespotten. Nooit
 nog mocht ik het in eene vrouwe lezen
 en tot nu toe geloofde ik er niet aan.
 Maar ja, waar is de man die zulken schat
 misachten, zulke liefde zou bespotten?
 Ha, Gudrun, heeft haar een barbaar miskend.
 geloof er leeft een man die wellust dronken
 die vrouw omarmen zoude en zalig leven
 in 't loonen zulker liefde, Gudrun!

Gudrun.

Gij?
o Goden, hij!

Allectus.

Gij zoudt mij achterstellen
bij eenen onbeschaafden wildeman
een woestaard, een barbaar, een wiking die
u dus misprijst, verwerpt.

Gudrun.

Een man, Allectus,
die voor geen vrouw zou knielen maar haar eeren,
die dapper is het weer in hand, Allectus,
en niet in woorden. O mijn dappere Herwig
mijn krijger, o mijn zeekoning, mijn leeuw! -
die zijne spraak noch draait en wendt noch tooit,
maar op wiens sprekend woord men mag betrouwen.
die zegt hetgeen hij denkt en voelt, Allectus,
en wat hij wilt, die niet de woorden zal
doen ronken als de luide krijgsbazuin,
waneer hij iemand houwe trouw belooft
maar die zijn keizer niet verraden zal,
Allectus.

Allectus.

Is het een beschuldiging?
Ik bid u, jongvrouw, wil uw woorden meten. -
Voorwaar zij hebben allen hier vandaag
het in den zin mij van getrouwigheid
te spreken, tot Carausius hij zelf.
Het wordt hoog tijd mijn zaken op te passen. -
Mijn jongvrouw, laat mij toe u te herinren
uw vader heeft zoeeven mij gelast
u tot uw tente weêr te brengen.

Gudrun.

Dank u,
legatus. Mijnen vader wenschte ik wel
een woord te zeggen en hij komt alhier.
U geef ik oorlof, heer legatus.

Allectus.

Jongvrouw,
ontvang den groet van uwen knecht. - Voorwaar
ik heb u voor de laatste maal gesmeekt
gesteven riet dat ik eens buigen wil!

Af.

Komt Carausius.

Gudrun.

Hoe diep in treurigheid verslonden en
hoe grootsch in zijne droefheid! - Vader.

Carausius.

Gudrun,
ik had nietwaar u naar uw tent gezonden?
want gij hoeft rust, mijn lievelike dochter.
Gij hebt u reeds te veel vermoeid vandaag.
Indien u wederom die ziekte greep,
indien ik u verliezen moest, u, Gudrun,
u mijnen troost - den eenigsten voorwaar -
o kind, lief kind, mijn eenig goed.

Gudrun op hem leunend en zijnen baard streelend.

Mijn vader
zoo groot, zoo goed. - Een traan! Gij weent, mijn vader,
gij zijt zeer diep bedroefd, nietwaar?

Carausius op haar kijkend, half in zijn eigen.

En peizen
dat zonder uwe ziekte gij de bruid
diens trouwelozen waart.

Gudrun.

Mijn vaders oogen
 zijn eindlik open. Dank den goeden Goden!
 Mijn lieve vader, zeg - verraad nietwaar?
 Hij - hij heeft u verraden.

Carausius.

Ja, verraad,
 mijn dochter, schandlik, laag, laf, godentergend.
 Die oude Wate heeft het mij bewezen.
 Mijn Ortwin en mijn dappre bondgenooten,
 de wikings, heeft hij den romeinen
 laf geleverd. Ha gemaklik heeft hij hen
 bedrogen die op geen verraden peisden,
 omdat zij zelve geen verraders zijn.
 Bedrogen, op het onverwachts besprongen,
 geleverd zonder wapens, vielen zij
 in 's vijands macht. Nu voert hen eene vloot
 ver over zee, o ver, naar 't oosten, naar
 de zwarte zee.

Gudrun.

Mijn broeder.

Carausius.

Mijne wikings.
 Dan heeft hij Boonen al met eens verlaten,
 en zegevierend trok Constantius
 het sterke bolwerk in van Moerenland,
 terwijl Allectus die verraden manschap
 verving door legioenen uit romeinen -
 hetgene men romeinen heet ten minsten,
 Westgothen Daciers, Alanen en
 Galloromeinen - samengesteld. Dat leger
 heeft hij hier nu met zich in 't kamp gevoerd,

en wien niet blind is slaat het edel ontwerp
in de oog!

Gudrun.

Mijn voorgevoel, mijn voorgevoel!
het heeft mij niet bedrogen.

Carausius.

Maar hij mist
indien hij zich bij middel dezer krijgsmacht,
al is zij ook veel sterker dan de mijne,
hier oproer zoekt te stoken.

Gudrun.

Oproer, oproer?
Zij zouden vechten in dit kamp? Uw leven
bedreigen? O maar Herwig is daar nog!

Carausius.

En ik mijn dochter. Dat die dwerg beproeve
den voet te lichten rond denwelken hij
zoolang gekropen heeft. Den tijd ten andren
kort ik hem af, en binnen korte stonden,
in tegenwoordigheid der beide legers,
ruk ik den laffen trouweloozen miter
de mom af, en verbrijzel hem, hem noemend
bij zijnen naam.

Gudrun.

O vader, stel u toch
aan geen gevaren bloot.

Carausius.

Gevaren dochter?
Gevaar moet naar des mans gestalte zijn:
den leeuw is eene kat geen vijand, noch
den reus een dwerg. Wees zonder vrees, verblijd u
mijn dochter, want u ook verlost dit nieuws

van eene kronkelslang die u bedreigde
door mijne blindheid.

Gudrun hem snikkend omarmend.

O mijn goede vader.

Carausius.

Toe, matig ook die vreugd, mijn lieve dochter,
want al te groote vreugd kan even schaden
als droefheid en verdriet. Het is de vreugd toch
die u dus snikken doet - nietwaar? - nietwaar?

Gudrun.

O lieve vader, die zoo goed zijt en
mij zoo bemint... Ik durf niet - kan niet - kan niet

Carausius.

Hebt gij mij iets te vragen, Gudrun? - Kijk dan
naar uwen vader op.

Gudrun.

Ik kan niet... durf niet...

Carausius.

Gij wilt niet spreken dus mijn lieve dochter?
zeg, wilt uw vader spreken in uw plaats?
of meent gij dat uw vader deze tranen en
dat snikken en verveerdheid niet verstaat
mijn kind? - Het is van Herwig dat gij woudet
mij spreken; zeg, nietwaar, het is van hem?
Welnu, mijn kind, des antwoordt u uw vader:
Het is een eedle jongeling en dapper,
kloekmoedig, onversaagd, getrouwig, hij.
Allectus ontrouw deed hem woedend opstaan
zijn sterke vuist verbrijzelde de tafel
En siddrend, spraakloos, op zijn lippen bijtend,
met eenen traan in de oog liep hij mijn tent uit.

Gudrun kijkt op, terwijl Carausius dit vertelt, maar zoodra hij naar haar kijkt verbergt zij op nieuw haar aangezicht of zijne borst.

Ja dapper en getrouw - een man - een koning -
 Uw hert had wel gekozen, mijne dochter,
 en ja, uw vader ook bewondert en bemint
 den zeekoning en wenscht niets beter
 dan hem zijn zoon te mogen heeten, en
 zijn hand in de uwe leggend, u te mogen
 bij Wrika en bij alle Goden zegnen.

Gudrun.

O vader, lieve vader, gij zijt goed,
 zoo goed als dat gij groot en machtig zijt -
 Zoo hij maar wilde, hij! Indien hij mij
 beminde lijk ik hem bemin!

Carausius.

Hij mint u,
 mijn dochter, ja hij mint u, maar hij zweeg
 gelijk een eedle wiking dat hij is,
 omdat gij eenen andren waart verloofd.

Gudrun.

Hij mint mij, mint mij! Onverwacht geluk!
 hoe zalig overstroomt gij mijnen boezem!
 Hij mint u, Gudrun, hij, uw dappre wiking!
 O vader spreek hem.

Carausius.

Dezen avond nog,
 doch rusten moet gij nu mijn lieve schoone;
 ik breng u naar uw tent.

Gudrun.

O zaligheid!
 Ik ben genezen, vader, godlik zalig!

begeesterd, opgetogen! - Hij bemint mij!

Af op Carausius leunend.

Komen Herwig en Wate.

Herwig.

Zeg wat gij wilt: het is gezegd en blijft
gezegd: ik heb mijn woord en eed miskend,
mijn wapenbroeder, mijne wapen makkers
verlaten om de min van eene vrouw,
gij hebt het zelf gezegd. Ik heb ze laten
verraden, leveren, gevangen nemen
en voeren naar des werelds palen, ver
in 't oosten naar de zwarte zee. Mijn schuld
is het, mijn schuld! Want ware ik daar geweest -
ha ja, men hadde ons wel verraden en
geleverd, maar gevangen, dat niet, neen.
Het is mijn schuld. Ik wil ze wedervinden,
ze zoeken toch en vind ik hen niet meer,
verzwelge mij de zee, 'k wil varen, varen
der zee getrouwig blijven tot der dood,
die vrouwe, vrouwe vluchten die mij niding miek,
en trouweloos.

Wate.

Een loffelik bestaan,
een eedle boet den trouwen wiking weerd;
maar hier kunt gij ter wrake medehelpen
van deze die verraden wierden, ja
hier mocht men soms uw hulp en arm behoeven;
'k betrouw Allectus niet. Het broedt hier iets.
Hier is hij machtiger dan men zou denken.
Zijn leger overtreft des konings leger;
de legioenen van Carausius
zijn heel en gansch Romeinsch; de Moerings en

de Saksen heeft Allectus meêgevoerd
naar Boonen. Neen des ben ik niet gerust.
Hier mocht men kortlings uw vertrek beklagen.

Herwig.

Men klage wat men wil. Hier blijf ik niet,
hier blijf ik geen en ston d meer. Die vier wikings
met mij gebleven hier heb ik verwittigd.
Zij reeden onze snekke en wij vertrekken...
Och zie, ik moet. Die vrouw, die vrouw ik wil
ze niet meer zien, noch hare tranen, noch
haar stem vernemen die mij smerten zouden
en martlen. Ach ik min haar, min haar ook
indien zij mij bemint. - Het is besloten
ik wil ze niet meer zien, ik mag niet, neen!
nog dieper zou haar beeld zich in mij prenten
en mij vervolgen overal, mij serrend
en plagend. Wate, gun mij eenen dienst:
ga, zeg haar dat ik ze bemin, o doodlik!
maar dat de plicht mij dwingt, dat zij mij moet
vergeten. Ga wensch haar vaarwel voor mij.
Gij ook vaarwel. Daar komt Carausius
ik wensch hem ook vaarwel. - Vaarwel o Wate.

Wate.

Vaarwel, vaarwel, gij eedie zeekoning.

Herwig.

Och kon ik maar van hier en weg van haar
in zee in volle zee. Het smacht mij hier;
mij brandt de koorts door 't hoofd en door mijne adren.

Komt Carausius.

Carausius mijn eedle bondgenoot,
ik heb u iets te zeggen dat mij smert
en u ook smerten zal, maar geene krachten

van Goden noch van menschen zullen mij
in mijnen wil doen weiflen. Ik vertrek
Carausius, ik ga mijn wikings zoeken
mijn broeder, mijnen wapenbroeder Ortwin,
dien ik verloren heb door eigen schuld,
verraden moet ik zeggen. Mijne snekke
danst op de blauwe baren reeds. Vaarwel.

Carausius.

Vertrekken, en het is besloten zegt gij?
Welnu het woord des mans geldt eenen eed,
ik zal niet pogen u te wederhouden,
maar haddet gij u niet uw woord gegeven
ik hadde u willen zeggen, Herwig, dat
uw afscheid iemand pijnigt die
u mint en u bewondert en verhoopte
u binnen kort zijn kind te mogen noemen:
dat uw vertrek en wegzijn ook misschien
ja iemand dooden zal van onverwachte,
o ja zeer onverwachte, zeer ontijdige
en bliksemende droefheid.

Herwig.

Zwijg, zwijg, zwijg!
maak mij niet zinneloos, ik bid u, smeeek u;
mijn hert verscheurt.

Carausius in hevige ontroering.

En zij is ziek, o Herwig,
en ja, gij weet misschien waarom zij ziek is.

Herwig.

O zwijg, o zwijg. Want ik bemin ze;
haar liefde miek mij, wiking, zeekoning,
een trouwelooze wapenbroeder, eenen...

Komen 4 wikings.

o ja een lafaard. - Daar zijn mijne wikings.
Vaarwel, vaarwel, mijn dappre bondgenoot.

Carausius.

Voor altijd? brengt gij mij uw wikings niet
en mijnen zoon weêrom?

Herwig.

Carausius,
wat men niet zeker is belooft men niet;
vaarwel.

Carausius.

En zult gij niet wat toeven om
te aanschouwen hoe Carausius verraders
en trouweloozen straft.

Herwig.

Ik mag niet, kan niet;
die grond hier brandt mij onder mijne voeten.
De snekke ligt gereed, wij zeilen af. Vaarwel,
vaarwel Carausius.

Carausius.

Vaarwel. O Herwig!

In zijn eigen.

O noodlot! Slag op slag in eenen dag
die met een feestgezing begon en zegevieren. -
Het hoofd omhoog, wees man en keizer, wees
Carausius. -

Af.

Herwig.

Gereed?

1^e wiking.

Gereed.

Herwig.

Wij gaan.
Wij gaan. - Neen gaat. Ik volge u. - Liefde, liefde;

hoe diep in lijf en ziel hebt gij uw banden
geankerd. O ik voel het scheuren hier.
Vertrekken - vluchten - en voor altijd - en
haar nooit meer nooit meer wederzien - o Gudrun!
O godlik wezen dat op mij lacht, zalig
met eenen blik van mij. O zoete stem
die mij zoo tederlik haar liefde kloeg.
O blik die sprak wen hare tong niet mocht!
en tot in 't diepste mijner ziele peilde,
onschuldig, teder, lijdend, doodlik lievend.
O hert dat ik zoo dikwijls heb doorvliemd
en nu verscheuren ga. -

O Gudrun, Gudrun!

Verscheuren ja, misschien ja dooden. Noodlot,
o menschenzielenrijtend noodlot,
ik vloek u dat gij mij een wiking schiept.
Haar dooden! Ik moet weg - of blijf hier. Ach!
hier blijven? Wilde ik, ik ben meester, en
het is nog tijd. O schriklik worstelen,
waneer twee willen om een ziele strijden!
wilder dan waneer de Bersekir
twee dolle scharen op elkander plettert.
De tedre vrouw - de trouwe wapenbroeder,
de zoete liefde - stormen en gevechten,
de wedermin - de trouw aan 't niannenwoord....
O trouw, o trouw, gij grootheid van den man!
Het zweerd, de houwe trouw, geheel de wiking!
O trouw, gij zegeviert, maar bloedig is
de zege, - en vlucht in zulke zegepraal
of vrees den wederkeer. Vlucht blind en doof,
o Herwig, dol en zonder heugenissen!

Hij wilt vluchten. Gudrun staat voor hem met roodgeweende oogen.

Herwig.
O Goden!

Gudrun.
Herwig.

Herwig.
Zwijg.

Gudrun.
Ik zwijg.

Herwig.
Vaarwel.

Gudrun.
Ik kan niet spreken - het versmacht mij iets -
vaarwel.

Herwig.
Een laatste maal - voor altijd - kom!

Gudrun in sijne armen.
Dewijl gij nog zoo goed wilt zijn voor mij.

Zy trekt zijn sweerd uit en biedt het hem met 't scherpe naar heur hert gericht.

Neem, hier.

Zij toont haar hert.

Herwig.
Wat wilt gij?

Gudrun.
't Ware korter, en
gij doodt mij reeds zoolang nu.

Herwig met eenen ijzeliken schruwel.
Ho! *Hij vlucht.*

Gudrun nederstortend.
Gedaan.

Komt Hilde, dan meiden.

Hilde.
Ter hulp, ter hulp! Mijn jongvrouw! lieve jongvrouw!

Maagden en soldaten.

Ei hulp, Wat is er? - Zie de jongvrouw! - kwalik!

Carausius.

Ik heb het wel gevreesd - mijn kind, mijn Gudrun.

Laat af - zij leeft nog - Goden, welk een dag!

Laat af - ik draag haar zelf - maakt plaats, maakt plaats.

Hij draagt ze weg. De andere volgen allengskens - komen Allectus en Fabianus.

Allectus.

Wat is er? Wat gebeurt er?

1^e soldaat.

's Keizers dochter
lag kwalik hier, legatus.

Allectus.

Hoe zoo?
waarom?

1^e soldaat.

Ik weet niet heer legatus. - Zeg,
weet gij hoe 's keizers dochter hier bezwijmde?

2^e soldaat.

Het schijnt de jonge zeekoning is weg,
zoo al met eens te schepe weg.

Allectus.

Fortuna,
ik offerde u, zoo ik aan u geloofde
ten minsten eenen stier. Zeg, Fabianus
wat zegt gij daarvan? de eenigste die nog
in onzen weg liep.

Fabianus.

Heer, de Goden zijn
met u.

Allectus.

Van waar u die godvruchtigheid?
'k aanzag u als geleerd, fatsoenlik man,
die zijne scholen had gedaan.

Fabianus.

Uw heerschap
moet mij verstaan. Ik sprak, bij wijs van spreken.

Allectus.

Nu, goed. Gij zegdet dus ons legioenen
van Boonen zijn steeds welgesteld.

Fabianus.

Een woord
en allen roepen lijk uit eenen mond
'Allectus steeds Augustus!' maar vergeet niet...
de beste deugd eens keizers is voor hen
het mild zijn met zijn keurbenden.

Allectus.

Van zelfs. -
En zijt gij zeker van hetgeen gij meldt?

Fabianus.

Zoo zeker als dat ik hier voor u sta
en uwe rechter hand ben. 'K zeg u meer:
geen enkel twijfelt of zij zijn hier slechts
gekomen om u keizer uit te roepen
van Moerland en Britania.

Allectus.

Dat is
zeer braaf van hunnen wege

Fabianus.

Zeg: behendig
van mijnen wege, heerschap, uwen trouwen
en ijverigen dienaar.

Allectus.

Ja dat weet ik.

in zijn eigen

Ik diende derwijs ook Carausius
 en even trouw. - Hoor Koezo Fabianus:
 Omstandigheden mochten weleens maken
 dat wij ons werk niet langer meer verzetten.
 Ik zou mij grootelijks bedriegen of
 Carausius is onderricht. Zoo kan
 het elken stond te wagen zijn. Welnu
 indien het lukt naar mijne - onze geerten,
 sloop daadlik in naar Moerland, naar mijn villa,
 den ouden burg in lustverblijf herschepen,
 waar, wijl wij in het sterke Boonen lagen,
 gij uit Lugdunum, Claudia mijn moeder
 en Gallia mijn zuster hebt gevoerd.
 Ga meld der fiere Claudia haar zoon
 is keizer van Britania en Moerland,
 en zal, zoo haast zijn zaken hier geschikt zijn,
 naar Moerland inschepen en eenige dagen
 de villa tot zijn keizerlik verblijf
 verkiezen, vooraleer het sterke Boonen
 het bolwerk zijner macht te gaan herwinnen.
 Hij zal der moeder eene schoone dochter,
 der zuster eene lieve zuster brengen
 en Moerland een godin tot keizerin.
 Gij voegt erbij indien gij wilt: ter konde
 dier blijdschap zond hij Koezo Fabianus
 zijn vriend, zijn trouwe dienaar, zijn legatus.

Fabianus.

Ontvang den blijden dank, Augustus, van

dien trouwsten dienaar uwer keizerschap.

Allectus.

Gij gaat te zeer voorwaar.

Fabianus in zijn eigen.

Wie gaf het voorbeeld?

Mijn vurig wenschen loopt de tijden voor.

Allectus.

Ga mengel u wat onder onze benden,
en hoor, en zie, en waak, en wees gereed,
want elken stond kan het te doen zijn. Ga
en zend mij aanstonds Geiserik.

Fabianus.

Ik groet u.

Allectus.

Ik heb waneer ik alles inga dezen
getrouwen dienaar nog al veel gezegd.
Wanneer men dus gesproken heeft, Allectus,
dan mag men zich op de overzijde denken
des Rubikons en 't lot geworpen achten.
Het is geworpen ook weêr dat ik wil
of niet. En alles grondig ingezien
is het wel ik die 't lot geworpen heb?
of is 't Carausius hij zelf en alles
wat ik sinds mijne toekomst hier bespeur?
Het schijnt men leest mijn ontwerp in mijne oogen
in mijnen stap, in alle mijn gebaren;
en spreekt mij iemand aan, als een verwijt,
als een beschuldiging, 'k zei bijna als
een vonnis klinkt mij 't woord 'getrouwheid' tegen.
O ja genoeg is 't lot geworpen en
door mij niet. Men vermoedt zoo men niet weet
en als een man gelijk Carausius

vermoedt... hij zal bij geen vermoeden blijven,
 maar willen weten, en wat zulk een wilt,
 geschiedt. - Geworpen is het lot, misschien
 beslist reeds, ja; want alles ingezien
 hier sta ik toch zoodanig zeker niet,
 en 't mag wellicht ietwat vermetel heeten
 het rooven van eens keizers kroon te komen
 beramen in zijn eigen kamp, te midden
 zijn benden, die een versch behaalde zege
 nog trouwer dan te voren hem verbindt.
 Allectus ja, de kans is dubbel en
 gij waagt, gij waagt. En niet alleen de kroon
 maar lijf en leven staan hier op het spel.
 Niet zeer voorzichtig hebt gij u gewaagd,
 Allectus, in zijn krocht den leeuw te komen
 bevechten, als gij hem den pijl van ver
 van in de donkre struiken zenden kondet,
 en hem daarbij den klauw gekitteld hebben
 al sluiken in zijn hol! Hij is ontwaakt,
 hij glarieoogt, Allectus, en vergeefs
 zoudt gij te ontsnappen pogen. Lijf om lijf
 is hier de strijd. Hoe meer ik alles inga,
 hoe minder ik gerust rondom mij zie. -
 Ha! zijt gij daar mijn goede Geiserik?
 Wel zeg, wat nieuws?

Geiserik.

De zeekoning is weg,
 in volle zee reeds, wanhopig, verwoed:
 ik was erbij. Hij zwaaide 't zweerd en houwde
 den kabel zijner snekke af, lijk men had
 gezegd hij klieft een vijandliken schedel,
 en nam dan zelf een riem en roeide, roeide

als of hem Loki had bezeten.

Allectus.

Goed;

maar nieuws van onze zaken was mijn meening.
Hoe staat het in de legerbenden van
Carausius?

Geiserik.

Men zegeviert luidruchtig,
men boft en stoft, verheft Carausius
tot in de wolken.

Allectus.

Zoo!

Geiserik.

Dat spreekt van zelfs,
na eene zege.

Allectus.

Bijgevolg indien men -
slechts een veronderstelling, Geiserik -
indien men al met eens vernam Allectus
wordt door zijn benden uitgeroepen als
Augustus?

Geiserik.

Slecht gekozen oogenblik
ik zeg het u voorwaar.

Allectus.

Wie spreekt daarvan?

Slechts een veronderstelling zegde ik u.
Ik zeg niet dat, indien... maar lijk gij zegt,
het oogenblik is slecht gekozen ja. -
Doch, ziet ge wel, het mocht wel eens gebeuren...
Omstandigheden hangen soms weleens
van onzen wil niet af, en dringen, dwingen...

Soms woude men verzetten en de zaken
gerust in hunne stede en orde laten,
maar zonder dat men zelfs een teeken doe,
ja tegen onzen wil, beweegt het soms,
en waagt, en vliegt in war en dwingt te handlen.

Geiserik.

'K versta. Gij vreest dat men de zaak vermoede.

Allectus.

Wat dunkt u des?

Geiserik.

Dat's niet onmogelik.

Allectus.

En waar' het zoo?

Geiserik.

Dan moet men het wel wagen,
gij komt het zelf te zeggen.

Allectus.

En de kans?

Geiserik.

Is ongetwijfeld tweederlei. Hij heeft
de geestdrift zijner benden.

Allectus.

Het is veel.

Geiserik.

De geestdrift? Bendengeestdrift? Stroovuur, rook!
draait met den wind. - Gij hebt de meerderheid
der benden en den rijkdom. - Dit is veel.

Allectus.

En mag ik steeds op uwen dienst betrouwen?

Geiserik.

Ik heb het u reeds meer dan eens gezegd:
zoolang gij mij rechtveerdig loonen zult,

en biedt mij iemand meer, ik zal u altijd
verwittigen. Gij ziet het, ik doe eerlik.

Allectus.

Hij spreekt zijn hert rechtuit ten minste, deze. -
Bij Mars! Carausius! Onmogelijk
te wijken! - Hij weet alles ja, - ik lees het
in zijnen blik. - Het spel begint. - Het is
begonnen reeds. Mijn trouwe Geiserik
het is de stond; ik had het wel voorzien.
Ga, haast u, weert u, liegt desnoods, doe alles
wat mogelijk is. - Indien wij zegevieren
u loont mijn dank mijn keizerlike dank.

Geiserik af. Komt Carausius.

Augustus, wees gegroet - Zijn strenge blik
peilt vorschend tot in 't diepste mijner ziel.

Carausius.

Legatus, ik vermeen gij deedt u straks,
door eenen onzer mannen, onze zege
verhalen.

Allectus.

Ja, Augustus, en voorwaar
het is een groote schitterende zege.
Men was mij juist aan het vertellen hoe
uw leger, heel en gansch door geestdrift en
bewondering meêgesleept, uw groote daden
en wijs beleid tot in de wolken heft.

Carausius.

Het spijt mij dat mijn tegenwoordigheid
u een verhaal doet onderbreken, welk
uw trouwe ziel en toegenegenheid
zoo zeer verheugen moest.

Allectus.

Geen lang verhalen
 noch lang beschrijven hoeft men om een driftig
 bewondren te begrijpen dat men deelt.

Carausius.

Ha! moet ik langer mijne ziel bedwingen
 en langer wachten nog dat kruipdier met
 den voet te pletten? Is hij het wel weerd
 dat men twee legers bij zijn vonnis roepe? -
 Gij spreekt van geestdriftig bewonderen,
 legatus, doch het is zoo algemeen niet
 als uw genegenheid het wenscht misschien.

Allectus.

Augustus, gij maakt mij nieuwsgierig.

Carausius.

Ja,
 er is in 't leger, in dit kamp, een man
 die dit bewonderen zoo weinig deelt,
 dat hij een andren in mijn plaats zou willen.

Allectus.

En in uw plaats hij woude - wien?

Carausius.

Zijn-zelven.

Allectus.

Die man moet hooge geerten hebben, keizer,
 hij is waarschijnlijk ook van hoogen rang.

Carausius.

Hij is legatus, mijn legatus.

Allectus.

Scheurt,
 o aarde, en zwelg mij in. Ik weet niet meer
 hoe kijken noch hoe mij gehouden. Stralend

slaat mij het vonnis uit zijne oogen neder.

Carausius.

Die man, Allectus, moet tot zulk ontwerp
een groot gedacht zich vormen van zijn eigen.

Allectus.

Wie weet? Misschien - bedriegt hij zich ook niet.

Carausius.

Daarin bedriegt gij u, mijn trouwe Allectus.
Het is een man van niet, een dwerg, een vleier,
die tot zijn hoogen rang gekropen is
op handen en op voeten, - niet gestegen. -
Hij is de zoon eens vrijgemaakten slaafs
uit Gallia, zoo ik mij niet bedrieg,
die vrijgemaakt naar Rome toog en daar
verrijkte met het eerlik ambt te oefnen
van keizerlike spieder of delator,
een tijd de weeldigste en de meest befaamde
der roomsche geldverkwisters was, maar eindelijk
op zekeren nacht, zijn schuldeischers ontvluchtend,
van armoe weêr in Galliâ kwam wonen
op eene kleine villa te Lugdunum,
met eene zeeke Claudia van grooten huize,
befaamd als hij en even uitgekwest,
en zijn twee kinderen, waar de oudste van,
een zoon, soldaat wierd in de keurbenden
van Galliâ. Waneer Maximianus
mij tot legatus schiep, en mij gelastte
een leger uit te rusten en de krijg
te voeren met de wikings, die de kusten
van Gallië plunderden en van Britanie,
verliet hij zijne bende en bood zich aan
te Boonen voor mijn leger. 'k Nam hem aan,

uit deernis met den staat waarin hij toekwam,
al geerde ik wenig Gallen of Romeinen.
Hij bleef in 't leger en hij wierd tribunus,
o niet dat hij bijzonder goed soldaat was,
maar, - wie bedriegt zich nooit en oordeelt slecht? -
ik dacht hem mij genegen en ik hoefde
getrouwe mannen rondom mij te hebben.
Want dan reeds droeg ik 't ontwerp in het hoofd
waar ik mij machtig toe gevoelde, Allectus.
Hij was tribunus dus en diende mij;
hij was het ja dien ik op 't eind gelastte
den keurbenden het langverwachte teeken
te geven dat ik Keizer wilde zijn.
Ik zeg het u, ik waande hem getrouwig.
Zoo wierd hij mijn legatus, schier mijn kind.
Mijn dankbaarheid voor zijn gewaande trouwe
belette mij zijn nietigheid te zien,
en deed mij menig falen verontschuldigen.
Ja hem vertrouwde ik 't sterke Boonen toe,
het bolwerk mijner macht, en wen hij kwam,
verslegen, met een valschen traan in de oogen,
mij melden dat de vijand Boonen hield,
gevoelde ik 't medelijden evenals
het diep verdriet om mijn verloren Boonen,
en ik vertroostte hem en hiet hem voort
mijn kind. Ik was verblind, bedrogen, maar
waneer men mij zijn laf verraad vertelde,
wen ik vernam hoe 't sterke Boonen viel,
dan rukte mij de toorn den blinddoek af,
het weêrlichtte in den nacht, en ik begreep
en zag ter zelve tijd zijne ongetrouwheid,
zijn laf verraad, zijn lage ondankbaarheid,

zijne inzichten en zijne nietigheid.

Allectus.

'k Geloof ik ben hier aan den grond genageld.

Carausius.

Dit haddet gij geweten, haddet gij
den man gekend, Allectus, en gemeten.
Maar nu dat ik den man u leerde kennen,
Allectus, zeg, en geef mij wijzen raad.
Wat zoude ik doen? Eerst was ik van gedacht
die trouwelooze ondankbaarheid te ontmommen
in beider legers tegenwoordigheid;
maar dan heb gedacht het ware toch
dien nieting boven zijne weerde plegen,
zijn vonnis voor twee legers uit te spreken.
Indien ik hem alleen deed voor mij komen,
alleen daar staan voor mij, en, zonder woede
die hij niet weerd is, hem voor alle straf
zijn zelven deed bezien, zijn nietigheid,
opdat hij krimpensd kruipe in zijne schaamte,
en dat ik hem met mijn misprijzen plette,
gelijk men zonder zijn gemoed te stooren
al stappend, met den voet een kruipdier plet?

Allectus met getogen zweerd hem verraads bespringend.

Er is een kruipdier dat kan bijten!

Carausius hem het zweerd uit de hand rukkend.

Maar
het ligt te laag. - Tribunus!

Allectus.

Lijf om lijf!

Af.

De tribunus.

Augustus.

Carausius.

Doe Allectus, den legatus
op staanden voet in hechnis nemen. Ga,
tribunus! Doe ook straks versaa'mling blazen
voor ons proetorium

Detribunus.

Voor beide legers?

Carausius.

Voor beide legers. Ga. - Wat is dat nu?

De tribunus.

Men is het teeken aan het blazen reeds.

Carausius.

Allectus zelf bespaarde u eene moeite.
Tribunus, ga, en houd hem aanstonds aan.
'k Wou zien met welk gezicht dat kruipend dier nu
voor het proetorium op onze legers staart,
en, al die bliken van soldaten op
zijn eerloos en gebrandmerkt voorhoofd ziet
gericht staan. 'k Wou de woorden hooren waar
Allectus meê zijn schande zoekt te dekken
voor legioenen die hem kennen moeten. -
Ik meen het moet gedaan zijn en ik mag
verschijnen

Stemmen in het kamp.

Steeds Augustus! Steeds Augustus!

Carausius.

Bij alle Goden! Heb ik wel verstaan?
Men roept hem keizer uit! Augustus! Hem!
Ha! En wat doen mijn keurbenden, de mijne,
die mijne zege waren aan het vieren?
't Wordt tijd dat men Carausius daar zie.

Stemmen in groter getal.

Allectus steeds Augustus! Steeds Augustus!

Wate.

Verraad! verraad! En alles is verloren.
Blijf weg van ginter! Vlucht, Carausius!
zij roepen hem tot keizer uit - Allectus!
Ik heb het wel gevreesd.

Carausius.

Wat doet mijn leger?

Wate.

Een deel schreeuwt mede, want hij heeft
hun geld gestrooid en is er aan 't beloven.
Een deel loopt gansch versted waar hier waar daar,
maar 't is de minderheid. Hij zegepraalt.
Verraders! Wikings, Moerings, wilde Herwig,
o waart gij hier nu? Moerland! Moerland!
Wij zijn verslegen

Carausius.

Ha dat blijft te zien

Wate.

Waar wilt gij heên?

Carausius.

Dat keizerspook ontmommen
en dezen keizer daar voor mij doen kruipen.

Wate.

Een leger staat rond hem

Carausius.

Ik wil 't beschamen
van zijnen keizer.

Wate.

O het zijn geen wikings,
geen Saksen. Deze benden zijn gekocht,

Carausius.

Carausius.

Laat door ik wil het.

Wate.

Vlucht!

Daar zijn zij! hoor!

Carausius.

Hun was het ook te komen.

Naderende stemmen.

Allectus steeds Augustus! Steeds Augustus!

Komen al den eenen kant eenige soldaten, die gansch versted zich achter Carausius scharen; al den anderen komen Allectus, Fabianus, Geiserik, soldaten.

Allectus.

Carausius de stem der legioenen
komt mij tot keizer uit te roepen. Dus
beveel ik u, in hunnen naam, dien staf
en keizerlike kroon voor mijne voeten...

Carausius.

Soldaten! 'k heb zooeven het bevel
gegeven dezen man te kerkeren.

De soldaten rond Allectus.

Allectus steeds Augustus! Steeds Augustus!

De soldaten rond Carausius.

Carausius Augustus Imperator!

Men dreigt met de zweerden.

Soldaten bergt die zweerden en aanhoort mij.
De legioenen kiezen hunne keizers,
gij hebt dat recht, gij zijt de kracht des lands,
gij zijt het land: uw keur zal ik aanveerden.
Kies tusschen mij, Carausius, en hem.
Soldaten, ik ben een soldaat geboren,

heb als soldaat geleefd; gij weet het, of
 een deel van u kan mij getuigenis geven;
 nog nooit heb ik te lande noch ter zee
 den vijand mijnen rug getoond, nog nooit.
 Is 't waar of niet, gij die mij kent, soldaten?

Eenige soldaten.

Carausius Augustus Imperator!

Carausius.

Mijn benden riepen mij tot keizer uit
 en ik aanveerde keizerskroon en staf,
 en weêr in hand, aan 't hoofd van mijn getrouwen,
 heb ik mijn keizerrijk verdedigd en
 die keizers die het mij betwisten wilden,
 al was mijn recht het hunne, 't hunne 't mijne,
 gedwongen mijner legioenen stem
 te kennen en als hooge wet te aan veerden.

Diepe stilte. Allen horken overmeesterd.

Drie keizers kenden eenen tijd elkander.
 Zij vonden goed de vrede te verbreken.
 Ik trok hun met mijn benden te gemoet,
 en dezen morgen kwamen wij te samen
 terug en vierden eene zegepraal, -
 gij hoordet allen 't zegevierend schallen, -
 die deze kust van vijanden verlostte;

Allectits spreekt stil met Geiserik die zich tusschen de benden mengelt.

en 't is te midden van dat zegevieren
 dat deze daar zich tegen mij komt stellen.
 Hij! Kent gij hem soldaten? Leert hem kennen,
 indien die houding u dat wezen niet
 genoeg verraadt. Soldaten, 't zijn twee namen
 die een soldaat niet dragen kan of wel
 hem brandt een dubbel schandmerk op het voorhoofd

dat hij des wapenmakers oog ontrekt.
 Wie uwer wou dat men hem lafaard noeme?
 Wie uwer zou verrader willen zijn?

Men wijkt onvrijwillig van Allectus af.

Welnu, soldaten deze daar voor mij...

Geiserik, Carausius al achter door stekend woarna hij sich te midden Allectus soldaten werpt.

Hij lastert onzen keizer.

Carausius stervend neder stortend.

Deze daad
 spreekt in mijn plaats soldaten.

Wate

Dood! Vermoord!
 O wanhoop!

Soldaten.

Wreekt den keizer! Wreekt den keizer!

Fabianus.

Allectus steeds Augustus! Steeds Augustus!

Carausias soldaten laten ontmoedigd de armen vallen.

Allectus.

Hij is gevallen ja, daar ligt hij. Eindelijk
 ontsnapt mij de opgehouden adem vrij.
 Daar ligt hij ja en roert niet meer. De dood
 heeft mij van hem verlost. Hij was mij ook
 te groot. - Soldaten hij miskende uw recht,
 hij lasterde uwen keizer, lasterde u
 in den persoon van dezen dien gij koost.
 Met volle recht heeft hem de straf getroffen. -
 Hoe stil en stom zij mij in de oogen staren! -
 Soldaten gaat en viert den blijden dag
 en uwen nieuwen keizer. Uw tribunen
 verdeelen u bin korte stonden wat

u zijnen dank ten beste zal bewijzen.

Desoldaten.

Allectus steeds Augustus! Steeds Augustus!

Allectus.

Het staat u ook voor laatren dank nog borg
waneer de zege ons hier verrijken zal
met kosteliken roof. Zoohaast wij immers
Britanie rondom met getrouwe benden
omgeven zullen, hebben en bezet
dan zeilen wij naar moerland af, verjagen
Constantius het Moer- en boschland uit
herwinnen ons het sterke Boonen...

Komt Gudrun.

Gudrun zich op het lijk werpend.

Vader!

Vermoord, vermoord! O jammerlike Gudrun!
In welke klauwen valt gij zonder weer!
Ik meende dat ik in den grond des afgronds
gestort lag van rampzaligheid en wanhoop!
O vader, vader, mij aldus verlaten!
Wat peisdet gij? Vernietig mij, o wanhoop!

Zij valt als levenloos op het lijk.

Allectus.

Het rilt in mij een onbekende gruwel
bij 't wanhopig en hertverscheurend klagen
dier goddelike maagd. - Soldaten gaat. -
Hoor Geiserik. Wat met dat volk gedaan?

Fabianus leidt Allectus soldaten af. Hij wijst naar de soldaten al den aderen kant gebleven.

Geiserik.

Ware ik in uwe plaats, ik deed hun melden
Augustus, dat men hun eene ure gunt

om zich met mijne benden te vervoegen
of wel het leger te verlaten.

Allectus.

En
wat zullen zij besluiten, meent gij?

Geiserik.

Blijven.
Wie zou hen anderszins betalen?

Allectus.

Ga,
en doe alzoo.

Geiserik.

Daar ga ik niet alleen.

Allectus.

Zoo kies u wachten. Stel ook eene wacht
in 't ronde hier. Men moet voorzichtig zijn.

Geiserik in zijn eigen.

Carausius kon eene lijfwacht missen. -
Decurio, breng uwe manschap hier.

Komt een Decurio met soldaten.

Geiserik stapt aan hum hoofd en leid t de overgeblevene soldaten weg.

Allectus.

Hoe onbeweeglik ligt zij daar te snikken?

Wate.

Mag ik mijne oog gelooven? Is het mogelijk?
O noodlot, noodlot! 't is uw meesterstuk.
Des morgens roem en zege en dageraad
aan Moerlands kim. Des avonds eene maagd
die op een edel lijk te snikken ligt,
een ouderling door wanhoop neêrgeplet;
Carausius, een wereld stort met u!

Allectus.

Wat doet gij hier?

Wate.

Heb medelijden, heerschap.

Allectus.

Gaat aan.

Wate.

Een arme grijsaard die...

Allectus.

Gaat aan.

Wate vreesachtig af.

Allectus beschouwt eenen stond Gudrun op het lijk en nadert haar.

Allectus.

Hoe nu gesproken tot de dochter van
Carausius?-Ik deel in uwe droefheid,
o jongvrouw. Onvoorzichtig sprak uw vader
de stemmen tegen dezer legioenen
en te vergeefs wilde ik den slag weêrhouden.
Uw droefheid kan ik lichtelik verstaan,
daar ik ze deel. Gelukkig nog voor u
te midden dat onmeetlik ongeluk
dat zijne dood u niet geheel en gansch
aleen laat. Iemand blijft u in dit onheil
wiens macht u tegen allen kan beschermen,
wiens liefde tevens zalig zijn zal u
te troosten.

Gudrun.

Herwig! - Deze wilt mij troosten!

Allectus toonend.

**Vierde bedrijf.
Duinen langs de Noordzee.
Gelijk in het eerste bedrijf.**

Komt Wate.

W a t e .

Hoe koud waait mij de wind in het gezicht
en snijdt mij door de kleedren en de leden.
Ik bibbre en sidder. Wee mij, ouden man.
De vorst heeft dezen nacht den grond versteend
en stolt mij 't lui geworden grijsaardsbloed
in de aadren. Loom en stram zoo sleep ik mij
op mijnen stok geleund. Helaas! een enkel jaar
heeft mij verouderd meer dan het behoorde
en van naturenswege mocht. Een jaar?
Ha neen! Hetgene mij verouderd heeft
hetgeen mij daagliks machtelooser afmat,
het is het zwart verdriet, het wanhopig
bewustzijn mijner machtloosheid, terwijl ik
den man, de laatste hoop van Moerenland
de laatste hoop der vrijheid en der wraak,
juist daar gekomen waar hij zijn moest, en
waneer hij eindelijk zijnen roep verstaan zou,
zag storten laf verraden en vermoord,
en zijnen moordenaar, den lafaard, den verrader
den vreemdling den romeinschen Gallier

de kroon zie spannen, Moerland dwingen,
 onteeren en bederven, erger dan
 het ooit Romein deed. O mijn arme Moerland,
 wie had gedacht, waneer u Rome trapte,
 dat gij nog lager liggen kondet onder
 verachteliken voet. Dat is het, Wate,
 dat u naar 't graf sleept. - Lacy! Lijk die zon
 die bleek en deerlik met haar matte stralen
 door 't vriezend zwerk den harden grond beschingt,
 zoo warmt mij nog uit 't diepste van de ziel
 een flauwe hoopstraal, een laatste vonk
 van door mijn onmacht half gedooide wraaklust.
 Een gloed van haat en van wraakgierigheid
 heeft mij zoo lang belet een ouderling
 te worden, en ik leefde in eenen koorts
 van rustelooze drift en werkzaamheid.
 Het albeschikkend noodlot zegevierde
 en ik werd overwonnen, en dan eerst
 bemerkte ik dat ik oud was en versleten.
 Allicht verdooft en sterft ook uit die vonk,
 die laatste vonk die mij in 't leven houdt,
 gelijk die bleeke zon ook langzaam daalt en
 verdooven zal, ginds, in die natte kimme.
 Dan zal het nacht zijn, nacht - doch zonder morgen
 voor mij. - Helaas! ik voel het reeds - en huivrend
 mij waait die eeuwige nachtwind door de leden.

*Gudrun verschijnt in den achtergrond of de duinen. Komt met slependen gang, in droefheid
 verslonden, langzaam langs de duinen tot bij den voorgrond links en zet zich of den duimrand.
 Onbeweeglik, den blik staal en sterlings zeewaarts gericht. Haar volgen Hilde en de andere
 maagden met eene waschte in korven, - Zij dalen links de duinen af langs een pad dat door
 twee duinen loopt zeewaarts te wege. Wate spreekt Hilde aan. Zij blijft. De avidere langs
 het wegelken af.*

Hilde.

O jongvrouw, gaat gij nog eens u daar zetten
te treuren, roerloos? Och het is zoo koud
en hard gevrozen ligt de grond.

Gudrun.

Is't koud?

Wate.

De dochter van Carausius slavin!
der helden blonde kinderen slavinnen.
Slavinnen van dien roomschen Gallier!
O zee, o duinen, heilge wouden, ziet gij
dat zinbeeld van het oude Moerenland! -

Aan Hilde.

Zeg, eedle maagd wat nieuws in deze streke?

Hilde.

Het oude en zelfde steeds, o grijze Wate.
Zie, daar, eene eedle maagd, een keizerdochter!
Zie mij dat bleek gelaat, die uitgeweende
vervallen oogen op de zee gericht
zoo staal en sterlings. Zoude een tiger niet
ontroeren?

Wate.

Is dit haar gewoonte?

Hilde.

Daagliks
zit zij op deze duin lijk nu, den blik
zoo roerloos op de zee en de oogen staal.
Ik zegde het u, zij zijn uitgeweend.
Daar zit zij met de smert die haar verteert,
haar hert en ziel eet, knagend, knagend, knagend.
O wen ik haar daar zie, dan meen ik soms
ik zal er mijnen zin in steken. - Wij

wij werken onderwijl voor haar en ons.
Want zij moet werken, Wate, zij is trouwens
slavin, slavin! eens keizers dochter!

Wate.

Noodlot!
O waarom ben ik ook een ouderling
wiens bevend hand het zweerd zou laten vallen?

Hilde.

En hier zit zij, alleen, in droefheid smeltend,
en vrij te droomen van't verleden, zonder
een wakend grimig oog te moeten vreezen.
Hier is zij, zeg ik, best nog. O te huis,
daar is het anders iets. Daar spreekt men haar
lijk een slavin aan; erger, lijk de laatste
der slaven; daar berispt men, hoont men haar;
daar greet men met haar: ja daar slaat men
de dochter van Carausius. Daar heb ik
een vuige knecht haar met een zweep zien kletsen,
om in de gunst te staan dier oude slang,
dier tigerin, dier geile heks, het monster
dat daar matrone heet, Allectus' moeder, -
wie anders ook kon zulk een schepsel baren? -
die roomsche Claudia met haar grijs haar,
gezwart, gebalsemd, opgekamd en opgeschikt,
en haar groene oogen waar haar ziele soms
uit straalt van onder haar geverwde wenkbrauw,
en haar gerimpeld vel wiens derfheid zij
met roozenkleur beplakt, zoodat zij nog
afschuweliker toogt! - O nooit vergeet ik
den grijns van nijd en afgunst in haar aanzicht,
waneer Allectus ons van uit Britanje
ter villa bracht - het is een jaar geleden -

en dat de schoone Gudrun voor haar stond
 in al den glans dier goddelike jeugd,
 die allen met bewondring sloeg en eerbied.
 O dan heb ik de doodlike afgunst zien
 ontvlammen die dat zeedloos wijf verteert.
 Zij is het die Allectus aanried Gudrun
 te laten kiezen tusschen slaafschen dienst
 of hem te huwen. Want zij wist toch wel
 wat antwoord de eedle maagd zou geven, en
 zij ging haar mogen martlen naar begeerte,
 hare afgunst koelen op't onschuldig kind,
 het dagelijks vermoorden. - O afgrijzelijk!
 Maar moest zij eens vermoeden Gudrun zoude
 Allectus huwen, liever wurgde zij
 de maagd dan zoo met eens haar slachtoffer
 te zien ontsnappen, van gehoonde slaaf
 de aanbeden vrouwe worden van Allectus, -
 die haar nog steeds bemint, - en zegevierend,
 beschermd en vrij, daar tronen in haar schoonheid.

W a t e .

O vrouwlik wangedrocht, en des te meer
 afschuwelijk! Allectus mint haar, zegt gij;
 maar hoe dan laat hij haar zoo honen,
 en alhoewel hij ook een monster is,
 de vrouw mishandlen die hij huwen woude?

H i l d e .

Hij heeft geen wil als Claudia begeert.
 Ten andren hoe ook kon hij iets beletten?
 Hij bracht ons hier te zijner villa en
 vertrok des morgens om te kampen met
 Constantius. Sinds kwam hij niet meer weder.
 Ha ja, 't is waar; hoe heb ik dat vergeten?

Het schijnt hij komt vandaag ter villa.

Wate.

Wie?

Allectus?

Hilde.

Ik geloof het. Zoo het schijnt
ontvangt hij daar vandaag een afgezant,
gezonden door Constantius dien keizer
Maximianus aan het hoofd van Gallie
geplaatst heeft. Gij moet weten steeds nog
is Boonen, door Allectus hem geleverd,
in zijne macht...

Wate.

Doe voort; dat weet ik wel.

Hilde.

Vergeefs beproefde Allectus't machtig Boonen
weêrom te winnen. Bloedig sloeg hem telkens
Constantius in't Moerland weder.

Wate.

Goed!

dat weet ik beter dan gij allen. Verder.

Hilde.

Constantius zou - zoo men dezen morgen
ter villa heeft veiteld - de vrede bieden,
mits onze dwingeland zich onderwerpe
en's keizers heerschappij kenne. Daarom zoude
Allectus heden op de villa zijn,
ten einde daar den afgezant te spreken.
Het schijnt hij zal hem prachtiglik ontvangen.
Reeds drie vier dagen wordt een feest bereid,
waartoe Allectus al de rijke burgers
van uren in het rond genoodigd heeft.

Men schikt en kuischt, al't kostelijkste wordt
gereed...

W a t e .

Wat men niet is moet men gebaren.
Men heeft het veld niet kunnen houden. Goed.
Men zal ten minste keizerlike pracht
doen schitteren in't gezicht des afgezants,
en meenend dat men hem heeft blind geschitterd,
den winnaar meer dan overwinnaarstaal
doen hooren.

H i l d e .

Wat er ook van wezen moge,
Allectus aankomst mocht onze arme Gudrun
van wreedheid en mishandling niet bevrijden.
Bezie hoe bleek men haar gemarteld heeft;
hoe teêr en deerlik. Ach waneer men haar
aanschouwt, dan zou men bloedge tranen weenen.
Gij voelt hoe deze koude noorderwind
door merg en beenen snijdt. Hewel, bezie ze:
daar zit zij dun gekleed en ongeschoeid.
Ja ongeschoeid. Waneer men ons zond wasschen
zijn wij die Claudia te voet gevallen
dat zij ons, haar ten minsten, koningsdochter
en ziekelijke maagd, niet on geschoeid
op die vervrozen schorren zoude zenden
te werken in dien scherpen noorderwind.
De goede Gellia - Allectus' zuster
hoe ongelooflik het ook schijnen moge -
die van den eersten dag steeds medelijdend
met Gudrun en met ons gehandeld heeft,
viel hare stiefmoêr eensgelijks te voeten.
en smeekte, weende ja, - doch, smeekt een tiger

maar die matrona niet - men dreef ons buiten
met zwepen en met hoon.

Weenend.

Het is te veel.

W a t e .

O deze dingen moeten hooren en
een oude machteloze grijsaard wezen!

H i l d e .

Doch'k sta ik hier te klappen en de tijd
vervliegt, en mijne zusters mochten soms,
indien ik hen niet hielp, het overwerk
waarmeê men ons belast, niet af krijgen
hetgene ons straffen zou verdienen: zweep
en roeden -

Huivrend.

Ho! en Gudrun ook. En ja
nu zijn wij eene min, al heeft men daarom
het werk ook niet verminderd.

W a t e .

Eene min?
Is eene maagd der marteling bezweken?

H i l d e .

Bezweken ja; haar lijf niet; hare ziel
haar vrije ziel. Eene onzer is gevallen,
heeft willen lustig en gemaklik leven,
wijl nevens haar die keizerlike maagd,
haar vrouw en haar vorstin, als slave dient.
Zij heeft een hoveling, een Gallier
een vrijgemaakten slaaf aanhoord, den schenker,
en zijne liefde schandelik geloond.
Nu is zij van den slavendienst ontslagen,
en in den dienst van Claudia aanveerd.

Zij gaat op zijn romeinsch gekleed, draagt goud
en zilver, prijs van schande en van verraad,
treedt on beschaamd het hoofd omhoog, beziet ons
in de oogen vlak en groet ons niet.

Wate.

Haar naam?

Hilde.

De pronkzieke en wellustige Heregard.

Komt Claudia in winter mantels gewikkeld. Gevolg van slaven en slavinnen.

O alle Goden! Claudia! Wacharm!

Af.

Claudia.

Heb ik het niet gezegd? Wat woudt gij nu
tot haar verdediging vertellen, zeg,
gij die gedurig deze steenen trotscheid
en koppigheid verdedigt, Gellia.

Gellia half in haar eigen.

Ach vele dingen die ik zwijgen moet,
matrona.

Claudia.

Naar uw werk hooveerdig schepsel!

Gudrun kijkt langzaam op en schijnt niet te ver staan.

Dien trots zal ik wel breken. Naar uw werk,
want heden spoedt het.

Gudrun kijkt weder langzaam naar de zee.

Naar uw werk, zeg ik,
of zijt gij doof? - Verneem dat Claudia
er weinig toe gezind is op vandaag
weêrspannigheid te dulden

Gellia in haar eigen.

Slechte maren,

Allectus nederlage en nauwe toestand
doet zij der arme maagd bekoopen! Lacy!
Ik had het in mijn hand, de maged zoude
geheel den achternoen der dolgezinde
en grimmige beulinne niet ontsnappen
met hier te lijden op het vriezend strand.

Claudia.

Zij doet of zij mij niet gehoord had.

Ze bij den arm recht dwingend.

Recht!

en naar uw werk - aldaar! of hier ter stede
doe ik u geeselen door de knechten.

Wate heft dreigend de hand op.

Gudrun.

Herwig!

Carausius mijn keizerlike vader!
Beziet uw dochter: uwe bruid, o Herwig!

Claudia.

Dien naam verbood ik u nog ooit te noemen.

Zij slaat ze.

Daar! Daar! En roep nu nog naar Herwig.

Gudrun neder stortend en zich snikkend plat op het duinzand werpend.

O Herwig!

De jongvrouwen omringen haar.

Gellia.

Schandlik! gruwlik! wraketergend!

Wate toespringend tusschen Gudrun en Claudia.

Genoeg gij wangedrocht. Zijt gij een vrouw
matrona? Schande op't vrouwelik geslacht
gespogen zijt gij dan. Hoe heeft een man
de vrees ooit overwonnen dat gij hem
voor kind een drake zoudet baren, die

hem wurgen en verscheuren zoude, drake
 gij zelf. Geen stap meer! Achteruit! De woede
 herschept de kracht in't afgeleefde lijf,
 en wie zou u der vrouwen recht toekennen
 venijnig ondier, worrem dat gij zijt.

C l a u d i a .

O woede die mij stikt! - Hoe lucht u geven? -
 O kruipdier zelf dat onder mijnen voet rijst
 die u verplettert, - wacht! - Ei slaven! grijpt hem. -
 Begint met hem te geeslen. Later zien wij
 hoe hem de ziel zoo langzaam mogelijk
 uit zijn verbrijzeld lijf gewrongen.

W a t e .

Geeslen?

Mij geeslen? hebt gij geeseling genoemd?
 der slaven straf, mij, vrijman, mij een grijsaard,
 mij, grooter dan u allen hier aanwezig
 en eedler. - Waagt een stap indien gij durft,
 gij nietig volk, en dan roepe ik een woord
 waarop dat vriezend zwerk ontvlammen zal
 en dondren, en die heilge bosschen woedend
 hun stemme zenden over land en zee,
 en, onder deze duinen, eeuwenoude
 gebeenten trillend schokken door den grond,
 dat de aarde bersten zal: mij geeslen, mij,
 een koning!

C l a u d i a .

Grijpt hem - slaat hem - doodt hem,
 of allen doe ik zwepen tot der dood -
 verstaat gij? - Slaat hem - of ik sterf van woede;
 zij klemmt,- versmacht mij, - hulp! - Verscheurt hem slaven!

Hulp! hulp! Geen adem meer! - Verscheurt hem!

Zij stort stuiptrekkend neder. Allen wijken.

Hilde.

Gruwelik!

Der mannen bloeddolheid is schrikkelik ja
doch grootsch. Maar hoe afgrijslik gruwelt
die vrouwelike bersekir, die stoornis
der wetten der natuur!

Gellia.

Komt brengen wij
uw vrouw en keizerin ter villa weder.

Gellia af met het gevolg dat Clandia draagt,

Gudrun zit recht en bekomt allengskens te midden hare maagden. Zij zendt ze weder naar hun werk en zit wederom onbeweeglik naar de zee te staren.

Wate.

Mij geeslen! Moerland, o ellendig Moerland!
Daar, de eedle maagd bezwijmend in mishandeling,
en hier uw koning die men geeslen wilt.
O Goden, zaalge helden, ziet gij waarlik
die schanden en ontoert uw donder niet
en't wapen dat aan uwe zijde slingert? -
Het wapen? - O ik heb een wapen nog:
verroest, gedoken, in den grond gedolven,
blijft mij het zweerd van Hetel Etzeling,
het bloedig zweerd door dwergen eens getemperd
uit edel staal, met heilige runenteekens
gezegend en omschreven. Kostlik erf
van Vrude die op deze duinen viel
al strijdend tegen Caesar. Zijnen zoon
liet hij het over wen hij zieltogend
den schrikkeliken eed hem zweren deed:
dat wraakdorst en dat doodelijke veete

Romein en Gallier vervolgen zouden
 zoolang der Etzelingen koningsbloed zou trillen.
 O Bliding! heilig zweerd, u wil ik nog eens
 bezien. Getuigen zult gij dat de laatste
 der Etzelingen, Wate, die zijn kind
 zag sterven in de baren, zijnen eed
 getrouw bleef. Dienen zult gij mij, o zweerd,
 ja dienen in mijn bevend hand waneer mij
 dat wangedrocht nog eens bedreigen durft,
 of haar - die maagd - durft raken; dienen
 dat Wate Heteling desnoods al kampend
 het weer in hand, zijn ziel met 't stroomend bloed
 verlieze, of jont de vijand hem die dood niet,
 dat hij met eigen vuist het heilig wapen
 zijn eigen heldenlijf tot scheede geve
 en fier en vro zijn lichaam op de tommen
 der vaadren late vallen, wijl zijn schim
 ter Waalhal stijgt, en de uwe wedervindt
 o zaalge helden in het eeuwig maal.

Af.

Eene poos.

Gudrun diep verzuchtend.
 O Herwig!

Komt Camillus met eenen dienaar.

Camillus.
 Inderdaad, zij is het. Lacy!
 Haar heeft mijn hert veel eerder dan mijne oog
 herkend. Hoe bleek, hoe deerlik en hoe diep
 in bodemlooze treurigheid verslonden.
 Wat moet zij hier geleden hebben. - Ga,
 zeg dat men mij verwachte waar ik hen
 gelaten heb. Bezorg de peerden.

De dienaar af.

Zoude ik?

Ik durf niet. Ach, zij zal mij niet herkennen.
Heeft zij mij ooit gekend? Ik peis van neen.
En heeft zij ooit mijn aangezicht gekend
toch leefde er iets in mij dat zij niet kende.
Nu leere zij mij kennen heel en gansch.

Hij nadert Gudrun, die terwijl hij spreekt, treurig en verstrooid hem aanziet.

O eedle jongvrouw, wil het mij vergeven
indien ik u in uwe droeve droomen
durf stooren. - Ach hoe droevig is die blik.
Hoe schriklik moet zij in de ziele lijden! -
O eedle jongvrouw, zeg, bekent gij mij?

Gudrun.

Het dunkt mij ja.

Camillus.

Camillus, een Romein,
die onder uwen vader heeft gediend als
tribunus, hem verliet, naar zijn geweten,
waneer hij van de roomsche keizers scheidde,
maar hem bewondren bleef en achten, lijk
men eenen eedlen vijand achten kan.
Nu ben ik Primicerius te Boonen,
in 't leger van Constantius, den Caesar
van Gallia, en ben er in geslaagd,
dank zij den Goden, mij met die gezantschap
te doen gelasten die den overwonnen
Allectus vrede bieden moest van wege
Constantius. Het was om u, o jongvrouw,
het was om u te zien, te spreken. Trouwens
ik wist dat gij in slavernij hier zucht

en ongelukkig zijt, - en ja, o schoone,
o lieve, reine, goddelike Gudrun, -
nu mag ik het u zeggen, nu kan niemand
ter wereld mij nog in den weg staan, nu
en is Camillus geen tribunus meer,
wien het verboden is des veldheers dochter
te aanschouwen, maar een primicerius,
die Caesar dienend diensten heeft bewezen
dewelke Caesar weet te schatten, en
in staat is nu eene adelijke maagd,
door 't noodlot fel geteisterd, te beschermen,
te redden en gelukkig ja te maken -
indien zij wilt.

Gudrun.

Ik bid u, jonge heer,
heb medelijden met der arme Gudrun.
Ik dank u dat gij het zoo goed met haar meent,
rechtzinnig, jonge heer. Doch laat mij, bid ik,
alleen en spreek niet verder meer.

Camillus.

Helaas!
Verstoot gij mij dan, adelijke Gudrun?
Aanhoor mij toch ten minste. Weiger mij
dien troost niet, mij, die om u eens te zien
en om u eens te spreken, die gezantschap,
zoo tegenstrijdig met geheel mijn wezen,
heb afgesmeekt. Veroordeel mij toch niet
voor dat gij mij aanhoord hebt, lieve Gudrun.
De tijd ontbreekt mij lang hier te vertoeven;
ter villa wacht Allectus mijne komst.
Ik ben ten andere een soldaat en spreek
mijn hert rechtuit, rondborstig, zonder pracht

noch kleur van woorden. - Gudrun, ik bemin u,
zoo diep, zoo trouw, zoo vurig sinds zoo lang.
Ik minde u reeds te Boonen, toen ik u
zoo jong, zoo schoon, zoo rein zag in de tent
uws vaders, zijne vreugd, de zonnestraal
die op hem door de sombre wolken heenschong
zijns levens. Maar dan moest ik zwijgen, zwijgen
en mijne liefde dragen lijk een wonde,
verholen, smertend, bloedend, ongeneesbaar.
Och hoe ik leed den dag dat mij Allectus,
slechts een tribunus ook, maar stouter hij,
vertelde hoe hij u beminde, en hope voedde
van uwen vader uwe hand te krijgen.
Ik moest dat herden, duikend en verzwijgend;
en dan waneer ik uwen vader moest
verlaten, - o geen stond heb ik geaarzeld
te doen wat ik als mijnen plicht aanzag, -
maar toch het scheurde iets in dat krijgershert.
Het was de band, de zoete teedre band,
die mijne ziel aan u gekluisterd hield,
dien ik kwam uit te scheuren. Later dan,
waneer ons mare kwam. hoe laf Allectus
zijn veldheer tegen zijn gezworen woord
verraden en vermoord had, verontweerdigd
verdoemde hem mijn krijgersziel, doch dieper
beet mij in 't hert een schrikkeliker leed:
die moord liet u alleen, alleen ter wereld,
en deze trouweloze lafaard was
almachtig - hield u in zijn leger - en
beminde u - ha, begrijp mijn lijden, Gudrun,
gij die een hert hebt. Schrikkeliker kon
Allectus u behandlen dan gij nu

mishandeld wordt. Men houdt u als slavin,
 men hoont u ja misschien in woord en daad;
 wie weet? men heeft u ja misschien geslegen -
 maar grooter zijt gij in der waarheid dan
 al wat rondom u leeft: uw maagdeneer
 men heeft u die gelaten - ja, nietwaar?
 Och waar het anders - ha Allectus... neen!
 nu ben ik hier als afgezant: het ware
 de trouwe schenden en des keizers wetten,
 maar weder zoudet gij mij zien. Doch neen
 dat heeft men niet gedurfd nietwaar? Ik had
 het wel vernomen, want zoo angstig steeds
 heb ik getracht te weten hoe mijn Gudrun
 hier vaarde. Ha zoo dikwijls woedde het
 in mijne ziel waneer een zwart vermoeden
 hier rees, gelijk er dezen kennen die
 beminnen - en gescheiden zijn, helaas!
 van het aanbeden wezen. O zoo dikwijls
 ben ik op 't punt geweest met drie vier makkers.
 om u te redden, te verlossen, bloed
 en leven op het spel te zetten. Maar
 mijn bloed en leven hoort den Caesar toe.
 Doch eindelijk, eindelijk, doch niet zonder moeite
 hier ben ik, hier, aan uwe zijde, Gudrun,
 om u te redden uit des tigers klauwen,
 om u gelukkig ja te maken, Gudrun,
 indien gij uw geluk van mij wilt: Spreek,
 o spreek nu! - Wilt gij? - Wilt gij?

Gudrun.

O Camillus

Gij zijt een eedle jongling. Ik bedank u;
 doch laat mij hier, vergeet mij arme; - neen!

herinner u der arme Gudrun als
 een afgestorven lieve zuster, die
 geluk en heil u wensch.

Camillus.

Helaas, verstooten!
 Hoe wilt gij dat Camillus heil geniete
 door u verstooten!

Gudrun.

Ik verstoot u niet,
 ik had u kunnen minnen ja, Camillus,
 ik voel het, had ik u gekend, eer ik
 hem kende die mijn leven is, de ziel
 mij uit het lijf gerukt heeft wen hij mij
 verliet, en nu met mijne ziel de zeeën
 en stormen dweerscht, zoo ver, zoo ver, zoo ver...
 O Herwig, o mijn Herwig, onmeêdoogend
 hebt gij mijn hert, uw handen toevertrouwd,
 gesmeierd. Toch blijft zij u trouw, die arme
 vergetene die gij verlaten hebt,
 verlaten. O, geworpen, moet ik zeggen
 als een misprezen ding, in den klauw
 van hem dien gij mij haatlik wist te zijn.
 En toch blijft zij u trouw, die arme Gudrun:
 een woord van ontrouw scheidt ze keizerin
 en werpt haar beulen voor haar voeten neder.
 O Herwig, neen dat woord zal zij niet spreken,
 en liever blijft zij slaaf, gehoond, gebeuld,
 gestraft, getergd, geslegen, met den voet
 vertrapt, een worm. Het is om u, o Herwig,
 en dat is haar genoeg.

Camillus.

Zij heeft vergeten

dat ik hier sta. Haar zinnen zijn van hier
en varen, waren over zee. - O jongvrouw,
gij laat mij staan, geweerdigt u zelfs niet
mijn redens te beantwoorden. Mijn Gudrun
herroep uw woord. Verstoot mij niet.

Gudrun.

Camillus,
Gij kunt gij mij verstaan. Zeg mag men
de trouw verbreken? Neen, nietwaar?

Camillus.

De trouw?
En heeft hij zelf de trouwe niet verbroken?
Heeft hij u niet vergeten, onmeêdoogend
uw hert gesmeierd, u misprijzelijk
geworpen in dien hatelijken klauw?

Gudrun.

Camillus, hoe toch kunt gij mij dat zeggen?
O scheld mijn Herwig niet of ik misprijs u.
Hij heeft zijn trouwe niet gebroken, neen.
Hij heeft zijn plicht volbracht, gehandeld naar
den eed die hem den wapenmakers bond.
Hij is een man der zee, een zeekoning.
Het was zijn plicht mijn hert te smeieren,
mij te vergeten. Ziet gij wel, hij is
een man. De man heeft zijnen plicht nietwaar?
Gij zoudt behooren beter zulks te vatten,
gij die een man zijt, dan eene arme maagd.
Ik kan u dat niet beter toch uiteendoen,
want ik versta het zelf maar halvelings,
maar, ziet gij wel, het was zijn plicht,

Snikkend.

zijn plicht, -

en dan - och dan - hij mocht ze breken ook. -
 't Is ik toch die mij naar zijn aanzicht wierp
 en smeekte; hij niet, neen. - En nog - een vrouw
 bemint maar eenen man en blijft hem
 getrouw spijs alles.

Camillus in zijn eigen.

Onschuld! Oorbeeld!

Ik moeste u eens vertellen en beschrijven
 van werkelijkheên! - Ja, trouw is edel, maar
 haar breekt de dood, nietwaar, het tergend noodlot?

Gudrun.

De dood! de dood! Hij dood! mijn ziel, mijn leven,
 mijn Herwig! - Ha, gij weet het niet. - Doch ja
 gij hebt gelijk misschien. Door zee en stormen
 helaas! hoeveel gevaren heeft hij niet
 gedweerscht? Misschien heeft hem de wilde zee
 verzwolgen. O misschien in donkren nacht
 bij gruweliken storm, is zijne snekke
 verbrijzeld in den afgrond omgetuimeld. -
 Misschien sloeg hem het zweerd in wilden slag. -
 O Herwig, Herwig, dood! mijn leven, dood! -
 O stikkend snikken, wurg mij niet. - Ik kan
 niet weenen, - mijne tranen zijn gedroogd;
 ik heb mijne oogen uitgeweend.

Camillus.

Ach Gudrun,
 gij laat mij wederom hier staan, vergeet mij
 en mijne bede. - Hij zij dood of levend,
 is hij niet dood voor u, zoo dat...?

Gudrun.

Camillus

voleind niet, neen. Het zoude mij bedroeven
 uw eedle ziel te hooren spreken lijk
 wie u niet weerd is. - Neen de dood verbreekt
 de trouwe niet. En sterker dan de dood
 is liefde. Wreed mag 't menschentergend schiksel
 geliefden, spijs het hertstochtig omarmen,
 den wederzijdschen zoen ontrukken, scheiden
 zoo wijd en breed als aarde en zee en lucht,
 en tusschen hen dien afstand spreiden van
 het leven tot de dood: hen binden blijft die band,
 onzienlik en onvatbaar, maar onbreekbaar,
 de liefde. En hij rekt, hij rekt zoo lang
 't ontrukte lief verwijderen moet; maar dan
 wanneer de dood den doode heeft gevestigd,
 daar waar hij zijn moet, krimpt de band ineen
 en rukt en rukt wie overbleef van 't leven.
 En pas dan is de laatste pees gescheurd
 die iemand aan het leven snoert, of recht
 en snel gelijk de pijl, vernauwt de band
 en zalig in den sombren nacht der dood
 hervindt zich 't liefdelevend paar en kluistert
 zich lip aan lippen wederom. O zalig!

Zij staart begeesterd voor zich.

Camillus.

Helaas o minnend hert, geen hoop meer nu.

Eene poos.

O Gudrun, lieve Gudrun

Gudrun.

Zeg, Camillus,
 en spreek gelijk uw edel hert moet spreken
 'Gij hebt gelijk'

Camillus.

Welnu - gij hebt gelijk. -
Helaas!

Gudrun.

En nu, vaarwel - o eedle jongeling.
Vaarwel.

Camillus.

En dat ik u verlaten zoude
alleen en zonder scherm in dezen staat,
in dezen hoon, in deze schande, een slave,
in dit gevaar, en onder dezen blik
en in dien klauw. O neen, dat mag niet, zal niet.
Allectus - o Allectus die u mint,
Allectus die een lafaard is. - Ik zoude
u langer in zijn macht verlaten; neen,
u red ik jongvrouw, - Gudrun. - O gij zult
den lieven Herwig trouw behouden, die
zijn heil niet kent, noch ooit te schatten wist
Ik ben ik geen Allectus. Nooit, ik zweer het,
ontvalt een woord, een klacht, die lippen meer,
noch zal dit hand bij teekens spreken, noch
dit oog gelijk des minnaars ooge spreekt.
Ik zal u spreken als een broeder mag,
o Gudrun, en den spiegel nooit meer rimplen
waarin gij eene aanbeden beeldnis ziet.
Ik zal u mijden zelfs. Vereischt gii het,
u vluchten, u vaarwel voor eeuwig wenschen,
zoodra ik u dien klauw ontworsteld heb.
Maar volg mij wen het tijd zal zijn, ik smeeke u,
ik kniel voor u. - Ontrek u dat gevaar.
Ontsnap dien geilaard die een lafaard is

in naam ja uwer liefde, in Herwigs naam!

Gudrun.

Neen, laat mij hier. 'k Wil ongelukkig wezen.
 'k Wil lijden, o zooveel ik kan, om hem.
 Het lijden is mij wellust hier geworden.
 Daar waar uw goedheid mij geleiden zoude,
 daar zoude mij geluk omgeven en
 misschien - wie weet? daar zoude ik minder ja
 op Herwig peizen. O daar zou men mij
 niet hoonen, niet verwijten, niet vervolgen,
 niet slaan, noch dreigen, in den grond niet trappelen
 om hem. Daar zoude ik niet zoo angstig zitten
 op d' hooge duin te spieden naar de zee,
 te droomen, te herkennen, te herscheppen
 zoo levendig, zoo schoon zoo troostlik in
 het stom verdriet dier eindelooze smerten.
 Neen, laat mij hier, hier wil ik leven, sterven. -
 O sterven ja, allicht.

in haar eigen.

Hem wedervinden,
 daar diep waar ons de bare wiegen zal
 al zingend.

Camillus.

Gudrun, ach bedenck. Allectus
 hij is hier heer, bemint u, is een lafaard.

Gudrun.

Dien vrees ik niet. Hij zou niet durven deze.
 Want meent gij dat de worm die men vertrappelt
 niet al niet eens zou stijgen, een leeuwin
 gelijk, wier men haar welpen rooven wilt?
 De lafaard zou niet durven, zeg ik,

in haar eigen.

en
hem wacht ook geen gelegenheid meer, neen.

Camillus de hand drukkend:

Vaarwel Camillus eedle jongeling.
Vaarwel

Camillus.

Vaarwel, vaar eeuwig wel, o Gudrun.

Af.

Zij staat recht.

Gudrun.

Hij is vertrokken en ik ben alleen.
O zee die daar zoo wijd voor mij gespreid ligt,
zeg, hebt gij hem in uwen schoot verzwolgen,
hem? O wie weet? misschien, misschien, - wie weet?
O twijfel - o bekoring - o hoe machtig
trekt gij mij aan, doorwentelde afgrond; - wist ik;
of kon ik iets maar gissen. - O toch eens
wordt vroeg of laat de zee des wikings graf.
En vindt hem Gudrun niet, daar vindt hij Gudrun.
Een sprong, - een stond gewoel in 't stikkend water,
en de afgrond zal die arme Gudrun zwelgen,
en in die kolken, in dien sombren nacht
der dood, daar vind ik hem, daar sluit ik hem
uitzinnig, liefdedronken, in mijne armen
en voele zijnen kus op mijnen lippen - Ho! -
Het is besloten. - Aarde, wijde lucht,
ontzaggelijke wolken, eeuwge duinen
getuigen mijner kindsheid, mijner liefde,
getuigen mijner vreugden, mijner smerten,
vaartwel.

Op het punt zich en zee te storten weêrhoudt zij zich.

Wat is die angst die in mij trilt?
Die baren vrees ik niet, o neen! - en toch
een 'k weet niet wat bedreigt mij dat mij schrikt.
Het is alsof een eindlik machtig wezen
mij toesprak, grootsch en statig, uit die lucht en
uit deze wijde zee. - Wie zijt gij? - hoe
u noemen weet ik niet; - wie zijt gij, Wezen?

Komt Gellia

Gellia.
Hoe vreemd zij met wijd open oogen en
half open mond in 's hemels ruimte schouwt,
lijk in verrukking en begeest'ring. - Gudrun! -

Gudrun keert zich om.

Mijn lieve Gudrun, zeg, wat staat gij daar
te aanschouwen in die lucht, zoo onbeweeglik.

Gudrun.
Ik weet niet wien of wat. - Zeg, Gellia,
doet men dan kwaad waneer men zich versmoort?

Gellia.
O Gudrun, mijne Gudrun, - Daarom was 't
dat gij zoo vreemd te schouwen stond? o lieve
u doden, neen, dat moogt ge niet.

Gudrun.
Waarom?
Doet men dan kwalik?

Gellia.
Och lieve, ik weet dat niet.
Wij hadden, als wij tot Lugdunum woonden,
eene oostersche slavin die zeer geleerd was
en die zoo schoon vertellen kon. Zij heeft mij

gesproken eens van een zeer machtig wezen
dat alles ziet wat in ons omgaat, alles,
en toornst waneer wij ons of andre menschen
naar lijf of ziel te kort doen. Maar gij moogt niet.

Zij omarmt Gudrun.

Gij moogt niet. Ziet gij wel, ik zoude sterven
van deernis en verdriet, mijn lieve Gudrun,
ik zie u toch zoo geren.

Gudrun.

Gellia.

Zij zetten zich in elkanders armen op de duin.

Gellia.

Gij zijt zeer ongelukkig hier, nietwaar,
mijn lieve? Ach men tergt u zoo wreedaardig,
gij die zoo schoon zijt en zoo goed nogtans.
O telkens men u hoont of slaat, ik voel
uw leed gelijk het mij ook zou geschieden.
Ik woude u helpen dan en ben onmachtig.
Ik kan er niets aan doen, en zie, dat grieft mij
zoo pijnlik, Gudrun. Ware ik meester hier,
wij zouden leven als twee zusters en
gelukkig zijn, nietwaar, mijn lieve Gudrun?
Maar Claudia, nietwaar, mijn stiefmoer, is
boosaardiger als een Gorgona. - Zeg,
gij weet, Allectus is vandaag ter villa.
Mijn broeder is zoo wreed niet, neen. Indien
ik hem eens sprak.

Gudrun.

Is hij reeds toegekomen?
Och spreek hem niet van mij, mijn lieve.
Het zou wellicht met mij nog erger varen.

Gellia.

Hoe dat?

Gudrun.

Och ja, ik kan u dat niet zeggen,
mijn lieve Gellia, maar het is zoo.
Spreek hem geen woord van mij.

Gellia.

Helaas! ik hoopte
en was zoo blij reeds.

Gudrun.

Doe het niet, ik smEEK u.

Gellia.

Zoo blijf ik u dan wederom alleen,
onmachtig iets te doen voor u, helaas!
dan somtijds, als het Claudia niet weet,
met u te komen zitten hier en weenen
en in mijne armen u te sluiten,

Haar omarmend:

zoo!

O lieve, lieve, kon ik steeds bij u zijn.
Zie, dat herinnert mij een woord van Syra,
die slaaf waarvan ik u zooeven sprak.
Het was een week omtrent voor dat men haar
gedood heeft. Ja men heeft ze tot der dood
geslegen en verscheurd met skorpioenen.
Het was wel eene slave wel is waar,
maar zij was goed en ik heb veel geweend
wanneer men haar zoo wreed gedood heeft. Peis eens,
men zegde zij aanbad een ezelskop,
en daarom sloeg men haar zoo onmeêdoogend.
Maar zij was veel te wijs daarvoor. Welnu,

weet gij wat zij mij eens gezegd heeft? - Zie,
 zoo zegde zij, niets beters is ter wereld
 dan goed te zijn en minzaam. Zonder dat,
 - zij zegde 't juist alzoo, - de mensch is driftig.
 De driften stuwen menschen tegeneen
 en veete zou wel immer veete baren,
 zoo dat de wereld wel in vijandschap
 en wanorde als een chaos worden zoude.
 Dat hoedt genegenheid en zoete minne.
 Zij stort haar overvloed waar afkeer gaapt
 en haren balsem waar men wonden slaat.
 Zij troost en lenigt, doet vergeten en
 vergeven ja, en immer rein en blij
 betracht zij orde en vrede en harmonij;
 nietwaar, mijn lieve...? - Zie, gij horktet niet!
 En ik die meende dat ge mij ook lief hadt!
 Dat is niet wel van u.

Gudrun.

Mijn Gellia!

Gellia.

Zeg, waarop peisdet gij? Wat hebt gij
 daar immer naar de zee te zitten schouwen?
 't Is immer 't zelfde daar. Wat grijze baren
 die immer aan het wiegewagen zijn:

Met beider hand de golfmaat slaande.

baar op - baar neder, - zoo; - is dat zoo lustig? -
 Zeg, Gudrun, waarom zijt gij zoo verstrooid?

Gudruns hoofd herwaarts draaiend.

Dat hoofdeken alhier. Gij moet naar mij zien,
 en zoo niet altijd naar de grijze zee;
 of ziet ge mij niet geern dan?

Gudrun (verschietend).

Alle Goden!

Gellia.

Hewel, wat is dat nu?

Gudrun (opspringend).

O zeilen! zeilen!

Zijn kromme snekken! Herwig! O mijn Herwig!

Gellia.

Wordt zij dan zinneloos?

Gudrun.

O Gudrun, hoop niet,
want des te bitterder wierdt gij op nieuw
te leur gesteld.

Hoorngeschal al den kant der villa. Het dumstert.

Indien hij wederkeerde,
hoe prachtig zou zijn klauw de netten scheuren
die mij hier vangen, arme tortelduif.
Mijn Herwig, o mijn schoone wilde leeuw!
hoe zoudt gij glarieoogen en ze plettren
die dwergen. - Maar wat zoude ik hopen! Trouwens,
hoe zou 't geluk den weg ooit vinden naar
die arme Gudrun, in den afgrond der
onmenselijkheden of het waar' begraven!

De maagden komen duinwaarts en wachten.

Gellia.

Wat hebt gij Gudrun? En wat staat gij daar
te zuchten naar die kromgebekte kielen?

Gudrun (op haar leunend.)

O Gellia ik ben zoo ongelukkig.

Gellia.

Ik voel het wel, mijn arme lieve Gudrun; -
u heeft nog eens het hertbenauwend leed

nog feller aangegrepen, is het niet?
 O mocht ik u nog wat vertroosten hier!
 Maar reeds heeft men dien hateliken hoorn
 gesteken die naar huis u wederroept.
 Daar wachten u uw gezellinnen reeds.
 Keer weêr met hen en ik zal achterkomen
 dat men ons niet te zamen zie

Gudrun.

Och mocht ik
 hier zitten en de lieve snekken volgen,
 met de oogen, tot zij langzaam, langzaam zinken
 alover 't deinend water, en verdwijnen,
 gelijk mijn hoop allengs verdwenen is.
 Och hoe zij mijne droeve droomen voeden
 en vreemd mijn hert ontroeren, pijnlik, zalig
 ter zelve tijde

Gellia.

Gudrun, och men zal
 u wederom bestrijden en kastijden

Gudrun (treurig).

Goên avond, lieve.

Gellia.

Gij omhelst mij niet?

Gudrun (Gellia omhelzend).

Vergeef der zinnelooze droefheid, lieve. -
 O schoone snekkervloot, ontvang den groet
 der arme Gudrun. - Vreemd zijt gij, o liefde,
 die met een niet u spijst, met een zefier
 waar in de lieveling gezucht mocht hebben,
 of slechts geademd.

Gellia.

Toe, ik bid u Gudrun.

Gudrun langzaam af met hare maagden. Zij beziet gedurig de verte.

Wat vreemde schepsel is mijn Gudrun toch!
 maar ik bemin ze zoo in hare vreemdheid.
 Hoe ongelukkig! - en dat onverdiend ja! -
 Die snekken naadren - en gezwind toen nog.
 Hoe vreemd gebouwd toch met hun bekken
 en krommen steert. Het zijn lijk reuzendraken
 die witgevlerkt over 't water vliegen. -
 Het wordt allengskens nacht - en huivrig kouder.

Zij draait zich huiverend in haar pelsen kleed.

Indien men mij op nieuw niet afgespied heeft
 en Claudia verwittigd. Laat ons aangaan.

Af.

Komt Wate met een zwaard. Het verdonkert van langs om meer.

W a t e .

De nachtlke uur, die alles rondom mij
 in sombre duisterheid doet samensmelten,
 versterkt mij in 't besluit, begeestert mij
 ter dood. Nog half verlicht is 't nachtlk duister,
 maar langzaam sterft die schemering ook uit.
 Geen maan is aan 't omwolkte zwerk gerezen.
 De nacht zal donker zijn, en al met eens,
 verandering onbewust schier, stort ik in
 dien anderen nacht, dien nacht daar zonder morgen, -
 de dood, - dien ik toch eenmaal dweerschen moet.
 Het is besloten. Alle hoop is henen.
 Den eed der Etseligen bleef ik trouw.
 Ik heb geworsteld jaren jaren lang
 en sta hier nu verslegen, overwonnen
 door 't blind wêerstrevend noodlot. Dreigend
 heeft mij vandaag het wangedrocht gesproken

dat ginter woont. - Zij hebben niet gedurfd toch.
 En hier is Bliding nu, en glinstert, weêrlicht
 gewreven en gescherpt, in mijne hand,
 en dag noch nacht verlaat mij 't heilig zwaard.
 Maar zoo men mij gevangen nam, indien
 ik al met eens verrast, der krijgersdood
 ontsnapte, indien men mijne vuisten knelde
 in banden, mij aan eene paalstaak bond
 en het verdreigde dierf volvoeren... Ho!
 dat zal men niet. Uw zegepraal, o noodlot,
 uw zegepraal, Allectus, Claudia
 zou te volledig zijn. Dat zult gij niet.
 Het is besloten dus en bin een stond
 sterft op die duinen Wate Heteling;
 met hem de vrijheid en de wraak van Moerland.
 Carausius is dood; ik ben de laatste,
 de laatste man. Hier heb ik 't lijk begraven
 van Hetel Etseling, mijn wilden vader.
 Hier zou men mij begraven, bleef mij iemand.
 Doe gij het, duinzand, door den wilden wind
 zoo dikwijls deze hillen rondgedreven.
 Begraaf mij langzaam, zoo gij meengen held
 hier hebt begraven na den bloedgen kamp
 waar Moerland in bezweek. O zaalge helden,
 o Hetel Etseling, mijn wilde vader,
 ik kom, ik kom. Vaartwel gij heilge wouden,
 vaartwel gij duinen, wilde zee vaarwel.

Hij heft het zwaard.

Kom, beef niet, Bliding, want gij kent den weg.

Op het punt zich te doorsteken, verschiet hij al met eens en luistert. De nacht is heel en gansch gevallen.

Onmoglik! - Neen ik heb mij niet bedrogen. -
 Riem op - riem nêer - den welbekenden riemslag!
 Een sloepe nadert. - O dolzinnig hopen!
 Indien het wikings waren! - Niet te zeer
 gehoopt, o Wate, dien de hoop zoo dikwijls
 bedroog en in der wanhoop afgrond stortte.

Hij stijgt op de duinen en tracht door de duisternis te zien.

Vervloekte duisternis! - Vervloekte noodlot,
 indien ge mij nog eens bedriegen wilt.
 Het ware bitter voor den laatsten keer. -
 De sloepe strandt en drie gestalten springen
 aan land. - Bedwing u, o dolzinnig hopen!
 weldra zijt gij bescheid. - Daar komen zij.

Komt Herwig hevig ontroerd en trachtend door den nacht te zien.

Herwig.

Ja - duinen - duinen nog, - een woud daar, dunkt mij!
 Het zou dus hier zijn, hier! - Ik durf niet hopen.

Hij stapt verder en verder en verdwijnt in den donkeren.

Komen Ortwin en Horand.

Ortwin.

Ik zeg u dit zijn onze duinen, Horand,
 en deze streek is 't platte moerenland.
 Gij woudt mij toch mijn eigen vaderland
 niet leeren kennen hoop ik.

Wate.

Alle Goden!
 Mag ik mijne oor betrouwen en geheugen,
 't is Ortwin, Horand, en...

Ortwin (Hij daalt).

Bij Raan, wie zijt gij?

Wate.

Ik, Wate Heteling - en Ortwin gij
nietwaar? en Horand, en...

Ortwin.

En Herwig ja,
onkennelijk geworden in zijn wildheid,
de wildste wiking die ooit op de zee
zijn kromme snekke glijden deed. Verwoed
viel hij op zeeken dag te midden ons, --
wij lagen langs de zwarte zee verbannen; --
een stond en gans het kamp was rep en roer;
hij moordde, moordde; 't bloedde stroomen. Ras
wij stonden op, versloegen wat nog bleef
van wakers. - In de schuiten! en de stevens
gedraaid! - Een luid hou'zee sloeg strand en wolken.
Wij steken af, - begroeten zee en vrijheid, -
en reizen voort. Wij plundren, moorden, branden. -
Wij hebben heel de kust van Asia
en Griekenland rondom en Syrakusa
verwoest. Het was een lust, een bersekir!
en Herwig. - Herwig! Thor in menschenlijf! -
Ik weet niet welk een wraakgeest hem bezit,
of beter, ja, ik doe. Een wonde heeft hij
in 't herte, van Britanë mēegebracht,
die hem gedurig sert en woedend maakt.
Hij minde mijne zuster. Nu - hier zijn wij!
Hoe stelt het vader in Britanieland? -
en mijne zuster? - voor wiens man ik vrees
indien hij Herwig ooit een stap te nâar komt!

Wate (als uit eenen droom schietend.)

O Ortwin, Horand, Herwig weêrgekomen!

Mag ik mijne oog betrouwen en mijne oor?
 Zie, als ik uwen riemslag hoorde, juist
 ging mij dit zweerd het hert doorboren. - Want
 indien gij wistet wat gebeurd is! Schriklik!
 Gij komt ter wrake. - Strenge wraakplicht wacht u. -
 Uw vader Ortwin, uwe zuster Ortwin -
 Hoe dat gezegd en waarmede eerst begonnen?

Herwig (wild toespringend).

't Is hier! 't is hier! Hier heb ik ze gezien
 voor de eerste maal. Hier vloog zij mij in de armen
 voor de eerste maal. Hier vluchtte zij met mij
 daar langs de duinen

Komt Gudrun de duinen op.

Goden een verschijnsel!

Allen.

Wat krijgt gij?

Herwig.

Daar die vrouwlike gestalte -
 daar! nevelblank in 't duister!

Allen (wikkend).

Eese nikse!

Gudrun.

O Herwig, om nog eens haar hert te paaien,
 omdat die snekken ginter verre varen,
 is de arme slaaf ontsnapt en dwaalt hier nu
 de duinen rond in 't nachtelike duister,
 al wacht haar zware straf, de geile beulen,
 de roeden,

huivrend.

Ho! misschien het doodsgevaar!

de armen zeewaarts.

O Herwig, Herwig, Herwig, waart gij daar!

Ortwin.

Zij spreekt geloof ik.

Slaven verschijnen op de duinen zoekend.

Herwig (vooruit tredend).

Haar geest misschien.

Gudrun.

Heb ik geen stem gehoord? - een man? -

Met een schrikkeliken schruwel de armen naar Herwig uitgestrekt.

't Is hij!

De slaven grijpen ze vast, stoppen haar den mond en voeren ze weg. Zij worstelt tegen.

Ortwin.

O welk een schruwel.

Horand (Herwig weêrhoudend).

Ga niet verder, Herwig.

Herwig.

Maar ziet eens - ziet eens, - 't springen schimmen toe,
en grijpen, sleuren haar. - afgrijslik! -
Hoe dwerlen zij stilzwijgend in het donker. -
Vereende droom of schrikbeeld mijner zinnen! -
Laat los! die schimme los! O schimmen, wie gij ook
moogt wezen, laat ze los.

Allen.

Hoe gruwlik!

Herwig.

Zij werpt mij iets dat blinkt; - ik heb het. - Goden!
Carausius' gebroken staf! - 't Is zij!
't is zij! 't is zij! O dolle vreugd! Hervonden!
Nu scheidt ons geene kracht van menschen,
geen kracht van Goden meer.

Ortwin.

Wat wilt gij?

Horand.

Wat wilt gij?

Wate.

Laat hem los.

Herwig.

Laat af of ik
verplet u. Het is zij! Mijn Gudrun!

Op de duinen roepend.

Gudrun!

Ei! Gudrun! Gudrun! antwoord uit dien donkeren.

Af.

Ortwin (op de duinen).

Ei! Herwig! Herwig! - Hij aanhoort mij niet
en stort lijk razend in 't onpeilbaar duister, -
verdwenen in den nacht - en zinloos! -
op 't spoor van nachtelike spoken! - Horand!
laat ons hem volgen. Haastig want het is
wellicht te laat reeds.

Wate.

Blijf, o wilde Horand.
Gij, Ortwin, daal en kom aanhoor mij.
Geen spoken hier noch dolle zinloosheid.
Waar 't schielik schrikken onzen blik verblindde
en 't klaarzien van den geest, daar heeft de liefde
den nacht doorpeild, herkenkend. Herwig loopt
nu op het spoor der jammerlike Gudrun,
uw zuster, Ortwin, slaaf des moordenaars
uws vaders, Ortwin! - Wangedrochtigheden
van lafheid en verraad hebt gij te wreken
en Herwig ook.

Ortwin.

Mijn keizerlike vader!
 mijn zuster! O dat kruipend ongediert,
 die roomschgeschaafde Gallier, dien ik nooit
 betrouwd heb!

Wate.

Ja, gij hebt geraden, Ortwin.
 Allectus heet dat wangedrocht; maar wilt gij
 u wreken, haast u, doet uw wikings stranden.

Ortwin en Horand steken den hoorn. Hoorngeschal antwoordt in de verte.

Ortwin.

Zij hebben ons gehoord. Nog eenen stond
 en honderd wikings wachten op ons woord.
 De tiger heeft zijn hol dus hier nabij?
 Ha beest uit Gallia! Ik ben een wiking,
 en wikings heeft men nooit voor niet getergd.

Horand.

De snekken naadren.

Ortwin.

Hoor ik geen geklang
 en feestgerucht van ginter ver?

Wate.

Het monster
 houdt feest vandaag.

Ortwin.

Bij Raan! wij zijn er bij!

Horand.

Zij stranden.

Wate.

Weest gegroet, o wilde wrekers!

Die hoop, geboren uit der wanhoop grond,
verjongt mijn leden, en verwarmt mijn bloed.
Men geve mij een schild en eenen helm.
O Bliding, heilig zweerd, doorstraal den nacht
van hoop en vreugd en wilde krijgerslust!
Gij zult mij dienen, ja, doch anderszins
dan gij te wege waart. Nog eenige stonden
en uwe stralen zullen bloedig zijn
en schittrend zult gij in de wrake deelen,
die langverwachte, - van Carausius,
van Gudrun, van den ouden wilden Wate,
van Moerlands slavernij.

Het zweerd zwaaiend.

Hoiho! Hoiho!

Ortwin.

Ons wacht een feest! Vooruit!

De Wikings.

Hoiho! Hoiho!

Vijfde bedrijf.
Triclinium in Allectus' villa.

Prachtige maaltijd. Allectus aan tafel met Camillus, hovelingen en heren, Claudia, Gellia en andere vrouwen. Slaven en slavinnen dienen. De genoten liggen wel lustiglijk op tafelbedden uitgestrekt rond de Sigma; de vrouwen zitten. In den achtergrond eene groote gordine.

Geklang en gezang van omhoog.

En als de goede Vader, bij wiens gefrons de olympus trilt, de Goden al te gader verblijden wilt, dan wenkt hij Hebe schalk en blond, en heet haar nektar halen. - Ei, drinkerskonink, laat in 't rond de gulden schalen kralen. En uit omkransde amforen schinkt Hebe daar zij lonkt en lacht, en oefent in 't bekoren haar toovermacht. Haar blikken schieten wond op wond, der Goden oogen stralen. - Ei, drinkerskonink, laat in 't rond de gulden schalen kralen.

De goddelike willen beheerscht allengs het godlik nat; Diana zelf aan 't rillen ligt liefdezat. De Vader hangt aan Hebe's mond, men weet hij kent geen palen. - Ei, drinkerskoning, laat in 't rond de gulden schalen kralen. De lonken spreiden vonken, het voorbeeld volgt de geerten in, de Goden neêrgezonden wint drank en min. Daar volt een nevel geurig bont de goddelike zalen. - Ei, drinkerskoning, laat in 't rond de gulden schalen kralen.

De Genoten (de handen klakkend)

O prachtig, overheerlik, goddelik!

Eerste Genoot.

Weleedle Heeren, minnelike Vrouwen,
 ik bid u, doet nog eens de bekers vollen
 met dezen drank, dien ons de Goden moeten
 benijden, van rondom de tafels, waar
 de steeds in jeugd herbloeierende Godin
 den nektar schinkt. Geen wonder smaakt men, drinkt men,
 geniet men hier wat den olympus afkomt.
 Het troont hier iemand in ons midden, die, -
 is 't hij niet die op den olympus woont,
 in menschenlijf hier uit het zoele zuiden
 gekomen, om het killig noorderland

op zijne beurt in lusthof te herscheppen, -
 toch voor hem niet moet wijken, spijs den naam van
 der Goden God, den Vader, Jupiter.
 Een wilde streek, door wilde zee belegerd,
 door wezens wilder nog bewoond, zoo lag
 dit land hier, 't wildste land der heele wereld.
 En de oorlog woedde er steeds op land en zee,
 verplette op zee de schepen tegen een
 en deed de woonsten blaken op het strand.
 Van alle kanten rezen sombre burgen
 en torens, dreigend, teeken van den krijg.
 Een man verscheen. Het straalde iets bovenmenschliks
 rond hem: het krijgsgerucht verstierf allengskens;
 geen wilde schepen meer op deze zee
 die moord en brand op deze kusten spreidden.
 Een teeken zijner hand - en burg en toren
 verdwenen, en het eertijds wilde land
 verandert langzaam in een groenen lusthof,
 waar, lijk de blanke bloemen in het veld,
 van alle kanten luisterlike villas
 verschijnen, in de plaats der sombere burgen.

Hij bemerkt dat Allectus onvrijwillig eenen blik op Camillus werpt.

Wel dreigt in 't zuiden nog een oorlogsgod
 en toorn, omdat de vrede hier wil heerschen,
 maar, grootsch en vreedzaam, toont hij hem den lauwer
 en buigend onderwerpt zich Mavors en
 beveelt den wilden oorlogsdraf te staken
 die veld en woonst verwoest. En heerlijk straalt
 de vredezon om 't hoofd van Moerlands godheid.
 Gij, uitverkoornen, die hem heden zien moogt

en den olympus waar hij troont begroeten,
 zoo ledigt nu de bekers waar de nektar
 in tintelt en roept allen uit met mij:
 Lang leve Allectus Jupiter Augustus!

Allen (drinkend.)

Lang leve Allectus Jupiter Augustus!

Camillus (in zijn eigen.)

Gij platte vleier van den meting, dien
 gij morgen reeds misschien misprijzen zult
 wen zijne nederlaag in de oog zal slaan!
 Heel Moerland is zoo goed als 't onze reeds.
 't Is hij niet die Constantius zal weren
 van uit dit open land, en reeds bereidt zich
 de vloot Britanie weder te bezetten.
 Bezie dat in zijn trotsche nietigheid!
 Wie weet, misschien heeft hem de wijn genoeg
 bedwellemd reeds, opdat zijn ijdel hert,
 als laatste hoop, zich niet die tale paaie.
 Het walgt mij in het diepste mijner ziel. -
 Allectus, daar gij mij slechts morgen kunt
 bescheiden, bid ik u mij de uur te stellen
 dat ik uw antwoord mag verwachten, om
 het aanstonds Caesar weêr te melden.

Hij maakt sich gereed om te vertrekken.

Allectus.

Hoe.
 zoo haastig, Primicerius?

Camillus opstaande.

Allectus,
 ik wensch alleen te zijn.

Allectus.

Doe wat u aanstaat. -
Men leide den legatus naar zijn kamer
en lette op wat mijn eedle gast mocht wenschen.

Een kreet buiten.

Wat is dat buiten?

Een slaaf af.

Camillus.

Gudruns stem. O wee!
Misschien mishandelt, hoont men, slaat men haar,
en ik mag haar niet bijstaan als ik woude.
Ik ben hier als gezant en moet mijn zwaard
ter scheede laten.

Komt de slaaf.

De Slaaf.

Goddelijke Augustus,
er was een slaaf ontsnapt; men voert ze weder.

Allectus.

Wie?

De Slaaf.

Gudrun, goddelike keizer.

Allectus.

Ga,
en breng ze hier.

De slaaf af.

Camillus.

Van hier vertrek ik niet.
En niemand zal ze hoonen in mijn bijzijn.

Claudia.

Gij ziet hare onderdanigheid, Allectus,
en dat gij ons geen zachtheid moestet raden.

Gellia.

Eilaas, mijn arme Gudrun!

De Genoten.

Gudrun. Gudrun.

Allen kijken naar de zijdeitr. Gudrun komt binnen, wijst de slaven van zich af en rukt eenen doek van voor haren mond.

Allectus.

Zij is te schoon om langer slaaf te blijven.

Gudrun.

Uw hand van mij, oneedle slaaf. - Blijft achter. -
 Allectus, Claudia, het is een jaar
 geleden dat men mij ter villa bracht.
 Ik kwam hier toe door wanhoop neêrgeslegen.
 Gij naamt het u te baat en doemdet mij
 tot slave, mij, uws keizers dochter, mij,
 eens konings bruid. Ik herdde, want de wanhoop
 had mijnen geest verduisterd, mijn gevoel
 verstompt, en machtloos lag ik onder u
 en onder uwen voet. Op heden rijze ik,
 en ken mijn eigen weerde. Ik ben geen slave,
 ben nooit slavin geweest. En, scheen het anders,
 verneemt het allen, 't was dat Gudruns ziel
 uit Gudruns lijf was. Heden keert zij weder.
 Mijn koning had ze meê, mijn zeekoning.
 Nu is hij weder, ik heb hem gezien,
 mijn koning, o mijn koning! En hij nadert,
 en wie gefaald heeft zal hij straffen. Beeft,
 gij al die schuldig zijt.

Claudia.

Herdt gij dat langer,
 Allectus? Slaven, grijpt ze vast.

Gellia.

Matrona,
vergeef het haar: zij doolt.

Gudrun.

Eerbiedig mij,
een koningin, o Claudia; zoo niet,
zoo klaag ik het aan mijnen koning en
zijn koningin laat hij niet strafloos hoonen.

Claudia.

Hebt gij geene ooren, slaven?

Allectus (aan de slaven.)

Achteruit! -
Zij is te schoon, te godlik schoon; nog schooner
in deze vreemde dweeperij die stralend
haar godlik wezen overtrekt, en schichten
van uit hare oogen schiet. - O maagd,
gij biedt mij wederstand, maar zijt de mijne.

Hij spreekt aan een slaaf die aanstonds vertrekt.

Camillus (in zijn eigen.)

De wellust straalt uit zijn bedronken oogen. -
Allectus, wees voorzichtig, want ik voel
in sombre razernij mijn bloed aan 't koken.

Gudrun (buitenwaarts.)

O Herwig, ik ben hier! Verhaast u!
Dat u het stralen dezer lichten herwaarts
geleide door den nacht. O kom, verschijn,
en dat uw blik de dwergen beven doe,
o koning, en voor uwe voeten storten.

Zij staat als verrukt.

Het onzichtbaar muziek gaat opnieuw aan het spelen, met een zweem van het lied in het begin gezongen. De gordinen in den achtergrond schuiven open. Men ziet het atrium der villa in lusthof herschapeu. Het compluvium is gedekt. Het impluvium is eene fontein waarrond een priëel. Bosselkens in het ronde en groote vreemde planten. Hier en daar tusschen de bosselkens en de boomen ziet men de gaanderij die het atrium omgeeft, en in het priëel Hilde en andere maagden.

De Genoten.

Hoe schoon, - een droom, - een wondre tooverij!

Een Genoot.

O nooit zag Rome, in zijne grootste weelde,
de pracht die uwe keizerlike goedheid
in uwer dienaars oogen schittren doet.

Allectus.

De keizer wenschte den eedlen gasten vreugd.

De genoten groeten en trekken langzaam den hof binnen.

Hilde.

O wee, beziet ons Goden, zaalge helden!

De Maagden.

O Goden, zaalge helden, ziet uw' dochters!

Camillus.

Bij Mars! ik kan, ik mag niet weg van hier,
en moet mijn zweerd dien maagden weigren.
Hier dreigt iets schrikkeliker.

Gundrun (uit haar droomen schietend).

Mijne maagden! -
Allectus, ik beveel u, ga verlos ze.

Allectus.

Blijf hier, o schoone Gudrun.

De gordinen schuiven toe. Camillus is blijven staan onmiddelijk er bochten.

Gudrun.

Herwig! haast u,
ik heb iets schrikliks in zijne oog gelezen;
ik beef uit al mijn leden.

Allectus.

Eindelijk! Eindelijk
moet zij mij hooren; o, ik ben haar meester!
Wat is zij schoon. - Indien zij mij beminde! -
Hier, schoone maagd, u roept de keizer.

Gudrun (met eenen schruwel haar aangezicht dekkend).

Herwig!

Camillus komt voor den keizer staan tusschen hem en Gudrun.

Allectus.

Wat is dat nu? Ik zond u allen weg;
wat komt gij hier verrichten?

Camillus.

U verbieden
te doen, Allectus, wat gij in den zin hebt.

Allectus.

Verbieden! Mij, den keizer!

Camillus.

U, Allectus.
Gij weet dat ik uw keizerschap niet ken.
En waart gij keizer, waart gij Jupiter,
gelijk men u te vooren hiet, nog zoude ik
u roepen: deze vrouw zult gij niet raken.

Allectus.

Dat gaat te verre. Slaven!

Camillus (het zweerd tiegend).

Ik gebied u
te zwijgen, zoo gij aan uw leven houdt.

Gudrun.

O dappere Camillus, Herwig zal u
met zijnen dank en trouwe vriendschap loonen.

Allectus.

Geen uitweg om te vluchten. Mijne slaven
zijn ginter, maar zijn zweerd dreigt van nabij. -
Gij zijt een lafaard, Primicerius:
ik sta ontwapend en het zweerd in hand
bedreigt gij mij.

Camillus.

Kom mede buiten en
een zweerd bezorg ik u.

Allectus.

Dat ik zou vechten
met u!

Camillus.

Uw keizerschap herken ik niet,
ik zegde het u reeds. Ja, gij zult vechten.
Zoolang ik leef raakt gij die maagd niet aan.

Allectus.

Ik zweer u dat ik haar zal eeren.

Camillus.

Spaar
uwe eeden, dubbele verrader. Haast u.

Allectus.

Welnu, ik volg u. Ga. -

Camillus keert zich om. Allectus treft hem met eenen dolk.

Gij zijt betaald.

Gudrun.

O lafaard!

Camillus (nederstortend).

Lafaard ja. - Ik sterf voor u, -
o Gudrun! - Wees gegroet, - een blik van u, -
vaarwel. - Dat u de Goden hoeden!

Allectus.

Slaven!

Komen slaven.

Gudrun.

Vaarwel, Camillus, dappre jongeling.
En Herwig zal u wreken. - Kwame hij,
och kwame hij terstond. Ik siddre en beef.

Allectus.

Dit lijk weg, en men schinke wijn.

Slaven dragen het lijk weg. Een slaaf schinkt wijn en biedt hem.

Een Slaaf.

Augustus,
een man staat voor de poort, en woedend dreigt hij
de villa en al wat er in is te
verdelgen, levert men hem deze maagd niet.

Gudrun.

't Is hij! 't Is hij! Gij hebt gehoord, Allectus,
en weet dat hij zijn woord niet eten zal.
O Herwig, kom, o kom!

Allectus.

Geen stap meer of....

Gudrun wijkt.

Een schutter reede zijnen pijl en boog
en zende hem mijn antwoord.

Slaaf af.

Gudrun.

Alle Goden!

Let op: niet strafloos wordt de leeuw geserd -
O Herwig, waak den pijn! - O angst, - o twijfel! -

Allectus.

Gij ziet het, maagd, gij zijt in mijne macht.
Wat ik u vroeg, gebiede ik nu. Het weze
u liet of leed. Ik wil het: kom gij zelf,
zoo loont u mijne liefde en al wat ik
bezit; Gudrun gij wordt een keizerin;
zoo niet ik kome.

Gudrun.

Goden! Herwig! Herwig!
Zoo veel, zoo lang geleden, zoo gedroomd
van hem, getreurd om hem, geweend, en nu
hem weêrgezien, gehoord, en in zijn bijzijn....
Gij zijt een wangedrocht, o noodlot!

Allectus.

Komt gij?

Gudrun.

Nog eenen stond en hij is hier. - Onmooglik!-
Wie zoude durven. - Herwig! - O Allectus,
heb medelijden. Zie, zoo veel, zoo lang
heb ik geleden en ik bleef hem trouw.
Daar is hij nu en ik bemin hem. Spaar mij, -
en eeuwig zal ik u erkentlik wezen.
O zie het schelmstuk ware afgrijselik.

Allectus.

Nog éénmaal bied ik u mijn liefde; kom,
zoo niet, ik kome.

Gudrun.

Kom dan zoo gij durft.
Vernederd heb ik mij al voor u knielend.

Ik ben een koningin. Eerbiedig mij,
of gij zult zien. Mijn koning zal mij wreken
en onverbiddlik.

Allectus.

Dat uw koning kome!
Gij zijt mijn slaaf.

Gudrun (tegenworste lend).

Lafaard dat gij zijt!
wijk achteruit. De zwakke vrouw herschept
de maagdelike woede in een leeuwin.
Houd af! Ter hulp! ter hulp! mijn koning! Herwig!

Zij rukt den dolk uit zijnen gordel. Hij wijkt.

Van mij, gij lafaard. Nader zoo gij durft!
Mijn koning, Herwig, Gudrun zegepraalt!
Verhaast u, kom, ik houde hem gevangen!

Gewoel in de gangen.

Daar is hij. Zege! zege!

Komen soldaten.

Een Soldaat.

Vlucht, Augustus!

Allectus.

Wat is er, wat gebeurt er?

Een Soldaat.

O Augustus,
naar uw bevel wierd hem een pijl geschoten.
De pijl trof hem den arm. Hij heeft gebriescht, -
de poort vliegt in, hij stormt de villa binnen, -
de wacht is overrompeld, - alles vlucht, -
het bloed stroomt in de gangen, - niemand kan
dier dolheid wederstaan. - Daar is hij! - Vlucht!

Naderend gewoel.

Gudrun.

O zege! zege! Herwig, o mijn leeuw!

Allectus.

Welhoe, een enkle man, gij lafaards al! -
Beschermt mij, wacht de deur. Ha gij hebt reeds
gejuicht: - Het is te vroeg! - Ik leve! Hier
dit wapen, - en gij zijt...

Hij wil Gudrun den dolk ontrukken en worstelt.

Gudrun (huilend).

O Herwig, Herwig!

De soldaten (wijkend).

Gevlucht! daar is hij.

Herwig (buiten).

Gudrun! Mijne Gudrun!

Allectus en de soldaten vluchten, Herwig stormt binnen. Gudrun vliegt in zijne armen en bezwijmt op zijne borst.

Gudrun.

O Herwig, Herwig, Herwig.

Herwig.

Het is zij! -
Ja zij - hier in mijne arms. Herleef, mijn Gudrun,
mijn schat, mijn alles, mijne godheid.
Ons scheidt geen kracht van Goden meer noch menschen.
Herleef, herleef, - of wel ik sterf met u.

Hij kust ze. Zij bekomt en aanziet hem twijfelend.

Och ja, ik ben het, Herwig.

Gudrun.

Herwig, ja;
't is hij. - Ik heb geleden, - o onzeglik! -
't Wierd tijd ook, Herwig, dat gij kwaamt. - Dat
monster....

Gij zijt het! - Och indien mij deze vreugd
niet doodt. - Het is te veel. - Mijn Herwig, Herwig...

Zij valt op zijne borst neder. Gewoel en noodgeschrei aan alle kanten.

Och in uwe armen - Herwig - ongelooflik; -
na zooveel lijden: - blijdschap, - zaligheid.

Komen Ortwin, Horand, wikings.

Ortwin (buiten).

Hoiho! Hoiho! Hoiho! - Waar zijt gij, Herwig?

Horand.

Daar zijn zij, daar! - O wonderbare liefde,
haalt nu uw hert op.

Ortwin.

Zuster, lieve zuster!

Gudrun.

Mijn Ortwin, wat geluk! - Carausius,
ons keizerlike vader...

Ortwin.

Is gewroken!
't Is al bloed wat men ziet en lijken in
die zalen en die gangen. Niemand werd
gespaard. - En nu langs daar. Vooruit!

Horand.

Vooruit! Ter dood al wat Romein of Gal heet!

Geschrei achter de gordinen. Komt Gellia.

Gellia (nederstortend voor Gudrun).

O Gudrun, Gudrun, red mij van een ondiep.

Gudrun.

Kom hier, mijn lieve Gellia. - O Herwig,
o Ortwin, zij is goed. Zij heeft mij steeds
getroost, bemind. Zij was mij eene zuster.
Wees zonder vrees, mijn Gellia.

Gellia.

Ik dank u.
Ik ben half dood van gruwel en van schrik.
Indien gij zaagt wat daar gebeurt! - Afschuwlik! -

Horand en Ortwin (de gordinen openrukkend).

Hoiho! Hoiho! De wrake voortgezet.

Allen wijken van afschuw. De lusthof verwoest vol bloedige lijken: de genoten, de slaven, Claudia. In den achtergrond, Hilde en de andere maagden met bloed of hunne kleederen. Wate in het midden niet helm en zweerd, staande of eenen lijkenhoop en eene maagd bij het hair sleurend.

Wate.

Hier blijft niets meer te doen. Hier zorgde Wate.
Dit is de laatste hier, de geile maagd
die zich den schenker heeft verkocht.

Hildegarde.

Genade!

Wate.

Het waalsch venijn heeft u bedorven maagd.

Hij doodt ze.

Gudrun.

Afgrijselik!

Wate.

Daar ligt zijn gansche hof;
daar ligt het wangedrocht dat hem gebaard heeft.
Allectus? - Nergens vond ik hem.

Horand.

Wij ook niet.

Ortwin.

En gij?

Herwig.

Ik weet niet. Sinds ik mijne Gudrun
hervond, heb ik al 't andere vergeten.

Ortwin (aan Wate).

Ontvlucht!

Wate.

Het is uw schuld. Den ouden Wate
ontsnapte niemand. - Komt, gij heldendochters.

Hij komt in de zaal door de maagden gevolgd.

Ziet gij dat bloed op hunne kleedren, mannen?
Het is het bloed der lafaards die dit zwaard,
de maagden Moerlands vrijdend, heeft geslagen.
En mij sloeg ook het zwaard naar mijne geerte.
Ik voel het bloed door mijnen lijfrok speersen. -
Een woord nog voor ik sterf. - O wilde Herwig,
zeg, zult gij nog de maagd verlaten die u
heldaftiglijk getrouw bleef?

Herwig.

Eerder sla mij
de kolf des dondergods, verwurde mij
de koord gelijk een niding.

Wate.

Hoort gij, wikings?

Herwig.

Zij blijven mij getrouw, zij volgen mij
waar ik hen leide, blijven waar ik blijf.

Wate.

Welnu, zoo vestig hen, o zeekoning
op dit aloude strand. Een nieuw vrij volk
ontsta, lijk in de aloude heldentijden,
en worde Moerenland herboren uit
de wilde kracht der kinders van het noorden.
O wikings, hier ook ligt voor u de zee
wijd open en verzoekt tot grootsche tochten.

En hier staan vrouwen, jeugdig en getrouw,
 die, wen de winter u van uwe tochten
 naar 't vreedzaam strand en uwe hutten roept,
 na lang verwachten, liefderijk en minzaam
 u zullen plegen rond den heiligen heerd,
 en kinderen u bieden, vrij geboren,
 uw trotschheid, uwe hoop, hun vaders weerd...

Ortwin (aan Gellia).

Wie zijt gij, schoone maagd?

Gellia.

Allectus' zuster,
 helaas!

Ortwin.

'Helaas?' gij zegt het wel.

Gudrun.

O Ortwin
 Allectus' vader was haar vader ja,
 maar zijne moeder was de hare niet,
 en tergde haar gelijk zij mij ook tergde.
 In Gallie ja wierd Gellia geboren,
 maar 't hert is noordsch, en zij vertroostte mij,
 beminde mij, was mij een zuster, Ortwin.

Ortwin.

Zoo blijf haar zuster, maagd: word Ortwins vrouw.

Gellia geeft hem de hand.

Horand (aan Hilde).

Uw aangezicht herken ik, schoone maagd.
 Wilt gij mijn vrouwe worden, zeg mij hoe
 ik u moet heeten.

Hilde (hem de hand gevend).

Heet mij Hilde, Horand.

Andern wikings naderen allengskens de maagden en hier en daar wordt de hand gegeven.

Gudrun.

O zie, de liefde zaligt menigeen,
doch niemand zaliger dan ons getween.

Wate.

Uit breede wonde ontvloeiën mij de krachten
en de oude ziel met 't sijplend grijsaards bloed. -
Een laatste blik op het herwordend Moerland,
dat ik den vaders blijde maar vertelle. -
O ja, daar staat voor mij wat drie lange eeuwen
van slavendom vergeten doet. - Gezuiverd
ligt de oude grond met het onzuiver bloed
door 't wrekend weer gestort. De hoop der toekomst
staan jonge maagden, hoon en schande ontrukkt,
met dapper, vrij jong volk gepaard. Ontembaar
staat aan hun hoofd een wilde zeekoning
en doet 'den vorst der vorsten' hier herleven. -
Romeinen, gij moogt komen; - blanke zweerden
beschutten trouw de vrijheid en de heerden. -
O Etselingen, zaalge helden, wacht,
ik kom, - gij zijt gewroken; - ik volbracht
den eed. - Niets zal mijn laatste stonden storen:
Uit houwe trouw wierd Moerenland herboren.

Hij sijgt neder. Allen naderen.

EINDE.

1878.

*Albrecht Rodenbach wrocht aan zijn drama 'Gudrun' en had het, bij deelen, hermaakt,
als hij, na langdurende ziekte, stierf den 23 Juni 1880.*